

PSIHOLOG

Hrvatski psihologijski magazin

Dvobroj 3-4 (30-31), prosinac 2010. - Godina XI.

Intervju s
dr. Zimbardom:

LUCIFER NIJE SIT!

Iz sadržaja:

- Razgovor s razlogom: Branimir Šverko, profesor emeritus
- Želimir Pavlina: Devet desetljeća sustavnog razvitka hrvatske psihologijske znanosti i struke, 1. dio
- Izvještaj s 18. godišnje konferencije hrvatskih psihologa u Opatiji
- Dobitnici priznanja HPD-a „Marulić: Fiat psychologia“
- 30 godina Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta u Rijeci
- KOLUMNA KRUNOSLAVA MATEŠIĆA: Psihotehnika, 2. dio
- Medijacija - alternativna metoda rješavanja sukoba
- PRIVATNA PSIHOLOŠKA PRAKSA
- PSIHOTERAPIJSKI KUTAK
- HRVATSKA PSIHOLOŠKA KOMORA: Elaborat i Program edukacije - posebne dopusnice za medicinu rada

18. godišnja konferencija
hrvatskih psihologa

PSIHOLOG Hrvatski psihologijski magazin	Sadržaj	Stranica
Dvobroj 3-4 (30-31) prosinac 2010. godina XI. PSIHOLOG izlazi u 4 broja godišnjeg ISSN 1332-6880 Naklada: 2.000 kom PSIHOLOG se besplatno dostavlja članovima Hrvatskog psihološkog društva i Hrvatske psihološke komore Uredništvo: Josip Lopižić, glavni urednik Ljiljana Mikuš, tehnička urednica Suradnici u ovom broju: Neala Ambrosi Randić, Marta Benko, Viktor Božičević, Siniša Brlas, Ivana Čosić, Goran Džingalašević, Hrvoje Gligora, Marina Gulin, Dragutin Ivanec, Nataša Jokić Begić, Gordana Kamenečki Puclin, Ana Karlović, Bojan Klapčić, Vladimir Kolesarić, Marta Ljubešić, Krunoslav Matešić, Sanja Mršić Husar, Irena Pastuović Terze, Želimir Pavlina, Jasna Per Kožnjak, Melanija Slaviček, Zoran Sušan, Mila Špinderk, Jasna Špoljarić, Branimir Šverko, Mladenka Tkalčić, Barica Urh, Inge Vlašić Cicvarić, Ivan Vračić, Mirjana Zečirević i Blanka Žic Grgat. Savjet časopisa: Nada Anić, Gordana Buljan Flander, Jasminka Despot Lučanin, Slavka Galić, Dževdet Hadžiselimović, Ljiljana Kaliterna Lipovčan, Vladimir Kolesarić, Krunoslav Matešić, Želimir Pavlina, Zvezdan Penezić, Alessandra Pokrajac-Bulian, Majda Rijavec i Vladimir Takšić. Adresa uredništva: 10 000 ZAGREB Švarcova 20 tel. 01-2312-733 e-mail: hpd-cpa@net.hr Tisak: Željeznička tiskara d.o.o. ZAGREB, Petrinjska 87	UVODNIK	2
	RAZGOVOR S RAZLOGOM: Branimir Šverko, prof.emeritus	3 - 7
	Boris Petz i utemeljenje prve Katedre za psihologiju rada u Hrvatskoj (B.Šverko)	7 - 9
	Promjene u tijelima upravljanja HPD-om	9
	Intervju: Dr Zimbardo: Lucifer nije sit!	10 - 11
	OBLJETNICE: Devet desetljeća sustavnog razvitka hrvatske psihologijske znanosti i struke, 1. dio (Ž.Pavlina)	12 - 19
	IZVJEŠTAJ - 18. godišnja konferencija hrvatskih psihologa	20 - 21
	Dobitnici priznanja HPD-a „Marulić: Fiat psychologia“	22 - 24
	Hrvoje Gligora - dobitnik nagrade Zlatni grb HPD-a	25 - 27
	Dr.sc. Gordana Buljan Flander - dobitnica nagrade „Snježana Biga Friganović“	27
	30 godina Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci	28 - 29
	Okrugli stol: Psihologija i pitanja mentalnog zdravlja	30 - 32
	Okrugli stol: Iskustva psihologa u sustavu socijalne skrbi	32
	Okrugli stol: Odgovornost psihologa i rizici djelovanja	32 - 34
	Okrugli stol: Suradnja vojnih psihologa u zaštiti mentalnog zdravlja pripadnika oružanih snaga RH	34 - 35
	Okrugli stol: Odlazak psihologu, stigma ili...	35 - 36
	Okrugli stol: Suvremeni tokovi u psihologijskoj metodologiji	36- 37
	Zaključci s okruglog stola o autizmu	37 - 38
	IZ RADA DRUŠTAVA PSIHOLOGA HPD-a: Društvo psihologa Istre u posjetu DP Virovitičko-podravske županije	39
	IZ RADA STRUČNIH SEKCIJA HPD-a: Sekcija za školsku psihologiju i Sekcija za profesionalno usmjeravanje	40 - 42
	- Treći interdisciplinarni simpozij o ranom razvoju i komunikaciji, Pula, 17.-19. lipnja 2010.	42 - 45
	- Bihevioralno-kognitivni tretman učenika sa ADD / ADHD poremećajem, Zagreb, 12.-13. studeni 2010.	45 - 46
	VIJESTI	47 - 49
KOLUMNA KRUNOSLAVA MATEŠIĆA: Psihotehnika - 2. dio	50 - 52	
MEĐUNARODNA AKTIVNOST HPD-a:		
- Kako će EFPA surađivati s EAP - om?	52 - 53	
- Status psihologa koji se bave psihoterapijom u Hrvatskoj	53 - 54	
HRVATSKI PSIHOLOZI U SVIJETU: dr Branka Špehar	54 - 55	
PSIHOTERAPIJSKI KUTAK: Grupna analiza	55 - 57	
PRIVATNA PSIHOLOŠKA PRAKSA: 11 turbulentnih godina B.Urh	58 - 60	
Medijacija - alternativna metoda rješavanja sukoba	61 - 62	
MIŠLJENJA I OSVRTI:		
- Reforma sustava socijalne skrbi	63 - 67	
- Uloga i status psihologa u sustavu mirovinske skrbi	68 - 70	
HRVATSKA PSIHOLOŠKA KOMORA: Elaborat i Program edukacije - posebne dopusnice za medicinu rada	70 - 72	
IN MEMORIAM: Dragutin Mayer	73	
NAJAVE DOGAĐANJA	73 - 76	

UVODNIK

Cijenjene kolegice i kolege,

Poslijekonferencijsko izdanje „Psihologa“ radili smo s posebnim zadovoljstvom jer se veliki broj kolegica i kolega odlučio „uključiti“ i poslati svoje tekstove, na čemu im zahvaljujemo. Bila je to jedna zaista uspješna godišnja konferencija s raznolikim programom, izvrsno odabranim plenarnim predavačima ali i vodećim imenima svjetske međukulturalne psihologije - **Batja Mesquita**, **Ad Vingerhoets**, donedavni predsjednik Svjetske asocijacije za kroskulturalnu psihologiju **James Georgas**, **Tullio Scrimali**, svjetski ekspert iz područja kognitivno-bihevioralne terapije i naravno **Robert Roe**, predsjednik EFPA-e. Posebnu zahvalnost izražavamo našim ekspertima za kroskulturalnu psihologiju – **Ljiljani Kaliterna Lipovčan**, **Denisu Bratku** i **Vladimiru Takšiću** koji su se rado odazvali i priključili kolegama „iz prakse“. Donosimo i popis ovogodišnjih dobitnika nagrada i priznanja HPD-a te im još jednom srdačno čestitamo. Koristim prigodu zahvaliti organizatorima simpozija, okruglih stolova i radionica, predstavljajući knjiga te posebno, pročelnicima svih onih sekcija HPD-a koje su aktivno sudjelovale u programu konferencije. Naravno, jedno veliko hvala svim domaćinima, posebno kolegicama **Nadi Kegalj** i **Ireni Miletić** te kolegi **Hrvoju Gligori**, bez njihova doprinosa ne bismo mogli niti zamisliti i ovaj središnji hrvatski psihologijski skup. Zahvaljujemo svim sudionicima ovogodišnje konferencije koji su u ovim „nepovoljnim“ vremenima doputovali u Opatiju te doprinijeli radu konferencije. Ono što sada sigurno znamo, idućeg listopada smo u „ravnoj Slavoniji“, u Osijeku, kolegice i kolege iz Društva psihologa Osijek i Društva psihologa Požeško-slavonske županije su nas već u Opatiji pozvali i pokazali što će nam se sve ponuditi, od glavne teme, programa, izvrsnih predavača ali i srdačnog slavonskog gostoprimstva, zvuka tambura, mirisa i okusa Slavonije.

U ovom broju „Psihologa“ u središnjem intervjuu oduševljava nas profesor emeritus **Branimir Šverko** koji prilaže i uvodno slovo sa skupa „Psihologija rada u Hrvatskoj“ održanom u travnju ove godine u Zagrebu gdje nam se „otkrivaju“ početci i razvoj psihologije rada u našoj zemlji. Tu je i razgovor s predsjednikom HPK, kolegom Hrvojem Gligorom, ovogodišnjim dobitnikom Zlatnog grba HPD-a koji izlaže svoju viziju razvoja naše strukovne komore te odnosa s HPD-om nagovještajući odmak od ranijih „turbulentnih vremena“. Naravno, veliko mi je zadovoljstvo bilo razgovarati s još jednim velikanom svjetske psihologije koji je još prošle godine gostovao u Hrvatskoj – **dr. Philipom Zimbardom** (definitivno velika „faca“ te osobito izvrstan performer, moji osobni dojmovi). Donosimo izvješća i zaključke s konferencijskih okruglih stolova, **Sanja Mršić Husar** priča nam o „grupnoj analizi“, **Nataša Jokić Begić** o euro-događanjima iz područja psihoterapije, **Ana Karlović** piše o medijaciji, a o 90-oj obljetnici Laboratorija za eksperimentalnu psihologiju piše kolega **Želimir Pavlina**. Naš časopis ne bi bio to što jest bez kolumne **Krunoslava Matešića** koji piše drugi dio članka o „Psihotehnici u Hrvatskoj“, iz Australije nas pozdravlja kolegica **Branka Špehar**, o reformi sustava socijalne skrbi piše **Bojan Klapčić**, a u novoj rubrici „Privatna psihološka praksa“ svoja iskustva donosi nam kolegica **Barica Urh**. Tu su tekstovi iz HPK, a donosimo izvješća s prethodnih psihologijskih znanstvenih i stručnih skupova te najavljujemo nove, a sljedeći takav je jubilarni, 20. skup „Dani Ramira i Zorana Bujasa“ na koji vas pozivamo da svakako sudjelujete. Konačno, naša strukovna udruga, zajedno s Odsjekom za psihologiju FF-a u Zagrebu je taj skup i utemeljila jedne davne godine.

I neposredno prije zaključenja ovog broja časopisa stiže i prva prijava programa za 4. Tjedan psihologije u Hrvatskoj koji će se održati od 14. do 20. veljače 2011. godine. Ovo je poziv i svima vama da u svojim životnim i radnim sredinama krenete u predstavljanje i promidžbu naše struke. Ovaj put, Tjedan psihologije, imat će i svoju središnju temu, naglasak će biti na modernim medijima i informatičkim tehnologijama te njihovom utjecaju na ljudsko ponašanje. Središnja tema ne isključuje ostale moguće doprinose – psihologija je uvijek „in“.

Ugodno vam čitanje uz čestitku – Sretan vam Božić i Nova 2011. godina!

Josip Lopižić

RAZGOVOR S RAZLOGOM: Branimir Šverko, profesor emeritus

Prava psihologija rada je znanstveno utemeljena.

To znači da u praksi primjenjuje znanstvene spoznaje dobivene laboratorijskim i terenskim istraživanjima, u radu se koristi metodama koje su empirijski validirane, a rezultate svojih intervencija u načelu provjerava evaluacijskim istraživanjima. Istraživanje, validacija i evaluacija nisu samo akademski ukrasi, koje provode znanstvenici u institutima. Ako ih ne usvoji svaki praktičar, barem za svoje ključne poduhvate, znanstveno utemeljenje psihologije rada se urušava. Psihologija nije egzaktna znanost, naše teorije i spoznaje su često aproksimativne. Bez stalne provjere vlastitih postupaka djelovanja, lako je skrenuti u područje prodavanja magle.

Poštovani profesore, najprije naše čestitke za imenovanje profesorom emeritusom. Naraštaji studenata poznaju Vas kao dugogodišnjeg nastavnika i predstojnika Katedre za psihologiju rada Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Što Vas je usmjerilo na ovo područje?

Zahvaljujem na čestitkama. Ponosan sam što sam nakon **Zorana Bujasa** i **Borisa Petza** treći profesor psihologije kojemu je Zagrebačko sveučilište dodijelilo ovo počasno zvanje. Obojica su utjecali na mene i doprinijeli mom profesionalnom usmjerenju, premda su primarne bile moje temeljne sklonosti i interesi. Uvijek su me više zanimale opće spoznaje, a manje

razumijevanje ponašanja konkretnih pojedinaca. Nikad nisam imao osobite sklonosti za „pomaganje ljudima“, odnosno rješavanje njihovih osobnih problema. Nije da to nisam smatrao važnim, ali smatrao sam da psiholozi mogu i više od toga – aktivnije sudjelovati u oblikovanju životne i radne okoline, uvjeta rada i života, organizacijskih propisa i drugih okolnosti koje utječu na kvalitetu života većih skupina ljudi. Psihologija rada, organizacijska psihologija i ergonomija činile su mi se područjima primijenjene psihologije u kojima se to možda najviše može ostvariti.

Prije dolaska na Odsjek za psihologiju radili ste neko vrijeme u brodogradilištu „3. maj“ u Rijeci. Zašto ste se odlučili otići i kako je izgledao Vaš početak rada na Odsjeku za psihologiju?

U Brodogradilištu osnovao sam „Službu psihologije rada“, pokrenuo sustavne analize poslova, uveo redovita testiranja pri primanju novih radnika, sudjelovao u istraživanju potreba izobrazbe, anketirao i intervjuirao radnike te na temelju dobivenih rezultata predlagao različite mjere za poboljšanje njihovih uvjeta rada. Bio sam vrlo zadovoljan s poslom i statusom u organizaciji. Zato mi nije bilo lako donijeti odluku da napustim Brodogradilište. Nakon kraćeg kolebanja, prihvatio sam poziv profesora Borisa Petza da mu se pridružim kao asistent na Katedri za psihologiju rada. Privukli su me izazovi akademske karijere i mogućnost da se u većoj mjeri posvetim znanstvenom radu. Profesor Petz je bio istaknuta figura tadašnje psihologije rada, a uz to i ugodna osoba širokih obzora. Mogao sam računati na to da će mi on pružiti pouzdano vodstvo u znanstvenom razvoju, ali i slobodu djelovanja i vlastitog odlučivanja o mom razvojnem putu.

Svoj početak rada na Odsjeku za psihologiju pamtim u najljepšem svjetlu. Došao sam koncem 1963. godine, ubrzo nakon što se Filozofski fakultet preselio u posve novu zgradu, primjerenu tadašnjem broju nastavnika. Odsjek za psihologiju je dobio čitav jedan kat na kojem smo, uz dovoljan broj kabineta za osobni rad, imali i velik prostor prilagođen samo za istraživanja. A zahvaljujući ponajviše profesoru Zoranu Bujasu, ona su se svakodnevno odvijala. I svi mlađi suradnici bili su na ovaj ili onaj način uključeni. Imali smo tjedne večernje sastanke na kojima smo svi zajedno žustro raspravljali teorijske i metodološke aspekte istraživanja, a družili smo se i na svakodnevnim jutarnjim kavama. Odsjek je tada bio prilično jedinstven

kolektiv i poželjno mjesto za znanstveno sazrijevanje.

Objavili ste velik broj znanstvenih radova. Između ostalog, dugo godina istraživali ste radne vrijednosti, ulogu rada u životu pojedinca, usklađenost privatnog i poslovnog života... Mislim da ste najpozvanija osoba koja može odgovoriti na pitanje - Što se promijenilo u današnjem sustavu u odnosu na bivši sustav – vezano uz zadovoljstvo radnika i mogućnosti da čovjek kroz rad realizira svoje vrijednosti?

U načelu, tranzicija nekadašnjih socijalističkih zemalja je bila usmjerena prema slobodnom tržišnom sustavu koji bi trebao poticati privatnu inicijativu, poduzetništvo i gospodarsku učinkovitost. Njegova ideološka sastavnica je sustav vrijednosti koji naglašava uzlaznu mobilnost i materijalni uspjeh. Uz ove utilitarne vrijednosti, ideologija slobodnog poduzetništva ističe i vrijednosti individualizma i individualnih sloboda. Stoga je naglasak na slobodi, pravima i nezavisnoj akciji pojedinca vjerojatna vrijednosna sastavnica post-socijalističkog odmaka od kolektivismu. Moja istraživanja to i potvrđuju: u odnosu na prethodno razdoblje, porasla je "utilitarna" orijentacija (usmjerenost na ekonomski probitak, napredovanje i postignuće), porasla je i važnost "individualističke" orijentacije (težnja autonomiji i nezavisnom stilu života), a smanjila se važnost „altruističkih“ vrijednosti.

Međutim za kvalitetu radnog života i opću dobrobit ključno je pitanje u kojoj mjeri mogu ljudi ostvariti svoje vrijednosti u radu. **Darja Maslić Seršić, Zvonimir Galić** i ja niz godina smo provodili uzastopna godišnja anketiranja i pratili indikatore kvalitete radnog života. U početku 1990-ih, u vrijeme rane tranzicije i rata, svi indikatori bili su na izuzetno niskoj razini. Sudionici naših istraživanja prosuđivali su vrlo niskom mogućnost ostvarenja svih poželjnih aspekata rada. To se osobito odnosi na materijalnu kompenzaciju, sigurnost zaposlenja, mogućnost napredovanja i mogućnost sudjelovanja u odlučivanju. Koncem 1990-ih bilježimo početak oporavka: većina indikatora subjektivne kvalitete rada pokazala je postupni porast, koji je trajao sve do 2008. godine. To je bila posljednja godina u našoj analizi. No nastavili smo s anketiranjem, pa će biti zanimljivo vidjeti kakve su subjektivne reakcije na ovu najnoviju recesiju.

Dok glavne ekonomije u svijetu polako izlaze iz recesije, u Hrvatskoj još nema jasnih naznaka oporavka. Čini se da je kriza duboka. Ima li u njenim uzrocima i nekih psihologijskih aspekata?

Sve društveno-ekonomske pojave imaju i svoje psihologijske aspekte, a ponekad i uzroke. No uzroci su u pravilu složeni, višeslojni i međuzavisni, pa su zato teško uhvatljivi. Treba izbjegavati pojednostavljena objašnjenja koja ekonomski razvoj društava svode na pojednostavljene psihosocijalne ili psihologijske konstrukte. Takva je, primjerice, Weberova teza o kauzalnoj vezi između protestantske radne etike i ekonomskog razvoja kapitalističkih zemalja. Takva je i Lynnova teza da se stupanj ekonomskog razvoja zemalja može objasniti prosječnim stupnjem nacionalne inteligencije izmjerene našim testovima. U politici su pojednostavljena objašnjenja još češća pojava. Tako je nedavno predsjednik Hrvatske gospodarske komore, objašnjavajući kolaps našeg gospodarstva ustvrdio da je „hrvatski narod neobrazovan i nema radne navike“. Osim što su znanstveno neutemeljena, takva su objašnjenja neumjesna i opasna, jer zamagljuje stvarne probleme.

No možda doista jest problem u inteligenciji, obrazovanju, radnim navikama i poštenju. Ali ne čitavog naroda, nego onog njegovog dijela koji je zasjeo na pozicije gdje se donose razvojni programi i ključne odluke. Svojevremeno sam pročitao članak iranskog psihologa **Amira Mehryara** u kojem on objašnjava da su problemi zemalja u razvoju u osnovi politički i ekonomski, pa je njihovo psihologiziranje nekorisno i nemoralno. Psiholozi bi, drži on, možda najviše mogli učiniti istraživanjem putova i načina promjene ponašanja onih koji upravljaju našim resursima. Meni se pak čini da je u našoj situaciji iluzorno očekivati promjenu njihova ponašanja. Treba nam promjena sustava njihovog odabira i napredovanja: umjesto podobnih trebaju nam sposobni i poštjeni.

Danas se u Hrvatskoj sve više psihologa bavi provođenjem selekcijskih postupaka za tvrtke. Za selekciju kandidata potrebno je poznavati zahtjeve radnog mjesta, osim toga, selekcija je izuzetno zahtjevan posao i u stručnom i u etičkom smislu. Što mislite, da li bi trebalo imati posebnu dopusnicu za rad od Komore za obavljanje poslova selekcije? Koje uvjete psiholog koji želi raditi selekciju mora ispunjavati, je li dovoljno znanje koje

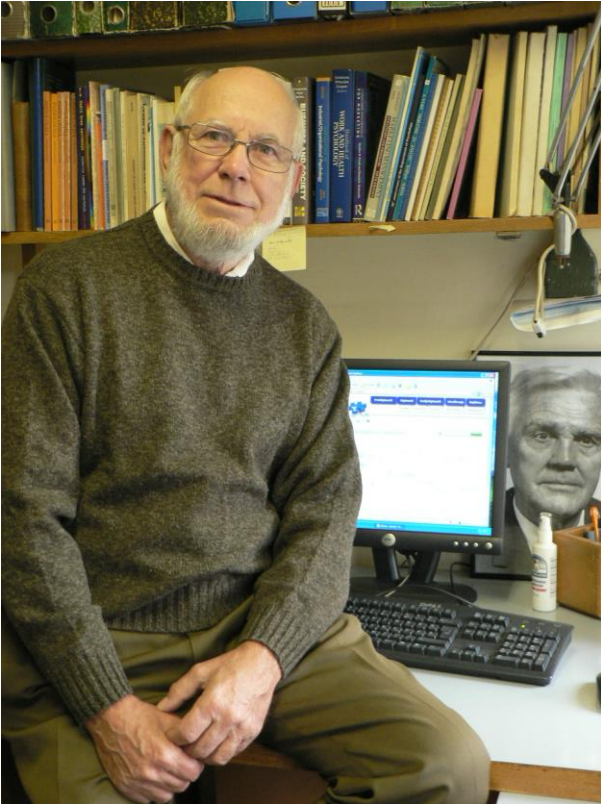
se dobije na sveučilištu ili bi trebala i dodatna edukacija?

Selekcija doista jest složeni zadatak, koji traži i određeno iskustvo. Ali znanstveno utemeljena selekcija, dakle ona koja se temelji na statističkim algoritmima, a ne na proizvoljnom „kliničkom“ pristupu, prvenstveno počiva na znanjima i vještinama koja se mogu (i trebaju) naučiti na fakultetu. Pitanje je dakako da li današnji programi studija psihologije u dovoljnoj mjeri osposobljavaju studente. Meni se čini da se studij psihologije na zagrebačkom Filozofskom fakultetu približava potrebnoj razini. Međutim, uz sadašnji opći tip diplome, bez specijalističkog usmjerenja, uvijek će biti studenata koji će završiti studij s manjkavim specijalističkim znanjima. Moj uvid u selekcijsku praksu nekih psihologa to i potvrđuje. Ne vjerujem da bi „dopusnice za selekciju“ riješile taj problem. Ali sustav licenciranja u području psihologije rada i organizacijske psihologije treba usavršiti tako da uključuje i kompetencije za programiranje i provedbu selekcijskih programa. Dodatna edukacija koju bi Društvo ili Komora organizirali u suradnji s Fakultetom tome bi mogla doprinijeti.

Na travanjском simpoziju o psihologiji rada održanom na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, osim povijesnog prikaza, dosta se raspravljalo o različitim područjima primijenjene prakse u ovom području. Što su po Vama temeljni naglasci i poruke s ovog simpozija?

Skupom „Psihologija rada u Hrvatskoj: prošlost, sadašnjost i budućnost“, obilježili smo 50. godišnjicu osnivanja prve katedre za psihologiju rada u Hrvatskoj te 90. godišnjicu rođenja i 5. godišnjicu smrti njenog utemeljitelja Borisa Petza. Prvi dio skupa bio je posvećen razvoju psihologije rada u Hrvatskoj i doprinosu profesora Petza, u drugom dijelu iznesen je niz aktualnih priopćenja, a u trećem dijelu održan je okrugli stol o stanju i perspektivama naše psihologije rada. Skup nije bio deklaracijski ni programatski, pa nikakvi zaključci nisu doneseni. Zato se ne bih usudio suditi o njegovim „porukama“. Meni se čini da je ovaj skup pokazao da postoji kontinuitet u razvoju psihologije rada u Hrvatskoj, od njenih početaka koncem 1950-ih godina pa do danas. U početku je naglasak bio na istraživanju radnih uvjeta i nesreća pri radu, selekciji i osposobljavanju kadrova. Danas je područje psihologije rada prošireno i na probleme organizacijskog razvoja.

Čini mi se da je jedno područje bilo zapostavljeno na skupu. Ergonomija, kolegij kojeg ste svojevremeno držali na Odsjeku, gotovo da nije spomenuta. Kako to objasniti?

Osnovao sam taj kolegij još školske godine 1974/75. i predavao neko vrijeme. Kasnije ga je preuzeo profesor **Željko Jernei**, koji ga sad predaje pod nazivom „Ergonomijska psihologija“. Bavio sam se i istraživanjem u tome području. Istraživao sam primjerice koliko istodobno prezentiranih prometnih znakova može procesirati vozač automobila. U vrijeme rata i zračnih uzbuna istraživali smo učinkovitost sustava javnog uzbunjivanja i na temelju naših istraživanja Hrvatska je uvela novi sustav znakova uzbunjivanja. I moja rana istraživanja detekcije rijetkih signala imala su implikacije za rad operatora koji nadgledaju automatizirane procese. Ergonomija se bavi prilagodbom rada čovjeku, a njene spoznaje se primjenjuju osobito pri konstrukciji i oblikovanju strojeva, alata i drugih predmeta koje čovjek koristi. Kako se u Hrvatskoj proizvodi malo originalnih proizvoda, mala je i potreba za ergonomijskom ekspertizom. Zato se naši psiholozi njome vrlo malo bave, kako je to ovaj skup i pokazao. Međutim, ergonomijska znanja su važna i za preoblikovanje i poboljšanje postojećih uvjeta rada. Problem je možda u tome što u okviru današnje koncepcije „upravljanja ljudskim

resursima“ manje ima sluha za radne uvjete i tradicionalne probleme humanizacije rada.

Između niza različitih dužnosti obnašali ste i dužnost predsjednika Društva psihologa Hrvatske. Kako danas vidite stanje i ulogu Hrvatskog psihološkog društva u psihološkoj zajednici?

Predsjednikom Društva bio sam davno, u vrijeme kad je ono imalo znatno manje članova, svega nekoliko sekcija, a regionalna društva nisu ni postojala. Smatrao sam tada da je osnovni cilj Društva: predstavljati i promicati psihologiju kao znanost i struku te pomagati psiholozima da uspješnije djeluju na dobrobit pojedinaca i zajednice. Ako dobro razumijem onu korporativnu umotvorinu koju možemo pročitati na mrežnim stranicama HPD-a, a koja se naziva „vizija“ i „misija“, današnje Društvo ima isti ili sličan cilj. No svakako je njegovo ostvarivanje danas puno složenije. DPH ima preko 2000 članova, podijeljenih u velik broj sekcija i županijskih društava, koji rade u znanosti i praksi, a sljedbenici su različitih teorijskih i metodoloških pristupa. Treba održati njihovo jedinstvo i to jest ozbiljan problem i izazov Društva. Drugi je problem kako u toj velikoj skupini pojedinaca različite kvalitete održati visoke stručne i etičke standarde. Taj problem danas otežava i to što imamo veći broj studija psihologije. Budući da prosvjetne vlasti u Hrvatskoj nisu osobito kritične i odgovorne pri davanju dopusnica za rad pojedinih studija, mislim da je danas povećan broj diplomiranih psihologa upitne kvalitete. A s time dolazimo i do trećeg problema: kako zaštititi korisnike psiholoških usluga. To nije samo etičko već i egzistencijalno pitanje, jer samo će zadovoljan klijent ponovo tražiti uslugu i širiti dobar glas koji potiče nove klijente.

Jedan način zaštite korisnika psiholoških usluga jest licenciranje diplomiranih psihologa. No to je posao koji je preuzela Hrvatska psihološka komora, koja daje osnovne i posebne dopusnice za rad. Moram priznati da nikad nisam razumio zašto je bilo potrebno osnovati Komoru. Meni se čini da smo premali za održavanje dvije složene organizacije čije se ingerencije isprepliću, a međuodnosi su nejasni. Britansko i američko psihološko društvo, primjerice, sami licenciraju svoje psihologe. Imam dojam da je Komora više usmjerena prema zaštiti svojih članova, a naglasak bi morao biti na zaštiti njihovih klijenata.

Danas ste u mirovini. Čime se bavite i koliko ste još u kontaktu s psihologijom i događanjima u našoj struci?

Među dosjetkama o umirovljenju ima i ova: „Što rade vrtlari kad pođu u mirovinu?“ Mislim da ona ima veze i sa svim sveučilišnim profesorima kojima je znanstveni rad izazov, a ne samo sredstvo u sveučilišnom napredovanju. Da, ostao sam u kontaktu s psihologijom. Kao profesor emeritus zadržao sam radni prostor na Fakultetu i mogućnost da sudjelujem u nastavi. Navratim povremeno i u tijeku sam zbivanja koja me zanimaju, a zadržao sam i jedan kolegij. Profesor Jerneiđ, koji je preuzeo Katedru za psihologiju rada i ergonomiju, zamolio me da još neko vrijeme pomognem u nastavi. Radim i na jednoj knjizi. Onako, umjerenim tempom, ne zapostavljajući „slobodne“ aktivnosti.

I na kraju, Vaša preporuka kolegicama i kolegama koji započinju rad u praksi psihologije rada.

Prava psihologija rada je znanstveno utemeljena. To znači da u praksi primjenjuje znanstvene spoznaje dobivene laboratorijskim i terenskim istraživanjima, u radu se koristi metodama koje su empirijski validirane, a rezultate svojih intervencija u načelu provjerava evaluacijskim istraživanjima. Istraživanje, validacija i evaluacija nisu samo akademski ukrasi, koje provode znanstvenici u institutima. Ako ih ne usvoji svaki praktičar, barem za svoje ključne poduhvate, znanstveno utemeljenje psihologije rada se urušava. Bez istraživanja i evaluacije srozavamo se na razinu „eksperata“ koji čitaju iz dlana ili iz konstelacija zvijezda. Psihologija nije egzaktna znanost, naše teorije i spoznaje su često aproksimativne. Bez stalne provjere vlastitih postupaka djelovanja, lako je skrenuti u područje prodavanja magle.

Zahvaljujemo za ovaj razgovor i želimo Vam lijepe umirovljeničke dane!

Privedio: Josip Lopžić

Boris Petz i utemeljenje prve Katedre za psihologiju rada u Hrvatskoj

***Branimir Šverko, profesor emeritus Sveučilišta u Zagrebu
Uvodno slovo na skupu Psihologija rada u Hrvatskoj: prošlost, sadašnjost i
budućnost, Zagreb, 16. travnja 2010.***

Kolegice i kolege, dragi prijatelji,

Mi danas slavimo dvije obljetnice – 50. godišnjicu utemeljenja prve katedre za psihologiju rada u Hrvatskoj i 90. godišnjicu rođenja njezinog utemeljitelja – **Borisa Petza**, profesora emeritusa Sveučilišta u Zagrebu. Nažalost, jučer je bila i 5. godišnjica njegove smrti: Boris nas je napustio 15. travnja 2005. godine.

Pred 50 godina, kad je na Odsjeku za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu ustanovljena Katedra za industrijsku psihologiju, bio sam student 3. godine psihologije u generaciji koja je slušala prva predavanja Borisa Petza. Kasnije sam postao njegovim asistentom i dugogodišnjim suradnikom. Mogu se, dakle, na temelju osobnih sjećanja, osvrnuti na vrijeme i događaje koje danas obilježavamo.

Utemeljenje Katedre za industrijsku psihologiju bio je izuzetno značajan događaj. Osnivanjem prve katedre za primijenjenu psihologiju, Odsjek za psihologiju i Filozofski fakultet u Zagrebu pokazali su jasnu namjeru da izađu iz „kule bjelokosne“ i otvore se prema potrebama i izazovima društvene prakse. Nije slučajno da se je to desilo upravo koncem 50-ih godina prošlog stoljeća. Tada su se, naime, ostvarila tri bitna preduvjeta koja su omogućila utemeljenje Katedre za industrijsku psihologiju.

Prvi preduvjet je bio odgovarajući znanstveni i kadrovski rast Odsjeka za psihologiju. Prvi laboratorij za eksperimentalnu psihologiju osnovao je **Ramiro Bujas** još davne 1920. godine na Medicinskom fakultetu, a Katedru za psihologiju 1929. godine na Filozofskom fakultetu. Ova Katedra je poslije Drugog svjetskog rata prerasla u Odsjek za psihologiju, koji je tijekom 1950-ih godina, pod vodstvom

akademika **Zorana Bujasa**, doživio snažnu sadržajnu i kadrovsku ekspanziju. Broj članova Odsjeka povećao se tada na 5-6 nastavnika, pa su studenti psihologije – uz predmete na filozofiji, sociologiji, pedagogiji, ekonomiji i medicini – koncem 50-ih mogli upisati i niz psihologijskih kolegija na svom odsjeku. U tadašnjem nastavnom planu smo imali: Osnove psihologijske statistike, Psihologijske praktikume (kojih je bilo pet), Fiziološke osnove psihičkih pojava, Psihologiju djetinjstva i mladosti, Sistematsku psihologiju, Psihometriju i Industrijsku psihologiju. Stvoreni su tako temelji ozbiljnog studija te pretpostavke za daljnju ekspanziju i razvoj katedara iz primijenjene psihologije.

Drugi preduvjet ili poticaj utemeljenju Katedre za industrijsku psihologiju bile su sve izrazitije potrebe prakse. Početkom 50-ih završila je faza centralističkog administrativnog socijalizma, u gospodarstvo se počinju uvoditi neki tržišni elementi i dozvoljava stanovita samostalnost privrednih subjekata. Znatna sredstva se ulažu u razvoj industrije i rudarstva, koji bilježe izuzetan rast. Sve je veće zanimanje za produktivnost rada, a s time povezano i za racionalniji pristup „ljudskom faktoru“. Tih godina je osnovan Savezni zavod za produktivnost rada u Beogradu, utemeljeni su republički centri za proizvodnost rada i izobrazbu kadrova, u Zagrebu je osnovan Odjel za psihofiziologiju rada Instituta za medicinska istraživanja, a obnovljena je i djelatnost centara za profesionalnu orijentaciju... Sve su to bile ustanove u kojima su našli mjesta i prvi psiholozi. Osim toga, na poticaj sindikata, tadašnja veća poduzeća također počinju zapošljavati psihologe. Prvi industrijski psiholog zaposlio se u jednom zagrebačkom industrijskom poduzeću 1952. godine, a samo desetak godina kasnije u Hrvatskoj ih je bilo nekoliko desetaka.

Koncem 50-ih ostvario se i treći preduvjet za osnivanje Katedre za psihologiju rada – pojavio se i „pravi čovjek u pravom trenutku“, čovjek koji je takvu Katedru mogao preuzeti i uspješno razvijati. Bio je to – Boris Petz. Diplomirao je 1943. godine studijsku grupu koja je uključivala povijest filozofije, psihologiju i teoriju spoznaje te jugoslavenske jezike i književnosti. Doktorirao je psihologiju – 1945. godine obranom disertacije pod naslovom "Utjecaj naslijeđa i okoline na neke sposobnosti čovjeka". Od 1944. do 1948.

godine Petz je radio kao psiholog-savjetovatelj u Savjetovalištu za izbor zvanja u Zagrebu, a od 1948. kao znanstveni suradnik u Odjelu za psihofiziologiju rada Instituta za medicinska istraživanja. Kada je 1960. izabran za docenta i preuzeo novoosnovanu Katedru za industrijsku psihologiju na Odsjeku za psihologiju Filozofskog fakulteta, Boris Petz je imao dragocjeno iskustvo praktičara i reputaciju znanstvenika u području psihologije rada. On je doista bio „pravi čovjek“ koji se je pojavio „u pravom trenutku“.

Boris Petz je vodio Katedru za industrijsku psihologiju punih trideset godina, sve do svog umirovljenja 1991. godine. Generacije studenata pamte njegova nadahnuta predavanja. Boris je bio naočit i vrlo drag čovjek, koji je atraktivnim primjerima iz istraživanja i prakse znao oduševiti svoje slušače. Ilustrirat ću to samo jednom zgodom. Jednom me je zamolio da pođem s njim u Rijeku gdje je studentima tadašnje Visoke industrijske pedagoške škole u Rijeci trebao održati predavanje. Mene je zamolio da dođem pri kraju predavanja i pomognem mu pri provedbi vježbi. Kad sam došao u dogovoreno vrijeme, zgrada je bila pusta. Bila je subota poslije podne, pa je i portir napustio zgradu. Gdje da sad nađem profesora u zgradi s nekoliko etaža i stotinjak vrata? U jednom trenutku, negdje na etaži iznad mene prolomio se gromoglasni pljesak. Uputio sam se u tom pravcu – pljesak je trajao toliko dugo da sam nepogrešivo pronašao dvoranu sa Borisom i njegovim oduševljenim slušačima.

Osim po onome što je i kako pripovijedao, Borisa pamtimo i po onome što je napisao. Njegova znanstvena djelatnost bila je izuzetno plodna – objavio je 12 knjiga i oko 150 znanstvenih i stručnih radova. Osobito su značajni njegovi radovi u području psihofizioloških istraživanja umora i odmora, koji su imali zapaženi svjetski odjek. Prvi je u nas sustavno istraživao nezgode na radu i izostanke te došao do niza spoznaja koje su doprinijele razumijevanju ovih pojava. Pokrenuo je i psihologijska istraživanja motivacijskih procesa, stavova i međuljudskih odnosa u organizacijama. Značajan doprinos dao je i statističkoj metodologiji i psihometriji, a njegove knjige iz statistike imale su široki krug čitatelja iz različitih znanstvenih područja. O njegovim istraživanjima i njihovom značenju, biti će više riječi u izlaganjima koja slijede.

Naslovnice knjiga prof. Petza: Psihologija rada, Osnove statističke metode za nematematičare, Uvod u psihologiju i Psihologija ekonomske propagande

Promjene u tijelima upravljanja HPD-om

Društvo psihologa Zadar - novi Upravni odbor

Na sjednici Upravnog odbora Društva psihologa Zadar održanoj 10. veljače 2010. godine u prostorijama Službe za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti, Ravnice bb u Zadru, izabrani su predsjednik, dva dopredsjednika te tajnica Društva. Na prijedlog članova UO-a za predsjednicu DP Zadar izabrana je kolegica **Mila Špinderk**, za dopredsjednike udruge izabrani su **Danijel Perinčić** i **Silvana Rakocija**, a za tajnicu je izabrana kolegica **Suzana Ivezić**. Peta članica

UO-a DP Zadar je kolegica **Lucijana Rupić**. Predsjednica DP Zadar Mila Špinderk izabrana je za ovlaštenu osobu za zastupanje DP Zadar, umjesto ranije imenovane kolegice **Margarete Mesić**. Imenovane kolegice i kolege izabrani su na mandatno razdoblje od četiri godine, do 10. veljače 2014. godine. DP Zadar ima i novu adresu – Velebitska 6, Obiteljski centar Zadarske županije.

Mila Špinderk

HRVATSKO PSIHOLOŠKO DRUŠTVO

POZIVA

Sve kolegice i kolege, psihologe i psihologinje, posebno one koji su u mirovini a svojevremeno su aktivno sudjelovali u radu Hrvatskog psihološkog društva, da nam ustupe dokumentaciju, knjige, časopise, zbornike, bilješke, fotografije, zapisnike i drugi arhivski materijal vezan uz rad HPD-a.

U povodu 60. obljetnice HPD-a (2013. godine) namjera nam je izraditi monografiju HPD-a i sačuvati povijest Društva od zaborava, za buduće generacije. Po potrebi, svu dokumentaciju vraćamo nakon skeniranja. Kontaktirajte tajništvo HPD-a u Švarcovojoj 20 - osobno, pismeno, telefonom ili putem e-maila hpd-cpa@net.hr

IZVRŠNI ODBOR HPD-a

Dr. Zimbardo: Lucifer nije sit!

Dr. Philip Zimbardo, uvaženi profesor psihologije sa sveučilišta Stanford, gostovao je u Hrvatskoj prošle, 2009. godine. U organizaciji Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu i Društva za psihološku pomoć, dr. Zimbardo je 28. rujna 2009. godine u Kristalnoj dvorani Hotela West In u Zagrebu održao predavanje za javnost i predstavio hrvatsko izdanje svoje uspješnice „Luciferov učinak: kako dobri ljudi postaju zli“. Nakon toga je kao plenarni predavač sudjelovao na međunarodnoj konferenciji „Coping and Resilience“ održanoj u Cavtatu, od 03. do 06. listopada 2009. godine. Nakon održanog plenarnog predavanja, za vrijeme domjenka dobrodošlice, uz čašicu dobrog konavoskog crnog, rado se odazvao dati intervju za naš časopis. Pokušao sam izbjeći pitanja na koja je dr. Zimbardo već odgovorio hrvatskim pisanim medijima, no o fenomenu zla, u razgovoru s uvaženim profesorom nisam uspio izbjeći govoriti. Propustio sam ga pitati je li moguće obrnuto, da zli ljudi postanu dobri i kako se to događa. Evo nekoliko njegovih razmišljanja.

Dr. Zimbardo, što mislite, nakon Holokausta, Ruande, Vukovara, Srebrenice, Abu Ghraiba, slijedi li nešto slično, ili je „Lucifer zadovoljio svoje apetite“?

Ne, ni u kojem slučaju „Lucifer nije sit“, sa zločinom nije gotovo, njegova etiologija i posloženost u povijesti, od Holokausta, Vukovara i Sarajeva, do terorizma u New Yorku, u Londonu ne ovisi o pojedincu, pojedinci, individue su vojnici, egzekutori, zlo je naime u sustavima, u njihovom upravljanju, u vladama, političarima, poslovnim ljudima. Oni na žalost nisu „dobri“. Zlo, mnogi ratovi, započeli su „velikim vizijama“, lideri često govore – sve što trebam učiniti je, zaštititi moju nacionalnu sigurnost, sigurnost mojih ljudi, ako mi dajete snagu, moć, dopuštenje, „licencu“, zaštitit ću vas od neprijatelja. Tako je u Americi Bush rekao – dajte mi ovlasti, moć, zaštitit ću vas od terorizma. Amerikanci, budući da su se bojali, rekli su – da, zaštititi nas! Onda je Bush nabrojio tri neprijatelja – Sjevernu Koreju, Iran i

Irak i rekao – Sjeverna Koreja i Iran su presnažni, napadnimo Irak, Sadam Husein posjeduje oružje za masovno uništenje koje će Osama bin Laden upotrijebiti protiv Amerike. Ovo su bile dvije velike laži, dvije laži koje su pokrenule američke vojnike kao i vojnike iz drugih dijelova svijeta, i sada nakon 5-6 godina od početka rata oni su još tamo, Ameriku je to koštalo više od trilijuna dolara, 4500 ljudi je ubijeno, 30 do 40000 ljudi je ranjeno, Amerikanci su pobili više od sto tisuća Iračana. A ova akcija započela je „uzvišenim ciljem“ – nacionalnom sigurnosti. Slično je radio Hitler, samo što je neprijatelj bio drukčije definiran, slično su činile mnoge fundamentalističke religije tvrdeći, mi smo jedini u pravu. Ono što ja želim argumentirati jest da uzrok velikog zla u svijetu leži u velikim sustavima moći.

Vi se, dr. Zimbardo, prije svega bavite socijalnom psihologijom, držite li da bi se na neki način u ove rasprave trebali uključiti i razvojni psiholozi?

Nisam siguran, razvojna psihologija nedovoljno implicira utjecaj politike, u svim ratovima, najviše pate djeca, tko god pobijedio ili bio poražen, djeca su gubitnici. Razvojni psiholozi bi trebali postati više „politički uključeni“. Druga stvar je pitanje roditeljstva i obveza roditelja da djeci predstave i poučavaju ih vrijednostima poštenja, pravednosti, snošljivosti, poučavati ih kako razumjeti drugog čovjeka, kako suosjećati s drugim, a iznad svega bi im svojim ponašanjem trebali svjedočiti koliko su tolerantni i koliko prihvaćaju različitosti. Velika je zadaća roditelja zaštititi djecu od agresivnih medija i podučiti ih osjetljivosti na iskrivljenu percepciju svijeta koju mediji veoma često nude. Mediji su uvijek

nadzirani interesima moćnih, bilo iz svijeta biznisa ili iz svijeta politike. Prije napada Amerike na Irak, američki mediji su mjesecima „preparirali“ Amerikance govoreći im o „dobrim stranama rata, o napredovanju u karijeri sudjelovanjem u ratu, slušali smo generale, admirale s uzbudljivim pričama, o tome kako nitko neće poginuti...“, o svim tim iluzijama. Dakle, velika je odgovornost roditelja, puno viša od obrazovnog sustava koji je prekompleksan i ponovno dio sustava koji utječe preko medija, danas globaliziranih medija gdje nije sve sasvim jasno i veliko je pitanje, što od ponuđenog uzeti, konzumirati, što nije protiv mene, što je dobro za mene, moju obitelj ili moju zemlju, svijet.

A sada malo skretanje na područje kliničke psihologije, na večerašnjem predavanju uočio sam da koristite pojam „time therapy“. Možete li o tome reći nešto više?

Da, to je nešto novo u svijetu i nešto jako izazovno. Na tome radim s kliničkim psihologom dr. Richardom Swordom i upravo smo pripremili prvi novi rad nadajući se da će biti prihvaćen. Sažeto, radi se o istraživanju učinka „time“ terapije kod PTSP-a, ideja je veoma jednostavna i razumljiva ali i učinkovita. Dr. Sword je liječio nekoliko stotina veterana 2. svjetskog rata, Korejskog, Vijetnamskog i Iračkog rata, neki od njih pate od PTSP-a dvadeset, trideset i više godina, i ništa im ne pomaže, lijekovi čini se imaju učinak u smislu da im se stanje ne pogoršava, ali poboljšanja nema. Uznemireni su, depresivni, previše piju, previše puše, skloni su sredstvima ovisnosti, zlostavljaju svoje supruge, upadaju u nevolje, rade opasne stvari, i mi ih učimo shvatiti da svoj život mogu kontrolirati s pomoću osjećaja za „vremensku perspektivu“. Vremenska perspektiva jest način kako netko dijeli događanja i iskustva kroz vrijeme, obično kao prošlost, sadašnjost i budućnost. Ali ta razdoblja se mogu i podpodijeliti, prošlost može biti pozitivna ili negativna, možete se sjećati dobrih ili loših stvari, sadašnjost možete vezati za dobre prijatelje, dobru hranu, ili neka loša iskustva. Isto se tako može vidjeti i budućnost. Ono što kažemo tim ljudima je – cijenimo i poštujemo vašu prošlost, ali – vi ste „zaustavljeni u lošoj prošlosti“, s jednom nogom u lošoj prošlosti, a s drugom u fatalizmu sadašnjosti, vi mislite da vam je cijeli život određen ovim lošim pričama i da ništa ne možete učiniti, ali vi to možete promijeniti snagom vašeg uma, možete izabrati odluku da

vašu zaustavljenost u lošoj prošlosti pomaknete u dobru sadašnjost ili budućnost. Dakle, nudite im alat za promjenu, nudite im matricu odlučivanja, mogućnost da odluče o promjeni. Od naših 132 veterana, 128 ih je odgovorilo da opažaju značajna poboljšanja u svojim životima. Naravno, potrebno je dalje evaluirati pristup te razmotriti prikladne metodološke načine kako bismo zaista bili sigurni u učinkovitost ovakvog pristupa.

Je li ovo Vaš prvi posjet Hrvatskoj? Kako se osjećate kod nas i s nama?

Ne, moj prvi posjet Hrvatskoj je bio 1967. godine, tada sam posjetio Zagreb, Split i Dubrovnik. Bili su to vrlo kratki obilasci u društvu jedne lijepe djevojke iz vaših krajeva. Danas sam opet ovdje, osjećam se izvrsno, ljudi su otvoreni, topli, prijateljski nastrojeni. Nije ovo moj prvi susret s hrvatskim psiholozima, ja imam studenta Hrvata, zove se George Slavich i bavi se kliničkom psihologijom i istraživanjem stresa, njegova obitelj je s otoka Brača, posjetio sam ih na Braču i oduševio se ljepotom otoka i dobrom hranom i vinom kojim su me počastili. Svi moji boravci u Hrvatskoj zaista su bili veoma, veoma ugodni. I doći ću opet, prvom prigodom.

Dr. Zimbardo, najljepša hvala za ovaj razgovor.

**Razgovarao: Josip Lopžić
Fotografije: Dragan Jusupović**

OBLJETNICE

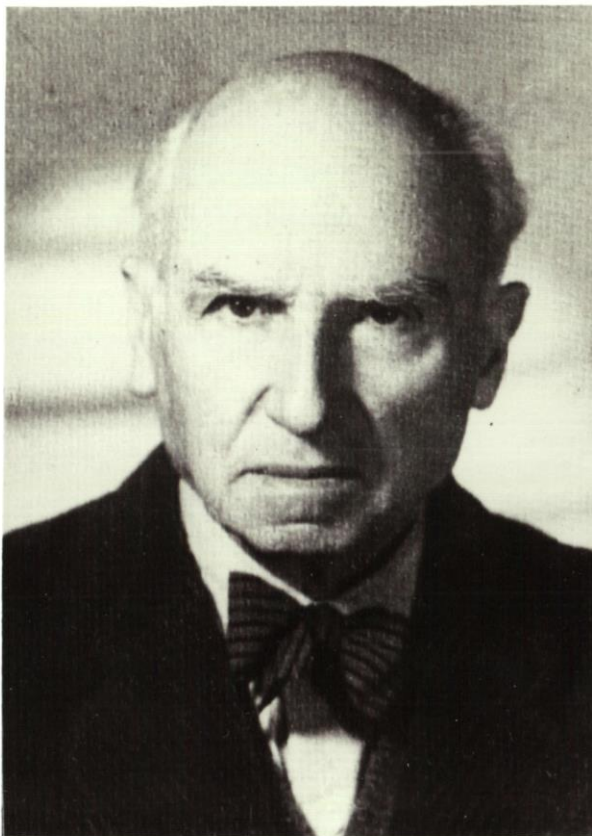
Devet desetljeća sustavnog razvitka hrvatske psihologijske znanosti i struke

1. dio

Psihologijski laboratorij - utemeljio Ramiro Bujas 1920. godine

Želimir Pavlina, Zagreb

Ramiro Bujas:
„Moj se životni rad sastojao u utiranju puta znanstvenoj psihologiji kod nas.“

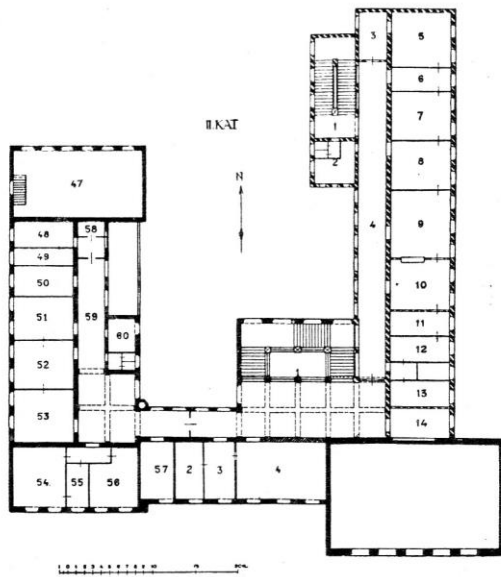
Slika 1. Ramiro Bujas (1879. – 1959.)

Prof. dr. sc. Ramiro Bujas je godine 1920., u okviru Fiziološkog zavoda Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, utemeljio

prvi laboratorij za eksperimentalnu psihologiju u jugoistočnoj Europi, te prvu našu psihologijsku knjižnicu i zbirku psihologijskih mjernih instrumenata i uređaja. Spomenuta je godina prijelomnica u razvitku hrvatske psihologije, jer je tada Ramiro Bujas započeo intenzivan rad u više područja psihologije, vodeći računa o njezinom znanstvenom utemeljenju i usmjerenju u proučavanju psihičkog života, za razliku od brojnih tadašnjih pokušaja odvlačenja u nadriznanstvene pristupe bavljenja psihičkim pojavama.

Profesora Ramira Bujasa (1879.-1959.), kao utemeljitelja hrvatske psihologijske znanosti i struke, ubrajamo u jednog je od najistaknutijih stvaratelja u hrvatskoj kulturi prve polovice XX. stoljeća. Profesor je objavio i vrijedne radove u više drugih područja, primjerice, u slavistici, arheologiji, povijesti, povijesti umjetnosti i speleologiji. Bavio se slikarstvom, kiparstvom, umjetničkom fotografijom, napisao je više pjesama, pripovijedaka, putopisa, eseja i drama (Pavlina i Kolesarić, 2003).

Iako je profesor Ramiro Bujas ostavio vrijedna ostvarenja u više područja znanosti, umjetničkog i praktičnog života, najvrjedniji njegov prinos hrvatskoj kulturi postignut je u psihologijskom području. Pri čemu osobito vrijednost ima utemeljenje Psihologijskog laboratorija, kojeg je nedugo nakon toga razvio u Psihologijski institut Sveučilišta u Zagrebu, te osnovao prvu sveučilišnu Katedru za psihologiju koja se kasnije razvila u Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Slika 2. Nacrt rasporeda prostorija Psihologijskog laboratorija. Laboratorij se nalazio na II. katu, u 3. prostoriji, a u 4. prostoriji držana je nastava za studente.

Za razvitak i učvršćenje psihologijske znanosti, psihološke struke i primijenjene psihologije prof. dr. Ramiro Bujas je od 1920. godine u Psihologijskom laboratoriju započeo i nakon toga nastavio brojne djelatnosti, od kojih spomenimo neke najvažnije:

- uvođenje eksperimentalne psihologije i sustavnog znanstvenoistraživačkog rada u hrvatsku psihologiju,
- začetak sveučilišne psihologijske nastave i oblikovanje studija psihologije,
- počeci razvitka primijenjene psihologije,
- izrada psihologijskih mjernih instrumenata i uređaja,
- pokretanje psihologijskog znanstvenog tiska,
- popularizacija psihologijske znanosti,
- izgradnja hrvatskog psihologijskog nazivlja,
- povezivanje hrvatske i svjetske psihologijske znanosti i
- osnutak prve javne psihologijske znanstvene knjižnice.

1. Uvođenje eksperimentalne psihologije i sustavnog znanstvenoistraživačkog rada u hrvatsku psihologiju

U svakom narodu bez razvitka vlastitog znanstvenoistraživačkog rada nema ni pune uspješnosti primjene znanosti u praksi, a kao posebno opasna značajka u području psihologije tada se javlja i bujanje nadri psihologije.

Profesor Ramiro Bujas, nakon što je bio gimnazijski profesor u Splitu i Zadru, preseljava se god. 1918. u Zagreb nastojeći u okviru Filozofskog fakulteta u Zagrebu utemeljiti psihologijski laboratorij za znanstveno proučavanje psihičkih pojava. Ali u to doba za tako nešto nisu postojali povoljni uvjeti u fakultetu, jer je prevladalo pogrešno uvjerenje kako je nemoguće tako suptilne psihičke pojave istraživati eksperimentalnom metodom.

Nastojeći ostvariti svoju zamisao, prof. Bujas upisuje studij medicine i god. 1920. postaje asistent profesoru F. Smetanki, koji mu omogućuje otvaranje Psihologijskog laboratorija. Prof. Bujas tu započinje plodna psihologijska eksperimentalna istraživanja psihičkih pojava. Vrijednim radom i otkrićima pokazuje kakav treba biti put razvitaka znanstvene psihologije u Hrvatskoj. Istodobno sumnjivcima dokazuje

vrijednost psihologijskog pokusa kao osobito vrijedne psihologijske metode za istraživanja psihičkih pojava. Osim toga, njegov se znanstveni pristup i međunarodno potvrđuje, jer sa znanstvenim priopćenjem sudjeluje 1921. godine u radu međunarodnog kongresa eksperimentalne psihologije u Marburgu.

Nedugo nakon toga, godine 1922., osnovana je na Sveučilištu u Zagrebu posebna Katedra za psihologiju. „Prof. Bujas postaje prvim docentom te katedre. Njegovom docenturam prvi put psihologija na tlu Hrvatske stupa u društvo prirodnih, egzaktnih znanosti, postaje samosvojno područje istraživanja“ (Krstić, 1961). Taj novi znanstveni pristup u proučavanju psihičkog života teško se u nas probijao, jer su o psihologiji prevladavala dva nekritična i neznanstvena stajališta. Po jednom „psihologija je neodvojiv dio filozofije, dakle područje apstraktne spekulacije ili, u najboljem slučaju, slobodne, nekontrolirane introspekcije; i drugo po kojem bi ona bila zanimanje neobičnim, tajanstvenim, mistično-okultnim pojavama telepatije, vidovitosti, transa, čudotvorne hipnoze, sugestije i sl., ukratko ono područje što ishitrenih, što sumnjivih, što kojekako tumačenih

pojava koje mi danas nazivamo imenom parapsihologije“ (Krstić, 1961).

Zahvaljujući, u prvom redu, vrijednim ostvarenjima prof. Bujasa u znanstvenoistraživačkom radu, osobito u

području osjetne psihologije, psihofiziologije, dokimologije i psihometrije, te međunarodnoj afirmaciji i priznanjima, polako se širio i učvršćivao znanstveni pristup u proučavanju psihičkog života.

Nicht einzeln im Buchhandel.

Überreicht vom Verfasser.

Sonderabzug

aus dem

**Bericht über den 7. Kongress für experimentelle
Psychologie in Marburg 1921.**

Verlag von Gustav Fischer in Jena. 1922.

**Die physischen Bedingungen
des psychogalvanischen Phänomens.**

Von

Dr. R. Bujas.

Die Anordnung, von der ausgegangen wurde, bestand in einer einfachen Serienschaltung der Vp. mit Elektroden und Meßinstrument, also ohne äußere Stromquelle. Der Körper wurde gewöhnlich durch Vermittlung der physiologischen Lösung mit unpolarisierbaren Elektroden in Kontakt gebracht; später wurden die Finger direkt in die Elektrodenlösung eingetaucht. Als Meßinstrument diente ein empfindliches Drehspul-Galvanometer. Bei den ersten Versuchen machte sich die Störung durch den Eigenstrom der Elektroden stark bemerkbar, doch wurde diese Fehlerquelle schließlich durch Konstruktion guter Elektroden beseitigt. Bei der Beobachtung der Ruhkurven fand sich etwas, das bisher unbeachtet geblieben war: die variable Körperwärme, welche vermutlich nicht ganz symmetrisch verteilt ist.

Um den Einfluß der Wärme zu prüfen, wurden die Finger der rechten Hand erwärmt, während die Linke normal blieb. In Verbindung mit dem Galvanometer zeigte sich da ein starker Ausschlag nach einer Richtung hin; als dann die linke Hand erwärmt wurde, während die Rechte normal blieb, erfolgte der Ausschlag in entgegengesetzter Richtung. Jedesmal war die wärmere Hand gegenüber der kälteren elektropositiv. Um zu ermitteln, ob die Wärme erst durch Beeinflussung physiologischer Faktoren den Strom bewirkt oder ob man auch ohne diese auskommt, wurde der Versuch gemacht, unter Nachbildung der physikalischen Verhältnisse in einem Modelle, also ohne Organismus, durch Temperaturunterschied einen Strom zu erzeugen. Das Modell bestand aus einem Glasrohr, dessen Mittelteil mit in physiologischer Lösung angemachtem Kaolinteig ausgefüllt war, daran grenzte beiderseits physiologische Lösung, dann, durch einen Kaolinpfropfen getrennt, der Elektrodenelektrolyt $ZnSO_4$ mit Zinkstäbchen. Der Kaolinteig des Mittelstückes vertrat die Gewebe-

Slika 3. Naslovna stranica Bujasova rada priopćenog na međunarodnom kongresu eksperimentalne psihologije u Marburgu god. 1921.

2. Začetak sveučilišne psihologijske nastave i oblikovanje studija psihologije

„Bujasovi sveučilišni kolegiji, predavanja, seminari i vježbe bogati su i interesantni ne samo po neposrednosti, živosti i duhovitosti predavačevih izlaganja i po broju područja psihologije koja su obuhvaćali nego i po mnoštvu vlastitih, originalnih gledanja koja je prof. Bujas unosio u gotovo svako poglavlje psihologijske građe. Mi, stariji njegovi učenici, s nostalgijom se sjećamo popodnevnih i predvečernih predavanja u zgradi Fiziološkog instituta na Šalati... Teke u koje smo bilježili ta predavanja i vježbe svima su nam još i danas najdraži albumi našeg intelektualnog mladenaštva, iz kojih katkada na nespretno kraćenim rečenicama evociramo živu riječ čovjeka koji nas je za cijeli život zadužio interesom za psihologiju.“
Kruno Krstić (1961): O radu prof. dr. Ramira Bujasa.

Profesor Ramiro Bujas je od godine 1920. držao u Psihologijskom laboratoriju predavanja, vježbe i seminare za studente zagrebačkog sveučilišta, uglavnom Filozofskog fakulteta i Više pedagoške škole. Njegovim izborom god. 1922. za prvog docenta novoutemeljene Katedre za psihologiju na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, profesor i službeno drži sveučilišnu psihologijsku nastavu za studente. Tada počinje s oblikovanjem studija psihologije, što osobito intenzivno nastavlja god. 1929. osnivanjem samostalnog studija psihologije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.

Vrijednost profesorova organiziranja studija psihologije, potvrđuje i činjenica kako su se kasnija preustrojavanja uvijek kretala zadržavajući njegov temeljeni pristup. Osim toga, i svi kasnije osnovani studiji psihologije u Hrvatskoj nastavili su njegovim pristupom.

Dapače, i suvremeni europski pristup oblikovanju sveučilišne izobrazbe, u onome što je dobro, kao da slijedi profesorov trag.

Njegovo inzistiranje u početnim godištim studija psihologije na visokoj kakvoći izobrazbe iz područja psihologijske metodologije i sustavu bitnih znanstvenih spoznaja, lišenih nastavnog balasta suvišnih i nebitnih činjenica, a u starijim godištim uvodeći specifične sadržaje više usmjerene primijenjenoj psihologiji, pokazuje se kao profesorov trajan, upravo svedoban model dobre izobrazbe. Opća vrijednost i trajnost tog modela najbolje će se potvrditi u budućnosti, kada će zbog sve većeg porasta broja znanstvenih i tehničkih informacija, zbog rastućeg preobilja činjenica koje se često nekritički unose u obvezne nastavne sadržaje, uzrokovati slabljenje kakvoće izobrazbe i snižavanje motivacije za učenje.

3. Početci razvitaka primijenjene psihologije

U svrhu upoznavanje naše stručne javnosti s mogućnostima i vrijednosti primjene psihologije Ramiro Bujas je objavio članke i rasprave u više časopisa, primjerice, Liječničkom vjesniku, Privredi, Savremeniku, Napretku, Prirodi i drugima.

Naglašavajući vrijednosti primjene psihologijskih spoznaja, istodobno je upozoravao na neznanstvene parapsihologijske pristupe i njihovu štetnost. Objavio je rasprave o Psihologiji reklame, Sugestivnoj analgeziji, Parapsihologiji, O ocjenjivanju, Učenju psihologije u srednjoj školi, Psihologiji i životu, Uporabi psihogalvanskog fenomena i druge rasprave (Pavlina i Kolesarić, 2003).

Radeći na širenju primjene psihologije, odnosno njezinih dostignuća u svagdanjem životu, održao je više predavanja, predstavljanja (prezentacija),

sastanaka, savjetovanja i razgovora s uglednim javnim djelatnicima i dužnosnicima. Tako je u Zagrebu organiziran god. 1923. skup na kojem se raspravljalo o uređenju Instituta za teoretsku i primijenjenu psihologiju. U radu skupa sudjelovali su predstavnici školstva, zastupnici grada, vojske, sudbenog stola, društva inženjera i arhitekata, Hrvatskog radiše, Saveza industrijalaca, Trgovačko-obrtničke komore, automobilističkog društva, pošte, tramvaja, željeznice i uredništva dnevnih listova (Ratković, 1923).

Ramiro Bujas je održao glavno izlaganje na skupu naglašavajući velike mogućnosti i vrijednosti primjene psihologije u različitim područjima života. Posebno je govorio o primjeni psihologije u pedagogiji, medicini, kriminalistici, vojsci, gospodarstvu (industriji, prometu, trgovini) i drugi područjima uporabe

psihologijskih dostignuća. Profesor je već god. 1923., dakle, prije gotovo devet desetljeća naglasio kako u prvom redu o nama samima ovisi hoćemo li u odnosu na druge narode napredovati ili zaostajati, a prvi i najvažniji čimbenik napretka jest „racionalna organizacija iskorištenja narodnih psihičkih sila“! Neprijeporna je istina kako su ljudski psihički potencijali temeljac razvitka svakog društva, kao što je nedvojbeno istina da većina naših društvenih poteškoća proistječe iz posvemašnjeg zanemarivanja ovog najvažnijeg

društvenog razvojnog potencijala (Pavlina i Kolesarić, 2003).

Profesor Bujas je prvi u Hrvatskoj započeo držanje srednjoškolske nastave psihologije na prirodoslovnoj podlozi, jer je tvrdio kako je za učenje psihologije potreban i „eksperiment jednako kao za učenje fizike i kemije“. Zastupajući ista načela o potrebi prirodoslovnog pristupa izvođenju nastave psihologije na sveučilišnoj razini prof. Bujas je započeo izvoditi, prvi u Hrvatskoj, takvu psihologijsku izobrazbu budućih profesora.

4. Izrada psihologijskih mjernih instrumenata i uređaja

Profesor Ramiro Bujas prvi je u nas sustavno radio na konstrukciji i izradbi psihologijskih mjernih instrumenata i uređaja. U početku osnutka Psihologijskog laboratorija profesor je raspolagao skromnim sredstvima rashodovane fizikalne zbirke. Neki su aparati iz zbirke bili zastarjeli i dotrajali, a većinom i pokvareni. Profesor je neke oštećene aparate uspio popraviti, „a od dijelova ostalih konstruirao je niz novih aparata, naročito iz područja optike, akustike i elektriciteta. Ti su aparati služili kao pomagala za studentske vježbe u psihologijskom laboratoriju, a neki i za istraživački rad. Posebno su uspješni bili aparati za miješanje boja, demonstriranje sukcesivnog kontrasta i simultanog kontrasta, te za mjerenje vremena reakcije u različitim osjetnim područjima.“ (Mayer, 1975).

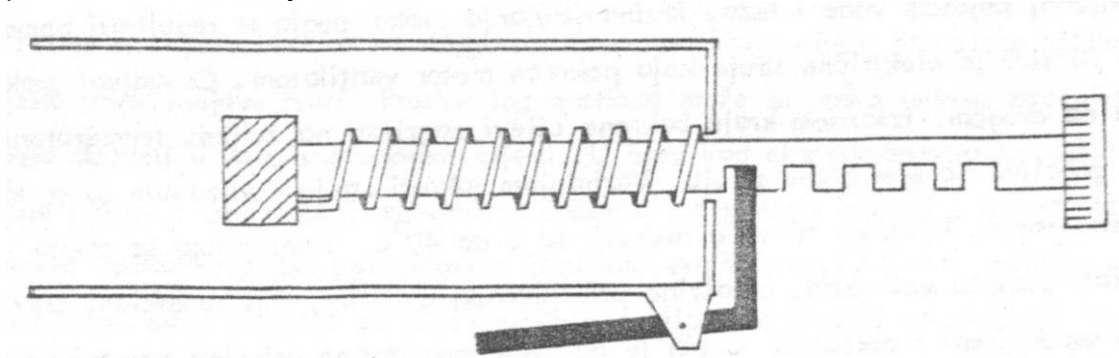
Spomenimo samo neke naprave što ih je zamislio i ostvario Ramiro Bujas.

Esteziometar na vlas je usavršeni Von Freyerov esteziometar na vlas, koji ima više struna različite duljine, koje pri dodirivanju kože proizvode tlak različite jakosti.

Bujasov usavršeni esteziometar na vlas (slika 10) ima samo jednu strunu kojoj se duljina može mijenjati. Na ljestvici se može očitati kolika je duljina djelotvornog dijela strune. „Aparat je za komercijalne svrhe proizvodila tvrtka Diel iz Leipziga, u ono vrijeme renomirana tvrtka za izradu znanstvenih aparata i pribora“ (Mayer, 1975).

Kamatometar je osobita vrsta perimetra. Kako je postojeći Försterov perimetar glomazan i neprikladan za rad, Bujas je izradio jednostavan perimetar. „R. Bujas je ovaj perimetar namijenio proučavanju djelovanja umora na širinu vidnog polja.... Izrađivanje ove naprave, također, je bilo povjereno tvrtki Diel“ (Mayer, 1975).

Batić za izazivanje pateralnog refleksa u klasičnoj uporabi ima manjkavost što se ne može dostatno kontrolirati jakost udarca batićem. Profesor Bujas je izradio uređaj koji omogućuje, pomoću stisnutog spiralnog pera, izbacivanje malog batića iz cijevi pri čemu se jačina udarca može stupnjevati. Tvrtka Diel izrađivala je i ovu napravu (Mayer, 1975).

Slika 4. Bujasov batić za izazivanje pateralnog refleksa

Dermatoesteziometar je naprava za ispitivanje osjetljivosti kože na toplo, na hladno i na dodir. Izrađena je zbog potrebe izbjegavanja manjkavosti naprave od A. Püttera.

Vrlo plodno područje djelovanja Ramira Bujasa je izradba izvornih psihologijskih testova, ali i brojne prilagodbe inozemnih autora našim uvjetima primjene. Najviše je prinosa dao u području mjerenja intelektualnih sposobnosti i znanja.

PSIHOLOGIJSKI INSTITUT UNIVERZITETA U ZAGREBU

Serija Z.

Prezime i ime:

Rođen dne: Mjesec: 19

Mjesto rođenja:

Zanimanje oca:

Zanimanje majke:

Ja sam dijete po redu

U zajedničkom kućanstvu živi još braće sestara

..... rođaka stanara

Stan se sastoji od predsobe sobe kuhinje kupaone

Prosječna mjesečna zarada oca din, majke din

Od ove zarade živi ukućana

Mjesečna stanarina iznosi din

Ne otvarajte sveske

dok vam se ne dozvoli!

Za vrijeme rada nije dozvoljeno prelistavati svesku naprijed ni nazad. Neka uvijek pred Vama bude otvorena samo ona stranica na kojoj radite!

Ne pitajte nikoga ništa!

Rad započet u: sati minuta

Rad predan u: sati minuta

Test	Uspjeh	0/0	Vrijeme
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			
11			
12			
Ukupno			

Naklada Državne školske poliklinike u Zagrebu.

Slika 5. Ramiro Bujas i Zoran Bujas: Serija „Z“. Psihologijski institut, Zagreb, 1937.

Ramiro Bujas je sa sinom Zoranom Bujasom izradio „Seriju Z“ za mjerenje inteligencije

odraslih. Test je objavljen god. 1937. u nakladi Psihologijskog instituta Sveučilišta u Zagrebu.

5. Pokretanje psihologijskog znanstvenog tiska

Ramiro Bujas je god. 1924. objavio u nakladi Psihologijskog instituta u Zagrebu uputu u psihografiju i psihografski list u tiskovini Psihologijsko opažanje školskog djeteta. Time je započeta u Hrvatskoj sustavna nakladna djelatnost u području psihologijske znanosti. Bez toga bi bio „gotovo neostvariv brži razvitak psihologijske znanosti i prakse u nas. Rezultati znanstvenih istraživanja mogu dobiti svoju punu vrijednost tek ako su dostupni široj javnosti, u prvom redu znanstvenoj i stručnoj. Učinak širenja znanstvenih spoznaja osobito je bitan u počecima razvitka psihologijske znanosti, jer su neznanstveni nazori o psihičkom životu u nas često bili velika zapreka uporabi znanstvenih metoda u proučavanju duševnih pojava.

Zbog toga je i godina 1924. jedan od međaša u razvitku hrvatske psihologijske znanosti. Vrijednost spomenutog čina napose je velika jer je ostvaren u onodobnim vrlo nepovoljnim općim društvenim uvjetima za razvitak znanstvene psihologije, pa zbog toga i za začetke njezina izdavaštva“ (Pavlina, Kolesarić, 1984)

U Psihologijskom laboratoriju je započeto objavljivanjem, a kasnije nastavljeno i u Psihologijskom institutu, više litografski tiskanih materijala kao pripomoć izvođenju sveučilišne nastave i znanstvenoistraživačkom radu. U istoj nakladi je profesor objavio i prvu sveučilišnu skriptu iz psihologije Uvod u psihologiju god. 1931., obradivši područje metodologije psihologijskih istraživanja, a iduće godine skriptu Sistematska psihologija (u tri sveska). Skripte su izašle u više ponovljenih izdanja i postigle veliki utjecaj u utiranju puta razvitku psihologijske znanosti i njezinu prirodoslovnom usmjerenju.

Tijekom više desetljeća trajao je vrijedan i plodan rad na izradbi brojnih psihologijskih testova. Gotovo svi testovi su u konstrukcijskoj fazi, a većina i u konačnom obliku, tiskani u institutskoj nakladi.

IZDANJE PSIHOLOGIJSKOG INSTITUTA U ZAGREBU

PSIHOLOGIJSKO OPAŽANJE ŠKOLSKOG DJETETA

(UPUTA U PSIHOGRAFIJU)

ZA ODBOR ZA ISPITIVANJE SPOSOBNOSTI
U PSIHOLOGIJSKOM INSTITUTU KR. VIŠE PEDAGOŠKE ŠKOLE U ZAGREBU

PRIREDIO
DR. R. BUJAS

U ZAGREBU 1924.
TISAK ZAKLADE TISKARE NARODNIH NOVINA

Slika 6.
Naslovnica publikacije Ramira Bujasa:
Psihologijsko opažanje školskog djeteta

ACTA INSTITUTI PSYCHOLOGICI
UNIVERSITATIS ZAGREBENSIS — DIRECTOR: PROF. DR. R. BUJAS
Vol. I. No. 1.
Sv. I. Br. 1.

Radovi
psihologijskog instituta univerziteta
u Zagrebu

Uredio:
Prof. Dr. R. Bujas

Über den Zusammenhang von positivem
und negativem Nachbild

Von
Ramiro Bujas

IZDALI:
ČLANOVI PSIHOLOGIJSKOG INSTITUTA
ZAGREB 1932

Slika 7.
Naslovnica prvog broja Acta Instituti
Psychologici Universitatis Zagrabiensis

Posebno istaknuto mjesto u nakladnoj djelatnosti Psihologijskog instituta i sveukupno našoj znanstvenoj psihologiji ima časopis *Acta Instituti Psychologici Universitatis Zagrabensis*, kojeg je pokrenuo Ramiro Bujas god. 1932. kao prvi psihologijski znanstveni časopis u Hrvatskoj. Profesor je bio urednik časopisa u razdoblju od 1932. do 1959. „U časopisu su objavljivani radovi na jednom od svjetskih jezika: njemačkom, francuskom i pretežno engleskom. Primali su ga pojedinci ili znanstvene institucije u 39 zemalja svijeta. U tom dugom razdoblju časopis je predstavljao znanstvena dostignuća hrvatske psihologije svjetskoj znanstvenoj

javnosti. Znanstvena otkrića objavljena u časopisu citirana su u mnogim djelima širom svijeta, primjerice: Njemačkoj, SAD, Francuskoj, Austriji, Engleskoj, Španjolskoj, Švedskoj, Japanu, Rumunjskoj, Nizozemskoj itd.“ (Kolesarić i Pavlina, 1986.).

Visoku međunarodnu razinu časopisa potvrđuje i podatak o njegovu vrednovanju skupine inozemnih eksperata. Ocjenjivali su znanstvenu vrijednost 102 znanstvena časopisa iz bivših socijalističkih država, *Acta* su od svih ocjenjivača dobila najvišu ocjenu, čistu peticu.

6. Popularizacija psihologijske znanosti

Djelovanje profesora Ramira Bujasa u području popularizacije psihologije i njezine primjene bilo je vrlo bogato i posebno vrijedno, ponajviše zbog suzbijanja predrasuda o psihologiji i psihičkom životu. Njegov rad u tom području bio je vrijedan za upoznavanje naše javnosti s dostignućima znanstvene psihologije, što je osobito utjecalo na utiranje puta razvitku primijenjene psihologije u različitim područjima života, napose ističući mogućnosti primjene psihologije u školstvu, zdravstvu, profesionalnoj orijentaciji, gospodarstvu, vojsci i kriminalistici.

Ramiro Bujas je popularizaciju znanstvene psihologije provodio preko više oblika rada:

- držanjem brojnih popularnoznanstvenih predavanja na pučkom sveučilištu i drugim javnim tribinama;
- tiskanjem popularnoznanstvenih članaka, rasprava u dnevnim listovima, tjednicima i časopisima;
- pisanjem i objavljivanjem popularnoznanstvenih knjižica;
- držanjem tečajeva i demonstracija izvođenja psihologijskih pokusa u Psihologijskom laboratoriju, a kasnije i u Psihologijskom institutu u Zagrebu;
- sudjelovao u burnim polemikama o tome što je predmet istraživanja psihologije, o njezinim metodama, tehnikama i dostignućima;
- izravnim komuniciranjem, savjetovanjem i predavanjima dužnosnicima državne uprave o vrijednosti psihičkih potencijala i mogućnostima primjene psihologije (Pavlina i Kolesarić, 2003).

Samo na Pučkom sveučilištu u Zagrebu Ramiro Bujas je održao velik broj znanstvenopopularnih

predavanja. U Spomenici Pučkog sveučilišta u Zagrebu (1932.) nalazi se podatak kako je profesor na tom sveučilištu od god. 1921. do 1932. održao 36 predavanja. Njegova predavanja idu u red najposjećenijih i često ih je morao ponavljati pred prepunom dvoranom.

Spomenimo samo naslove nekih predavanja:

- Primjena moderne psihologije,
- O sugestiji i hipnotizmu,
- Mozak i duševni život,
- O mjeranju inteligencije,
- Psihologija reklame i trgovine,
- U čemu se duševno razlikuje muškarac od žene,
- Psihologija mrava,
- Ispitivanje duševnih sposobnosti.

Osim u Zagrebu Ramiro Bujas je držao znanstvenopopularna predavanja iz psihologije i u drugim gradovima ondašnje države, primjerice u Dubrovniku, Splitu, Zadru, Sisku, Vinkovcima, Mostaru i u drugim mjestima. Profesor je objavio više članaka i rasprava u vrlo cijenjenim časopisima.

Nastavak u sljedećem broju

18. godišnja konferencija hrvatskih psihologa Opatija, 13. – 16. listopada 2010.

18. godišnja konferencija hrvatskih psihologa sa središnjom temom: kroskulturalna psihologija održana je od 13. do 16. listopada 2010. godine. U tri opatijska hotela – Ambassadoru, Kvarneru i Imperijalu – održan je program ovogodišnjeg tradicionalnog skupa hrvatskih psihologa u kojem je predstavljeno više od 80 prijavljenih izlaganja, 8 pozvanih predavanja, 5 simpozija, 12 okruglih stolova, jedna tribina, predstavljano je 12 novih naslova knjiga, te 9 postera, a na kojem je sudjelovalo više od 600 sudionika. U sklopu konferencije održana je i Skupština Hrvatske psihološke komore, a obilježena je i 30. obljetnica riječkog Odsjeka za psihologiju uz promociju časopisa Psihologijske teme. Konferenciju su organizirali Hrvatsko psihološko društvo i Društvo psihologa Primorsko-goranske županije, uz suorganizaciju Hrvatske psihološke komore i Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta u Rijeci.

Program konferencije započeo je u srijedu, 13. listopada u poslijepodnevnom satima u Kristalnoj dvorani Hotela Kvarner svečanim otvaranjem. U punoj Kristalnoj dvorani nazočnima se obratila

prof. dr. sc. **Ankica Marinović**, osobna izaslanicu i povjerenicu Predsjednika Republike za ljudska prava i civilno društvo, iz Ureda Predsjednice Vlade Republike Hrvatske **Jadranke Kosor** stiglo je i pozdravno pismo svim sudionicima, a u ime županije-domaćina obratila se dožupanica **Nada Turina-Đurić**. Skup su između ostalih pozdravili i predsjednik EFPA-e **Robert Roe** i predsjednik Hrvatskog psihološkog društva **Josip Lopižić** koji je uručio nagrade i priznanja Hrvatskog psihološkog društva.

Dobitnik ovogodišnjeg Zlatnog grba Hrvatskog psihološkog društva je **Hrvoje Gligora**, dok su društvena priznanja „Marulić: Fiat Psychologia“ za 2010. godinu dodijeljena kolegicama **Lenki Čurlin, Gordani Kamenečki Puclin, Marti Ljubešić, Maji Mamula, Mirjani Nazor, Vesni Rusijan Ljuština, Barici Urh i Seniji Zelić Pavelić** te kolegi **Siniši Brlasu**.

U glazbeno-scenskom dijelu programa sudjelovali su Pjevački zbor mladih Josip Kaplan (voditeljica: **Doris Kovačić**), **Florijan Crnković** (Osnovna škola Gornja Vežica Rijeka,

mentorica: **Danila Ferenčević**) i **Rita Rajmund** (Scuola elementare Belvedere Rijeka, mentor: **Radovan Torbica**).

Po završetku svečanog otvaranja, pozvano predavanje pod nazivom 'Understanding culture – Uneasy question for psychologists' održao je predsjednik Europske federacije psiholoških društava Robert Roe, te nakon njega i jedno od vodećih svjetskih imena iz područja kroskulturalne psihologije **Batja Mesquita** s temom 'A Cultural Perspective on Emotions'.

Program drugog dana konferencije počeo je pozvanim predavanjem dr.sc. **Ljiljane Kaliterna Lipovčan** o temi 'Međunarodne usporedbe kvalitete življenja: jesu li moguće i koliko nam koriste?', nakon čega se program odvijao paralelno u šest dvorana hotela Ambassador. Poslijepodnevni dio programa bio je rezerviran za pozvano predavanje **Ada Vingerhoetsa** o temi 'Adult Crying: a cross-cultural perspective', nakon čega je održana 17. Skupština Hrvatske psihološke komore. Na Skupštini je posthumno dodijeljena zahvalnica Hrvatske psihološke komore **Miroslavu Radiću**, dugogodišnjem pravnom savjetniku Komore, za uspješnu višegodišnju suradnju i značajan doprinos u radu i djelovanju Hrvatske psihološke komore. Nagrada 'Snježana Biga Friganović', koja se dodjeljuje članovima Komore koji su posebno doprinijeli organizaciji, radu i razvoju Hrvatske psihološke komore, te time dali značajan doprinos za unapređenje statusa psihologa u društvu te razvoj i afirmaciju psihološke djelatnosti, svečano je uručena kolegici dr.sc. **Gordani Buljan Flander**. Članovima Skupštine prezentiran je kratki izvještaj o radu Komore od siječnja do lipnja ove godine, te je usvojen Elaborat o posebnim dopusnicama za obavljanje psihološke djelatnosti u medicini rada kao i okvir budućeg Programa edukacije za njeno stjecanje.

Na kraju službenog dijela drugog dana konferencije, članovi Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci obilježili su 30. obljetnicu utemeljenja ovog Odsjeka i predstavili nove brojeve svojeg časopisa 'Psihologijske teme', u kojem objavljuju teorijske, pregledne i istraživačke radove iz područja psihologijske znanosti, a citirani su u EBSCO bazi; PsychINFO, American Psychological Association, Washington, Washington, D.C., USA i Sociological Abstracts, San Diego, CA, USA. 'Serenada Opatiji' naziv je završnog, zabavnog dijela druge konferencijske večeri koju su u kavani hotela Imperijal svojim nastupom

(do kasno u noć) uveličali članovi Muške klape Kastav (voditelj: **Saša Matovina**), jedne od najkvalitetnijih klapa s kvarnerskog područja.

Petak, aktivnostima tradicionalno najbogatiji dan konferencije, započeo je pozvanim predavanjem donedavnog predsjednika svjetske asocijacije za kroskulturalnu psihologiju **Jamesa Georgasa** o temi 'How different and how similar are families across cultures?'. Predstavljeno je kroskulturalno istraživanje o obiteljima u 27 zemalja diljem svijeta i različitih kultura u čijem će se nastavku priključiti i Hrvatska. U poslijepodnevnom dijelu programa pozvano predavanje održao je prof.dr.sc. **Vladimir Takšić** o temi 'Kroskulturalne sličnosti i razlike u emocionalnoj inteligenciji'.

Nakon cjelodnevnog stručnog dijela programa koji se odvijao u svim dvoranama hotela Ambassador, održana je tradicionalna konferencijska svečana večera i to u Kristalnoj dvorani hotela Kvarner. Svečanost je otvorena nastupom plesnih skupina **RI Dance** (voditeljica **Dolores Bugarin**) i **Flame**, a uzvanike su zabavljale **Bele udovice** i band **Lady Luna**.

Tullio Scrimali s pozvanim predavanjem 'Neuroscience and Cognitive Therapy' i **Denis Bratko** s pozvanim predavanjem 'Međukulturalna istraživanja velikih pet osobina ličnosti' otvorili su posljednji dan konferencije kojim je, najavom 19. godišnje konferencije, zaključena ovogodišnja.

Ovo je prigoda kada se još jednom možemo zahvaliti svima koji su financijski pomogli organizaciji ovogodišnje konferencije: pokroviteljima – Primorsko-goranskoj županiji, i donatorima koji su nam i u ovim kriznim vremenima pomogli, a to su: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske, Liburnia Riviera Hoteli - Opatija, Basler osiguranje, Naklada Slap, IEP, Selecta-savjetovanje, te medijski sponzor PSIHOportal.

Većinu prezentacija, kao i odabir fotografija s konferencije, možete pogledati na web stranicama Društva psihologa Primorsko-goranske županije (www.dp-pgz.org).

Hvala svima koji su sudjelovali u radu ovogodišnje konferencije, a organizatorima 19. godišnje konferencije želimo puno uspjeha u pripremi iduće konferencije i radujemo se novim zajedničkim trenucima

Hrvoje Gligora

Dobitnici priznanja HPD-a „Marulić: Fiat psychologia“

Dobitnici priznanja Hrvatskog psihološkog društva "Marulić: Fiat psychologia" za 2010. godinu: Siniša Brlas, Lenka Čurlin, Vesna Rusijan Ljuština, Nedeljka Kurteš, Barica Urh, Maja Mamula, Senija Zelić Pavelić, Gordana Kamenečki Puclin, Marta Ljubešić i dobitnik Zlatnog grba HPD-a za 2010. godinu Hrvoje Gligora (fotografija s naslovnice)

Siniša Brlas

Siniša Brlas, profesor psihologije, zaposlen u Zavodu za javno zdravstvo „Sveti Rok“ Virovitičko-podravskoe županije, objavio je 2010. godine u „Nakladi Slap“ srednjoškolski udžbenik „Psihologija komunikacije“ (udžbenik za nastavu psihologije komunikacije u području rada osobnih usluga u obrtničkim strukovnim školama). Udžbenik je odobren za uporabu od strane Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa za naredni četverogodišnji nastavni ciklus i uvršten je u Katalog obveznih udžbenika i pripadajućih dopunskih nastavnih sredstava za osnovnu školu, gimnazije i srednje strukovne škole u školskoj godini 2010./2011. (Predlagatelj: Naklada Slap – Jastrebarsko)

Lenka Čurlin

Lenka Čurlin, prof. psihologije, od 2004. godine je predsjednica Društva psihologa u Splitu. Izabrana je za predsjednicu u trenutku kada je Društvo bilo na „izdisaju“, pri čemu je pokazala inicijativu, entuzijazam i spremnost da preuzme odgovornost kada na to gotovo nitko drugi nije bio spreman. Svojim cjelokupnim djelovanjem na radnom mjestu u srednjoj školi kao psiholog i profesor psihologije ostavila je traga na mnogim mladim generacijama, budeći u njima zrnice životne mudrosti i želje za razvojem. Sudjelovala je u organizaciji dviju godišnjih konferencija hrvatskih psihologa, održanih u Splitu. (Predlagatelj: Društvo psihologa u Splitu)

Gordana Kamenečki Puclin

Gordana Kamenečki Puclin dugogodišnja je članica Hrvatskog psihološkog društva te je svojim zalaganjima i radom doprinijela organizaciji i realizaciji mnogih ideja, tribina, predavanja, kao i stručnih skupova ispred Sekcije za kliničku i zdravstvenu psihologiju čija je pročelnica bila do lipnja 2010. Kolegica i dalje nastavlja doprinositi radu Sekcija za kliničku i zdravstvenu psihologiju kao njezina dopročelnica. No, kako je 2009. imenovana pročelnicom Razreda za kliničku i zdravstvenu psihologiju pri Hrvatskoj psihološkoj komori, otpočela je s još izazovnijim i važnijim zadatkom, a to je afirmacija kliničke i zdravstvene psihologije u Hrvatskoj te zagovaranje za afirmaciju i ostvarenje adekvatnog statusa kliničkih i zdravstvenih psihologa zaposlenih u zdravstvenom sektoru u Hrvatskoj. (Predlagatelj: Sekcije za kliničku i zdravstvenu psihologiju HPD-a)

Nedeljka Kurteš

Tijekom svog dugogodišnjeg rada Nedeljka Kurteš je dala neprocjenjiv doprinos definiranju uloge psihologa u medicini rada, psihološkoj dijagnostici, odnosno utvrđivanju psihičkih i psihomotornih svojstava i potencijala te psihosocijalnih karakteristika skupina s kojima je radila. Uvodila je u rad nove psihodijagnostičke mjerne instrumente, prolazila brojne edukacije i ostale kolege nesebično informirala i educirala o primjeni istih. Sudjelovala je u brojnim aktivnostima u vezi sa obranom i zbrinjavanjem stradalnika Domovinskog rata, jedna je od osnivačica Psihološkog savjetovišta i Telefona za psihološku prvu pomoć, koje su sisački psiholozi pokrenuli 23. rujna 1991. godine za stradalnike Domovinskog rata. U Društvu psihologa Sisačko-moslavačke županije, ranije Podružnici psihologa Sisačko-banijske regije Nedeljka je aktivna preko dvadeset godina. U posljednja dva mandata članica je Upravnog odbora Društva i njegova tajnica. (Predlagatelj: Društvo psihologa Sisačko-moslavačke županije)

Marta Ljubešić

Profesorica Marta Ljubešić, redovna profesorica Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta koja je kroz svoje temeljne znanstvene interese – rani komunikacijski razvoj, poremećaje komunikacije te razvoj ranih intervencija dala veliki doprinos istraživanjima u ovom području o čemu svjedoči

i impozantna bibliografija znanstvenice. Međutim, profesorica Ljubešić osim znanstvene i nastavne djelatnosti pruža puno više – ne ostaje zatvorena u svom kabinetu, laboratoriju i svijetu časopisa i knjiga. Jedna je od onih psihologa iz akademske zajednice koji na najbolji način nastoje afirmirati primijenjenu psihologiju te svoja znanja prenosi kolegicama i kolegama iz prakse, kako psiholozima tako i edukacijskim rehabilitatorima, ali i drugim strukama. O tome svjedoči njezina uključenost u promicanju struke na svim razinama, spremnost odazvati se na svaki poziv da svoja znanja prenese kolegicama i kolegama u praksi te sudjelovati i podržati sve aktivnosti onih, kojima psihologija nije samo znanost, istraživanje, publiciranje radova, nego i svakodnevni posao kojim našim korisnicima život čine kvalitetnijim i boljim. (Predlagatelj: Izvršni odbor Hrvatskog psihološkog društva)

Maja Mamula

Dugogodišnje djelovanje kolegice Maje Mamula nudi obilje iznimnih postignuća. Ta postignuća predstavljaju osobito vrijedan doprinos razvitku i promicanju hrvatske primijenjene psihologije, u području u kojem je potrebna osobita senzibilizacija i edukacija kako stručne javnosti, tako i šire društvene zajednice. Djelovanje Maje Mamula predstavlja i sjajan putokaz za buduću afirmaciju i razvoj novih područja primijenjene psihologije pa nam je time važnije iskazati javno priznanje struke za njezina postignuća. (Predlagatelj: Sekcija za psihologiju seksualnosti HPD-a)

Mirjana Nazor

Prof. dr. sc. Mirjana Nazor je tijekom dosadašnje karijere radila na popularizaciji psihologije i njene primjene u svakodnevnom životu. Profesionalno angažirana kao profesor na visokoškolskim ustanovama, obrazovala je generacije studenata stvarajući kod njih senzibilitet za psihološke teme. Poznat je njen dugogodišnji dobrovoljni angažman u raznim organizacijama civilnog društva, kroz koji je ukazivala na primjenljivost psiholoških kompetencija u svakodnevnom životu i radu. Tako je pamtimo i kao jednog od pokretača Lige za borbu protiv ovisnosti, čija je dugogodišnja članica. Sveobuhvatnim istraživanjem i potom osmišljavanjem strategije djelovanja, pokrenula je i dala značajan doprinos u borbi protiv ovisnosti, posebice narkomanije. Sve ove godine, čestim i hrabrim nastupima u različitim

medijima i nastupima na javnim tribinama, progovarala je o temama od značaja za širu društvenu zajednicu, ujedno popularizirajući psihologiju kao znanost i struku. U novije vrijeme, javnost je prepoznaje kroz zamijećenu radio-emisiju „Male priče“, u kojoj daje osvrt odnosno komentar na priče koje sama odabire i priprema za emisiju. U suautorstvu je objavila pet knjiga, a samostalno četiri knjige stručnih eseja. Na kraju, trebamo istaknuti njen veliki doprinos u organizaciji dviju godišnjih konferencija hrvatskih psihologa (1999. i 2009.), koje su održane u Splitu. (Predlagatelj: Društvo psihologa u Splitu)

Vesna Rusijan Ljuština

Mnoge od aktivnosti kojima se bavi Vesna obavlja, promišljeno, sa stavom, kritičnošću i energijom. Vesna lako surađuje i s njom se lako surađuje jer je spremna čuti različita gledišta i ne forsirati samo jedno moguće rješenje. Kolege i kolegice doživljava kao suradnike, a ne kao konkurenciju. Voli novosti i inicijative, širenje vidika i ima veliki senzibilitet za ljudske potrebe. Bilo kao stručnjakinja – psihologinja, bilo kao aktivistica u različitim društveno korisnim aktivnostima nevezanim neposredno za struku. Vesna je uporna u ostvarenju ciljeva i prava, i to onih koji se tiču ljudi za koje radi i koje zastupa. Ona je odgovorna prema djeci u vrtiću, njihovim roditeljima, odgojiteljicama i ostalim kolegicama u kolegama. S problemima se nosi kao s izazovima: spremno, spretno i ustrajno, pazeći pritom na međuljudske odnose. Doprinosi stručnim skupovima, primjerice konferencijama hrvatskih psihologa u Istri – visokim organizacijskim znanjem, vještinama i iskustvom. (Predlagatelj: Društvo psihologa Istre)

Barica Urh

Jedan je od osnivača Društva psihologa Požeško-slavonske županije (DPPŽ) osnovanog 2002. godine, čija je aktualna tajnica u drugom mandatu. Angažirana je u djelovanju Društva u lokalnoj zajednici, a posebno se založila u pripremi i provedbi aktivnosti u sva tri dosadašnja Tjedna psihologije i time značajno doprinijela popularizaciji struke u lokalnoj zajednici. Izrazito je aktivna u radu Hrvatske psihološke komore kao predsjednica Stručnog razreda psihologa u Medicini rada gdje je inicirala i/ili participirala u nizu aktivnosti sa svrhom podizanja razine kvalitete rada psihologa u tom području. Ovim angažmanom

Barica Urh posebno doprinosi učvršćivanju digniteta psihološke struke u području medicine rada. Kao vanjski suradnik angažirana je u radu s Udrugom multiple skleroze Požega u programu „Cjelovit život i zdravlje“, a sličan angažman u proteklom periodu imala je i s Udrugom oboljelih i operiranih od karcinoma dojke. Jedna je od osnivačica i članica nedavno registrirane udruge „Zajednica-stručnost i multidisciplinarnost“, čiji je cilj poticanje i umrežavanje kreativnih potencijala i rad na dobrobit zajednice. (Predlagatelj: Društvo psihologa Požeško-slavonske županije)

Senija Zelić Pavelić

Profesorica Senija Zelić-Pavelić je osoba koja se posebno ističe po izvanrednim rezultatima u odgoju i obrazovanju. među prosvjetnim djelatnicima Primorsko goranske županije i šire. Svojim profesionalnim ugledom, stručnošću, vedrinom i optimizmom motivira učenike, njihove roditelje, učitelje i kolege psihologe te u svojoj sredini uživa ugled vrsnog prosvjetnog stručnjaka. U svom dugogodišnjem radu na poslovima školske psihologinje i ravnateljice daje vrijedan doprinos primjeni pedagogijske i psihologijske znanosti u odgojno-obrazovnom sustavu. Tijekom svoje profesionalne karijere razvijala se u humanističko razvojnom pravcu usmjerenom na učenika. Posebno se isticala u unaprjeđivanju rada i prepoznavanju potreba svih sudionika odgojno – obrazovnog procesa: učenika, roditelja i učitelja. Uvodi inovativne tehnike u nastavni proces, podučava učitelje o metodama koje su primjerenije učenicima, radi na osiguravanju uvjeta za optimalno izvođenje odgojno-obrazovnog procesa. Osažuje i ojačava učenike u razvijanju temeljnih kompetencija za cjeloživotno obrazovanje, razvijanju interpersonalnih i socijalnih vještina, te osiguranju uvjeta u kojima svaki učenik, sukladno svojim sposobnostima i mogućnostima, dobiva adekvatan poticaj i podršku kako roditelja tako i učitelja. U radu s roditeljima savjetuje i educira iz područja razvojne, kognitivne i primijenjene psihologije s ciljem razvijanja i poticanja kvalitetnije interakcije roditelja s djecom, ali i uspostavljanje partnerskih odnosa sa školom. (Predlagatelj: Društvo psihologa Primorsko-goranske županije)

Mrvoje Gligora – dobitnik nagrade Zlatni grb Hrvatskog psihološkog društva

Mrvoje Gligora i Josip Lopžić

Poštovani kolega Gligora, najprije, čestitam Vam na nagradi Zlatni grb HPD-a koju ste dobili za doprinos razvoju i promicanju psihologije i prepoznatljivosti HPD-a u Hrvatskoj i svijetu. HPD je danas član EFPA-e te nastoji biti prisutan i u europskim okvirima. Zbog čega je to važno za psihologe? Je li potrebna veća podrška HPD-u u tim nastojanjima od strane državnih institucija i kojih?

Zahvaljujem Vam na čestitkama! Ovo što ću reći, već su izrekli svi prethodni dobitnici ove nagrade, a to je da je nagrada koju vam dodijeli struka izuzetno važna i s ponosom sam je primio od predsjednika HPD-a Josipa Lopžića na ovogodišnjoj konferenciji u Opatiji. Izuzetno mi je drago što sam Zlatni grb primio u svojoj županiji, gdje smo na konferenciji 2004. godine počeli stvarati jedan drukčiji HPD. Niti godinu dana nakon toga, Hrvatsko psihološko društvo (nakon što je, privremeno, izgubilo status dobiven 1996. godine), postaje punopravnim članom Europske federacije psiholoških

društava EFPA-e, a od 2007. godine naši su predstavnici aktivni članovi većine stalnih odbora i radnih grupa Federacije. Hrvatska po prvi puta ima i svojeg člana u Izvršnom odboru EFPA-e. Ono što je bitno za hrvatsku psihologiju je to da smo aktivni u njenom radu i da kroz EFPA-u možemo biti prepoznatljiviji među našim europskim kolegama, kao i to da kroz razne programe i projekte 'dovedemo' Europu u Hrvatsku. Osim toga, problemi koje imamo kao struka u Hrvatskoj nisu samo naši problemi, u sličnoj situaciji se nalaze psiholozi i u drugim europskim zemljama. EFPA predstavlja više od 300 tisuća psihologa u Europi i ulaže goleme napore u reguliranju statusa naše struke na razini Europske unije. I to preko EuroPsy Certifikata koji postaje EFPA-in brand čija je implementacija nakon eksperimentalne faze u šest europskih zemalja krenula u punu implementaciju diljem Europe. Vjerujem da će uskoro krenuti i u Hrvatskoj. Tijekom posljednjih šest godina podršku radu HPD-a pruža Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske koje je našu strukovnu udrugu prepoznalo kao kvalitetnu instituciju i koju podupire u radu čak i u ovim teškim vremenima svjetske gospodarske krize.

Postali ste predsjednikom HPD-a 2004. godine u jednom turbulentnom razdoblju za psihologiju, kada smo po prvi puta dobili zakon kojim je regulirana psihološka djelatnost i kada je osnovana Hrvatska psihološka komora. Je li tada postojala opasnost da se Društvo jednostavno "ugasi"? Kako sada gledate na to vrijeme? Možete li se prisjetiti neke zanimljivosti i upoznati s time naše čitatelje?

To je bilo vrijeme u kojem su zbog zakonskih propisa podružnice Društva postajale samostalni pravni subjekti, a Hrvatsko psihološko društvo poprimalo je jednu novu organizacijsku formu. Uz ushićenje zbog donošenja Zakona o psihološkoj djelatnosti i osnivanje Komore, javila se svojevrsna 'kriza identiteta' zbog svih tih strukovnih noviteta – u kratkom smo razdoblju imali i Hrvatsko psihološko društvo, i županijska Društva psihologa, i Hrvatsku psihološku komoru, i Zakon o psihološkoj djelatnosti. Sve ovo, doduše, imamo i danas, no u tim

vremenima tranzicije za Društvo je postojala opasnost da ono oslabi i da se s vremenom 'ugasi'. No, na 12. godišnjoj konferenciji hrvatskih psihologa u Opatiji, upravo su vodeći ljudi županijskih Društava psihologa odlučili ojačati nacionalno Društvo i sve su naše aktivnosti bile usmjerene k tome. Financije su i tada bile veliki problem, no s vremenom smo povećavali broj članova Društva, regulirali dužničke obaveze prema međunarodnim asocijacijama, i stabilizirali Društvo. Broj sudionika na godišnjim se konferencijama udvostručio, časopis Psiholog ove godine bilježi deset godina kontinuiranog izlaženja i možda će zvučati neskromno, ali u posljednjih smo nekoliko godina napravili izuzetno puno za HPD. Vođenje HPD-a je bilo za mene veliki izazov kojeg sam se s oduševljenjem prihvatio, uz punu podršku i nesebičan angažman članova Upravnog odbora i kolegica i kolega koji su podupirali rad Društva.

S obzirom na to da ste nakon HPD-a postali predsjednikom Hrvatske psihološke komore, možete li nam reći kakvo je Vaše viđenje današnjeg odnosa HPD - HPK? Jeste li zadovoljni suradnjom, u kojim područjima bi se ta suradnja mogla poboljšati? Da li bi HPD i HPK možda trebali biti na istoj adresi?

U malenoj zemlji kao što je Hrvatska, u kojoj imamo više od dvije tisuće psihologa, ista adresa Društva i Komore za mene je jedino ispravno rješenje i način organiziranja rada ove dvije strukovne institucije. Stoga me raduje nedavno pokrenuta praksa održavanja sjednica Upravnog odbora Društva u prostorijama Komore, što je dobar početak! Nadalje, i ovaj mali broj psihologa – ne smijemo zaboraviti da je europski poželjan standard jedan psiholog na tisuću stanovnika, mi ih imamo duplo manje od potrebnog – raspršen je u brojnim područjima i sustavima, tako da svu energiju trebamo usmjeriti na jačanje profesionalnog zajedništva! U svakoj prilici naglašavam potrebu zajedništva, jer ćemo se jedino tako uspjeti izboriti za bolji status struke. I, naravno, moramo sami sebi, pojedinačno razjasniti što je posao Društva, a što Komore! Komora prije svega čuva ugled, čast i prava svojih članova, te brine o stručnom, savjesnom i etičkom obavljanju dužnosti svojih članova. Svrha postojanja Komore i obveznog udruživanja u nju osoba koje obavljaju psihološku djelatnost, osim zastupanja zajedničkih interesa tih osoba, je i zaštita javnog interesa te interesa trećih osoba. Država je Zakonom, kao i propisima donesenim na temelju Zakona, na komore – pa tako i na našu –

prenijela posebnu zaštitu javnog interesa i interesa trećih osoba na način, da je komorama dala javnu ovlast utvrđivanja i jamčenja kvalitete usluga te uvjeta rada u određenoj djelatnosti. Time kroz javne ovlasti država štiti ne samo djelatnike određene struke, nego i korisnike usluga te struke. Komore u pravilu nemaju javnih ovlasti prema građanima i / ili trećim osobama, nego samo prema svojim članovima, stoga treba razlikovati 'javnu vlast' koju imaju tijela državne vlasti (npr. ministarstva), od ovlasti komora. Upravo zbog zaštite javnog interesa i interesa trećih osoba, udruživanje u komoru osoba koje obavljaju poslove u određenoj djelatnosti je zakonska obveza. Dobrovoljno članstvo u komorama postoji samo za članove koji tu određenu djelatnost ne obavljaju neposredno ili je obavljaju izvan Republike Hrvatske te za one koji su u mirovini ili su nezaposleni. Dakle, briga o stručnosti, savjesnosti i etičnosti psihologa – to su zadaci Komore!

Iza nas je 18. godišnja konferencija psihologa u Opatiji, bili ste jedan od organizatora. Jeste li zadovoljni odazivom psihologa te stručnim i društvenim aspektima konferencije? Imaju li HPD i HPK snage i za organizaciju međunarodne konferencije psihologa?

S obzirom na svjetsku gospodarsku krizu, možemo biti izuzetno zadovoljni odazivom, što nam je još jednom pokazalo da je u najtežim trenucima zajedništvo jako bitno! Ovo je i nastavak odgovora na Vaše prethodno pitanje. Osobno ne mogu bez organizacije jedne konferencije ili skupa godišnje, a uspješna zajednička organizacija međunarodne konferencije psihologa koju bi organizirali HPD i HPK za mene je neupitna. Siguran sam da bi to bio događaj svjetskih razmjera koji bi svima ostao u lijepom sjećanju! Ovdje je problem u tome što Hrvatska nema mjesta (s izuzetkom Zagreba) u kojem bi se jedan takav događaj odvijao. Dokaz tome su i mjesta na kojima se odvijaju naše godišnje konferencije kojih je, s obzirom na naše organizacijske potrebe, sve manje. No, s razvojem kongresno-turističkih kapaciteta, vjerujem da će doći i vrijeme kada će se u Hrvatskoj organizirati međunarodni psihološki kongres s nekoliko tisuća sudionika.

Poznato je da ste upravo Vi u DPPGŽ-u prije deset godina pokrenuli časopis Psiholog. Danas je to list za sve psihologe, članove HPD-a i Komore. Treba li nešto promijeniti u koncepciji lista? I, kao članica uredništva

moram Vas pitati - zašto iz Komore ne stiže više priloga za Psiholog?

Psiholog je časopis koji psiholozi stvaraju za psihologe – to je bila njegova početna koncepcija koja je zadržana i danas, i to ne bih mijenjao. Izuzetno mi je drago da Psiholog stiže na adresu gotovo svakog psihologa u Hrvatskoj kao rezultat zajedničkih napora i Društva, i Komore. Moja je želja – a vjerujem da svi koji su ikad sudjelovali u njegovom stvaranju misle isto – da Psiholog izlazi češće, no svjesni smo da su financije ovdje najveći problem. Na Vaše posljednje pitanje nemam odgovor jer za mene nema utemeljenosti – u Psihologu psiholog piše za psihologe, neovisno o članstvu u Društvu ili Komori!

I za kraj, jedno osobno pitanje - kako uspijevate uskladiti posao koji obavljate u Rijeci sa zahtjevnom funkcijom predsjednika HPK?

Često se susrećem s ovim pitanjem, iako mnogo kolegica i kolega misli kako sam ja zaposlenik Komore, što nije točno. No, izuzetnom susretljivošću mojih nadređenih i odabirom kvalitetnih i dobrih suradnika, kako na radnom mjestu, tako i u Tajništvu Komore, angažmanom kolegica i kolega u tijelima Komore, ali i organizacijom rada i vremena, uz suvremene komunikacije i tehnologiju, uspijevam uskladiti gomilu svojih obaveza.

Pripremila: Ljiljana Mikuš

Dr. Gordana Buljan Flander - dobitnica nagrade „Snježana Biga Friganović“ – Hrvatske psihološke komore za 2010.

Na 18. konferenciji hrvatskih psihologa održanoj u Opatiji dr.sc. Gordani Buljan Flander, ravnateljici Poliklinike za zaštitu djece grada Zagreba, dodijeljena je i nagrada Hrvatske psihološke komore „Snježana Biga Friganović“ za poseban doprinos organizaciji, radu i razvoju Hrvatske psihološke komore, unapređenju statusa psihologa u društvu te razvoju i afirmaciji psihološke djelatnosti.

Iz životopisa dr.sc. Gordane Buljan Flander

Doc.dr.sc. Gordana Buljan Flander, psiholog je i integrativni psihoterapeut, ravnateljica Poliklinike za zaštitu djece grada Zagreba, profesorica je na katedri za psihologiju Filozofskog fakulteta u Osijeku i na odsjeku psihologije Hrvatskih studija u Zagrebu. Stalni je sudski vještak za područje zlostavljane i zanemarene djece pri Županijskom sudu u Zagrebu. Utemeljiteljica je i voditeljica znanstvenih i stručnih programa Hrabrog telefona, telefona za zlostavljanu i zanemarenu djecu. Autorica je 5 knjiga (Odgajam li dobro svoje dijete,

Zlostavljanje i zanemarivanje djece, Hiperaktivno dijete, Telefonsko savjetovanje, Zašto baš ja), četiri poglavlja u knjigama, te mnogih znanstvenih i stručnih radova. Također je autorica i urednica više od 30 priručnika i brošura iz područja odgoja i zaštite djece. Dobitnica je više nagrada za svoj stručni i znanstveni rad – 2003. nagrada "Marulić: Fiat Psychologia", Hrvatskog psihološkog društva za osobito vrijedan doprinos primijenjenoj psihologiji, 2007. nagrada "Ramiro Bujas" Hrvatskog psihološkog društva za osobito vrijedno ostvarenje na društvenoj afirmaciji psihologije, 2008. godišnja Nagrada za promicanje prava djeteta Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, kao i Nagrade multidisciplinarnom timu International Society for Prevention of Child Abuse and Neglect.

Ivana Čosić

30 godina Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci

Odsjek za psihologiju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Rijeci proslavio je svoj 30. rođendan u okviru programa 18. godišnje konferencije hrvatskih psihologa održane u Opatiji od 13. do 16. listopada 2010. Uz kratku retrospektivu dosadašnjih postignuća prikazana je i vizija razvoja Odsjeka u budućnosti.

Odsjek, ondašnji Zavod za psihologiju Pedagoškog fakulteta u Rijeci, osnovan je 1978. godine, a prva generacija studenata psihologije upisana je akademske 1979./80. godine.

Od tada do danas na Odsjeku su radila 42 nastavnika i 11 administrativnih i stručnih suradnika. U početku su u organizaciji i provedbi studija pomagali vanjski suradnici, većinom profesori Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Kasnije u nastavi sudjeluju 34 vanjska suradnika, većinom istaknuti stručnjaci iz prakse ili nastavnici s drugih sastavnica Sveučilišta u Rijeci, te 15 profesora psihologije s različitih inozemnih sveučilišta, uglavnom iz SAD-a, Švedske, Slovenije, Nizozemske, Velike Britanije i Japana. Danas Odsjek ima 29 nastavnika (18 doktora i 6 magistara znanosti), stručnu savjetnicu i tajnicu.

Od 2005./06. godine studij psihologije prilagođen je načelima Bolonjskoga procesa, te je dotadašnji četverogodišnji studij promijenjen u trogodišnji prijediplomski i dvogodišnji diplomski studij psihologije, koji je usklađen s normama Europskog udruženja profesionalnih psihologa (EFFPA) i teži najvišim standardima kvalitete u rangu renomiranih europskih studija psihologije. Od 2008./09. godine Odsjek za psihologiju je pokrenuo i poslijediplomski specijalistički studij "Psihološko savjetovanje". Pored ovih, Odsjek sudjeluje i u realizaciji različitih diplomskih i poslijediplomskih studijskih programa u suradnji s Medicinskim i Ekonomskim fakultetom u Rijeci, a nastavnici Odsjeka kao vanjski suradnici sudjeluju u izvođenju nastave na različitim prijediplomskim, diplomskim i poslijediplomskim studijima Sveučilišta u Rijeci, Zagrebu, Osijeku, Zadru i Mostaru.

Od 1979. godine do danas studij psihologije upisalo je ukupno 1002 studenta, od čega ih je 563 diplomiralo. Prve su generacije uglavnom činili studenti iz Rijeke i okolice, a posljednjih

godina u prosjeku ih je manje od jedne trećine po generaciji: najviše ih dolazi iz sjeverozapadne Hrvatske i Istre, zatim iz Dalmacije i Slavonije. Studenti su 1993. godine osnovali „Psirius“ - udruženje studenata psihologije Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta u Rijeci, primarno s ciljem poboljšanja uvjeta studiranja i poticanja znanstveno-istraživačkog rada i strukovnog usavršavanja među studentima psihologije. Psirius je pokrenuo i provodio različite akcije i projekte, jedan je od suosnivača „USPjeH“-a (Umreženja udruga studenata psihologije u Hrvatskoj), a njegovi članovi aktivno sudjeluju u izvršnom odboru EFPSA-e (European Federation of Psychology Students' Associations).

Članovi Odsjeka do sada su, kao voditelji ili suradnici, sudjelovali u 26 znanstveno-istraživačkih projekata koje je financiralo Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, od kojih je sedam u tijeku. Pored ovih, članovi Odsjeka su vodili ili surađivali u brojnim domaćim i međunarodnim znanstvenim projektima koje su financijski potpomogli, primjerice, Nacionalna zaklada za znanost, visoko školstvo i tehnologijski razvoj; FP6 Projekti; Research Support Scheme, Prag; Bial Foundation, Portugal; Tempus projekti; Institut Otvoreno društvo Hrvatska; CEEPUS projekti i slično. Ukupna bibliografija sadašnjih članova Odsjeka broji gotovo 550 znanstvenih, stručnih, preglednih i radova u zbornicima te poglavlja u knjigama. Članovi Odsjeka objavljuju svoje radove u priznatim svjetskim časopisima, a autori su ukupno 15 knjiga iz različitih područja psihologije. Pored toga, članovi Odsjeka redovito sudjeluju na međunarodnim i domaćim znanstvenim i stručnim skupovima, a Odsjek je bio domaćin i suorganizator nekoliko njih. Odsjek je sudjelovao i u više stručno-znanstvenih projekata u zajednici, čiji su korisnici uglavnom jedinice lokalne samouprave i različite neprofitne i nevladine udruge.

Svoj je časopis „Psiholojske teme“ Odsjek počeo izdavati 1992. godine, od kada je objavljeno 20 volumena. Uz redovite, od 2006. godine, počinju se objavljivati i tematski brojevi časopisa na engleskom jeziku, u kojima su svoje radove objavili ugledni strani autori, a časopis se citira u renomiranim svjetskim bazama.

Studentski savjetovanišni centar (SSC), prvi takav u Hrvatskoj, osnovan je 1998. godine kao dio Odsjeka za psihologiju, a danas postaje integralni dio Sveučilišta u Rijeci. SSC pruža usluge psihološkog savjetovanja, prevencije, edukacije i istraživanja i prepoznat je kao mjesto gdje studenti i djelatnici Sveučilišta dobivaju visokokvalitetnu psihološku pomoć i podršku. Čini ga tim psihologa, članova Odsjeka, posebno obrazovanih za savjetovanje u okviru bihevioralno-kognitivne i humanističke psihoterapije.

U sklopu izrade Strategije razvoja Filozofskog fakulteta u Rijeci Odsjek za psihologiju ove je godine razradio vlastitu stratešku namjeru. Tako je misija Odsjeka definirana bavljenjem znanstveno-istraživačkim radom i visokoškolskim obrazovanjem u području psihologije uz naglašavanje znanstvenog pristupa, primijenjenog i primjenjivog, proaktivnosti i inicijative te rasta i razvoja. Namjera je Odsjeka biti jedna od vodećih institucija u Hrvatskoj za znanstvena istraživanja u području psihologije i najpoželjnije mjesto studiranja psihologije u Hrvatskoj. U skladu s ovom ambicioznom vizijom formulirane su vanjske i unutarnje politike Odsjeka i precizirani strateški ciljevi za sljedećih 5 godina, među kojima posebno izdvajamo sljedeće:

- unaprijediti/promijeniti program studija psihologije, nastaviti sa specijalističkim studijem i pokrenuti doktorski studij iz psihologije;
- u realizaciju nastave uključiti iskusne psihologe iz prakse, kao i nastavnike s drugih sveučilišta;
- u većoj mjeri uključiti studente u rad Odsjeka (znanstveni, nastavni i stručni rad);
- osnovati Alumni studenata psihologije riječkog Odsjeka;
- podržati članove Odsjeka u kontinuiranom usavršavanju u zemlji i inozemstvu;
- pratiti i poticati izvrsnost u nastavi i znanosti;

- povećati broj radova u koautorstvu sa studentima;
- povećati broj radova objavljenih u kvalitetnim međunarodnim časopisima;
- osnovati Laboratorij za eksperimentalnu psihologiju i Centar za primijenjenu psihologiju;
- obogatiti suradnju sa srodnim institucijama u zemlji i inozemstvu kroz znanstvene projekte i nastavu;
- stjecati vlastite prihode kroz različite edukacije za građanstvo, projekte za gospodarstvo te izdavanje upitnika i testova za stručnjake.

Bilo je to prvih 30 godina riječkog Odsjeka, pred kojim danas stoje novi, izazovniji ciljevi. Kad budemo proslavljali neke zrelije godine, pogledat ćemo jesmo li ih i ostvarili.

Zoran Sušanji i Mladenka Tkalčić

***U Tjednu psihologije posebni popusti na knjige iz područja psihologije:
izdavačke kuće – Algoritam, IEP i Naklada Slap,***

PSIHOLOGIJA I PITANJA MENTALNOG ZDRAVLJA

aktivnosti za afirmaciju primijenjene psihologije na rješavanju društveno relevantnih pitanja mentalnog zdravlja

Zakonom o zdravstvenoj zaštiti (NN 150/08) zaštita mentalnog zdravlja po prvi je put u sustavu zdravstva definirana kao zasebna djelatnost na razini primarne zdravstvene zaštite. Organizacijski je povjerena službama za mentalno zdravlje i prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti u Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo i županijskim zavodima za javno zdravstvo (Mreža javne zdravstvene službe, NN 98/09). Standardni tim koji financira Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje obuhvaća liječnika specijalistu psihijatra, psihologa i medicinsku sestru. Već od 2003. godine psiholozi su kao dio timova za prevenciju ovisnosti radili u zavodima za javno zdravstvo te je proširenje djelatnosti prilika za još učinkovitijim ostvarivanjem potencijala naše struke.

Stoga je skupina psihologa zaposlenih u zavodima za javno zdravstvo pokrenula inicijativu za afirmaciju primijenjene psihologije na rješavanju društveno relevantnih pitanja mentalnog zdravlja. Sukladno naputcima europskog Okvira za javnozdravstvenu akciju u području mentalnog zdravlja (HZJZ, 2004.),

namjera je promovirati biopsihosocijalni pristup mentalnom zdravlju i preventivne intervencije usmjerene na dobro (pozitivno) mentalno zdravlje populacije.

S obzirom na prioritetna područja prijedloga Nacionalne strategije za zaštitu mentalnog zdravlja u kojima psihologija može dati najveći doprinos, namjera je okupiti psihologe istaknute profesionalce u relevantnim područjima primijenjene psihologije i razmotriti kapacitet psihologije za djelotvorne intervencije u području zaštite i unaprjeđenja mentalnog zdravlja te prevencije problema mentalnog zdravlja i ponašanja. Smatramo osobito važnim usmjeriti se na mjere univerzalne prevencije na organizacijskoj i socijalnoj razini, u školama, radnim organizacijama i zajednici. Isto tako, smatramo nužnim senzibilizirati i potaknuti psihologe zaposlene u odgojno-obrazovnom sustavu, radnim organizacijama te području socijalne i obiteljske zaštite za sustavan rad na pitanjima mentalnog zdravlja, te potaknuti unaprjeđivanje međusektorske suradnje u zaštiti mentalnog zdravlja, u području psihološke djelatnosti. Slijedeći preporuke za

međusektorskim pristupom težimo i unaprijediti suradnju psihologa s liječnicima iz djelatnosti školske medicine, medicine rada i obiteljske medicine.

Kao polazište za raspravu i unaprjeđenje međusektorske suradnje u zaštiti i unaprjeđenju mentalnog zdravlja zamišljena je i pripremljena knjiga „Psihologija u zaštiti mentalnog zdravlja“. Knjiga skupine autora: **Marina Ajduković, Berta Bacinger Klobučarić, Viktor Božičević, Siniša Brlas, Marina Gulin, Branka Lukić Cesarik, Marta Ljubešić, Margareta Mesić, Ljiljana Mikuš, Mirjana Nazor, Zdenka Pantić, Pino Tuftan i Ana Uranija** (izdavač Zavod za javno zdravstvo „Sveti Rok“ Virovitičko-podravske županije), stručnoj javnosti je predstavljena na 18. godišnjoj konferenciji hrvatskih psihologa u Opatiji.

Namjera je knjige upravo razmotriti i definirati područje rada psihologa u zaštiti mentalnog zdravlja na razini primarne zdravstvene zaštite te dati temelj za unaprjeđivanje međusektorske suradnje u zaštiti i unaprjeđenju mentalnog zdravlja za psihološku djelatnost. Knjigu su predstavili:

- ravnatelj Zavoda za javno zdravstvo „Sveti Rok“ Virovitičko-podravske županije, **Miroslav Venus**,
- voditeljica Službe za školsku i adolescentnu medicinu i prevenciju ovisnosti Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, **Marina Kuzman**,
- predsjednik Hrvatske psihološke komore, **Harvoje Gligora**,
- predsjednik Hrvatskog psihološkog društva, **Josip Lopižić**, te
- urednici Siniša Brlas i Marina Gulin.

Uz predstavljanje knjige, na 18. godišnjoj konferenciji hrvatskih psihologa u Opatiji održan je i okrugli stol na temu „Uloga psihologije i psihologa u zaštiti mentalnog zdravlja“ na kojem su otvorena pitanja različitih viđenja o:

- ulozi i mjestu psihologa u zaštiti mentalnog zdravlja na razini primarne zdravstvene zaštite i u međusektorskoj suradnji na zaštiti i unaprjeđenju mentalnog zdravlja, i
- kapacitetu psihologije za djelotvorne intervencije u području zaštite i unaprjeđenja mentalnog zdravlja i prevencije problema mentalnog zdravlja i ponašanja.

U radu okruglog stola sudjelovali su: **Dean Ajduković**, Berta Bacinger Klobučarić, Viktor Božičević, Siniša Brlas, Marina Gulin, Marina Kuzman, Branka Lukić Cesarik, Harvoje Gligora, Josip Lopižić, Marta Ljubešić, Margareta Mesić, Ljiljana Mikuš, Mirjana Nazor, Zdenka Pantić, **Slavko Sakoman**, **Zoran Sušanj**, Pino Tuftan i Miroslav Venus.

Bila je namjera da ovaj okrugli stol posluži kao uvod u širu raspravu i kao najava aktivnosti na afirmaciji primijenjene psihologije u zaštiti i unaprjeđenju mentalnog zdravlja, po pojedinim prioritetnim područjima Nacionalne strategije za zaštitu mentalnog zdravlja u kojima psihologija može dati najveći doprinos. Ove aktivnosti su usmjerene potpunijem uključivanju i postizanju učinkovitijeg ostvarivanja potencijala psihološke

struke u području zaštite i unaprjeđenja mentalnog zdravlja.

Knjiga će i ubuduće biti besplatno dijeljena na predstavljanjima u okviru stručnih skupova i uz tribine i/ili okrugle stolove koje ćemo organizirati u većim centrima.

U pripremi je tematski sastanak „Psihologija u zaštiti i unaprjeđenju mentalnog zdravlja u odgoju i obrazovanju“ u okviru programa redovitog godišnjeg stručnog skupa Zavoda za javno zdravstvo o zaštiti mentalnog zdravlja i prevenciji ovisnosti, koji će se održati u organizaciji Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo. Uz djelatnike službi za zaštitu mentalnog zdravlja, prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti, na skup će biti pozvani liječnici iz službi školske medicine i psiholozi zaposleni u odgojno-obrazovnom sustavu. Skup će se održati 8. i 9. prosinca ove godine u Samoboru.

Pripremamo i stručni skup na kojem će biti razmotreno mjesto i uloga psihologije i psihologa u sustavnom rješavanju pitanja zaštite i unaprjeđenja mentalnog zdravlja na radnom mjestu, odnosno u području rada, koji će se održati krajem ožujka 2011. godine.

Najavljujemo i poseban skup posvećen mjestu i ulozi psihologije i psihologa u zaštiti i unaprjeđenju mentalnog zdravlja u zajednici, također za početak 2011. godine.

Sve aktivnosti bit će pravovremeno najavljene u glasilima Hrvatskog psihološkog društva.

Marina Gulin
Viktor Božičević
Siniša Brlas

Okrugli stol „Iskustva psihologa u sustavu socijalne skrbi u radu na slučajevima obiteljskog nasilja“

Opatija, 18. konferencija hrvatskih psihologa, 15. listopada 2010., 12.00-13.30

Nazočni: 81 psihologinja i psiholog, od toga: iz sustava socijalne skrbi 65, CZSS 53, iz domova socijalne skrbi 11, osnovnih škola 3, zdravstvenih ustanova 5, udruga 5, iz dječjeg vrtića 1, MZSS 1 i privatna praksa 1.

ZAKLJUČCI:

1. Organizirati edukaciju psihologa za rad sa nasilnicima ali i žrtvama obiteljskog nasilja, osobito djece.
2. Osigurati prostorne uvjete za rad na slučajevima obiteljskog nasilja.

3. Osigurati superviziju psihologa i drugih stručnih djelatnika koji se bave tretmanom žrtava obiteljskog nasilja.
4. Uspostaviti bolju suradnju i komunikaciju sa sudovima i drugim službama koje rade na zaštiti i zbrinjavanju žrtava obiteljskog nasilja.
5. Pravovremeno prepoznati manipulacije obiteljskim nasiljem te raditi na mjerama prevencije i sankcioniranja istog.

Jasna Špoljarić
Blanka Žic-Grgat

Okrugli stol „Odgovornost psihologa i rizici djelovanja u sustavu socijalne skrbi“

Opatija, 18. konferencija hrvatskih psihologa, 14. listopada 2010., 12.00-13.30

PRISUTNI:

64 kolegica i kolega, od toga iz sustava socijalne skrbi 62, (47 iz centara za socijalnu skrb), iz domova socijalne skrbi 14 i jedan iz Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi.

Na okruglom stolu identificirani su i razmatrani rizici djelovanja psihologa u sustavu socijalne skrbi koji su grupirani u slijedeća područja (ukupno 18):

ZAKLJUČCI:

A. opremljenost:

- A.1. samo dio psihologa u sustavu ima računala s pristupom Internetu, što otežava učinkovitu stručnu komunikaciju s drugim kolegama,
A.2. nabavka psihodijagnostičkih mjernih instrumenata vezana je za financijske poteškoće,
A.3. nedostaju primjerene prostorije za testiranje.

B. stručno usavršavanje:

- B.1. poslijediplomski studij ne plaća poslodavac, iako je visoka stručnost neophodan uvjet da bi psiholog u ustanovi radio sa zahtjevnim korisnicima,
B.2. edukacije koje se provode nisu sustavno organizirane na način da postoji godišnji plan (katalog) edukacija za psihologe u sustavu socijalne skrbi, koji olakšava planiranje i financiranje (pravovremene dozvole ministarstva, HPK),
B.3. nisu poznate potrebe za osposobljavanjem, tko je od psihologa motiviran za nastavak osposobljavanja te u kojim ustanovama su najveće potrebe za poslijediplomski obrazovanim psiholozima,
B.4. nedovoljna je uključenost Odsjeka za psihologiju, Studija socijalnog rada, Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta i drugih visokoobrazovnih ustanova u pripremi i provedbi unaprjeđenja u radu psihologa u socijalnoj skrbi (istraživanja i edukacije),
B.5. Hrvatska psihološka komora ne nudi edukacije koje bi bile od koristi za rad psihologa u socijalnoj skrbi, jedino HPD uspijeva u tome unatoč oskudnim financijskim sredstvima.

C. radno opterećenje:

- C.1. supervizije su obavezan dio posla, „nužna nasušna potreba“, dovoljno ih je u ustanovi održati jednom mjesečno, educirani supervizori svoje vještine ne koriste,
C.2. ne postoje normativi za rad psihologa, očekivano je vrlo različito radno opterećenje za psihologe s obzirom na broj stanovnika u nadležnosti CZSS ili s obzirom na broj korisnika u domovima socijalne skrbi,
C.3. radna mjesta nisu popunjena prema sistematizaciji te psiholog osim redovitog posla radi i druge poslove (posebno je to izraženo u domovima socijalne skrbi).

D. suradnja s drugim strukama (socijalni radnici, ravnatelji, pravosuđe):

- D.1. o socijalnom radniku ovisi koliko će koristiti psihologa, pa se događa da informacije uvijek ne razmjenjuje s drugima,
D.2. u timovima se najviše očekuje od psihologa, ako se socijalni radnici izmjenjuju

psiholog jedini ima kontinuitet spoznaja o određenom slučaju,

- D.3. ravnatelji nisu uvijek dovoljno upućeni o položaju i ulozi psihologa u ustanovama socijalne skrbi, o čemu ih je potrebno educirati,
D.4. sudovi unatoč zamolbama ne traže izvješća, nalaze i mišljenja psihologa, što ukazuje na potrebu edukacije sudaca o ulozi psihologa u donošenju odluka tima te se procjenjuje da suci nemaju ujednačene kriterije kako koristiti nalaze psihologa.

E. ostalo:

- E.1. izostaje procjenjivanje ravnatelja ustanova od strane zaposlenika te se ta informacija ne koristi u unaprjeđenju rada ustanova,
E.2. plaćanje članarine HPK od strane poslodavaca nije u sustavu socijalne skrbi kao opcija aktualizirana, iako je u nekim strukama ta opcija u primjeni (npr. poslodavci koji zapošljavaju arhitekta),
E.3. neophodno je da i MZSS uspostavi i primjenjuje standarde kvalitete za svoj djelokrug rada i nadležnosti, kako bi se sustav razvijao ravnomjerno.

2. Iako je smanjivanje rizika djelovanja psihologa u sustavu socijalne skrbi vezano za financijska sredstva, financiranje ulaganja da se ti rizici smanje ne bi trebala biti briga psihologa. Ako je zakonodavac definirao koje se odredbe propisa moraju provoditi, a nije stvorio financijske preduvjete za provođenje tih odredbi, to ne znači da moramo biti uviđavni prema tome odnosno ne moramo štiti državu, ministarstvo, našu ustanovu, lokalnu zajednicu od dodatnih troškova. Mi moramo štiti sebe i svoje klijente na način da stalno upozoravamo kada zbog poteškoća koje su izvan naše kontrole (financiranje stručnih potreba, organizacija posla, preopterećenost radi manjka radnika ili obima posla) ne možemo obavljati posao u skladu sa zakonskim odredbama i pravilima struke pa nismo u mogućnosti klijentu pružiti kvalitetnu uslugu te smo izloženi profesionalnom stresu i izgaranju. Vrijeme je da se posvetimo „radu na sebi“, izrazimo potrebe koje imamo i izborimo se za njihovo ispunjavanje, a ne da sve svoje osobne i stručne resurse isključivo podređujemo potrebama klijenata te se iscrpljujemo u neprimjerenim uvjetima rada. Sustavna komunikacija naših zahtjeva prema različitim razinama upravljanja (ministarstvo, lokalna zajednica, naša ustanova) jedini je put ka stvaranju konkretne „kritične mase“ prigovora, prijedloga i poticaja čime se povećava vjerojatnost da dođe do neophodnih promjena.

3. Pozivaju se kolege da daju svoje prijedloge za dopunu navedenih rizika djelovanja, te prijedloge za njihovo reduciranje u prihvatljive okvire.

Pri tome su nam od koristi kako iskustva „ekstremnih slučajeva“ u kojima se psiholozi izlažu izraženim rizicima za ispunjavanje radnih obveza i za osobnu sigurnost i zdravlje tako i

„dobre prakse“ u ustanovama u kojima su rizici djelovanja uspješno svedeni u okvire koji jamče rad, koji je po zdravlje siguran i blagotvoran, primjeren našim osobnim i profesionalnim potrebama i mogućnostima te se provodi na dostojanstven način.

Bojan Klapčić

Zaključci okruglog stola „Suradnja vojnih psihologa s kliničkim psiholozima, psiholozima u savjetovališnim centrima i drugim psiholozima u zaštiti i unaprjeđenju mentalnog zdravlja pripadnika oružanih snaga RH“

Sudionici okruglog stola bili su vojni psiholozi, klinički psiholozi koji rade na psihijatrijskim klinikama, psiholozi iz centara za psihosocijalnu pomoć stradalnicima iz Domovinskog rata, te psiholog iz Državne uprave za spašavanje.

Jedan od glavnih zaključaka okruglog stola bio je da je u svrhu što bolje efikasnosti i unaprjeđenja mentalnog zdravlja pripadnika OSRH i članova njihovih obitelji nužna dobra suradnja i koordinirani rad svih psihologa koji sudjeluju u tom procesu.

Naime, u zaštiti mentalnog zdravlja pripadnika OSRH uz vojne psihologe, koji u okviru sustava OSRH provode različite programe i intervencije, sudjeluju i klinički psiholozi u psihijatrijskim i drugim zdravstvenim psiholozima, psiholozi u različitim savjetovališnim centrima (obiteljski centri, centri za psihosocijalnu pomoć stradalnicima iz Domovinskog rata, centri za prevenciju ovisnosti, centri za zaštitu mentalnog zdravlja, razna druga javna savjetovališta, savjetovališta u nevladinim udrugama), psiholozi u Centrima za socijalnu skrb, i dr. Uspostavljanje međuresorne suradnje na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini nameće se kao nužnost.

Vojni psiholozi najčešće prvi uočavaju potrebu za intervencijama u svrhu poboljšanja mentalnog zdravlja kod pripadnika OSRH. Uglavnom provode nužne krizne intervencije, psihološko savjetovanje, nužne postupke psihološke procjene, a u manjem dijelu i kliničke procjene i kliničke psihološke tretmane. U većini slučajeva pripadnici OSRH su uključeni u

tretman različitih specijaliziranih ustanova i savjetovališta.

Kako se u zadnje vrijeme povećava broj pripadnika OSRH u mirovnim misijama, sve se više nameće i potreba rada s obiteljima pripadnika OSRH koji jesu, ili su bili, u mirovnim vojnim misijama, budući se kontinuirano povećava broj pripadnika OSRH u mirovnim misijama. Priprema, odlazak, povratak iz mirovne misije je stresni čimbenik koji djeluje ne samo na same sudionike misija nego na cijelu obitelj, na sve njene članove, ali i na obitelj kao sustav. Vojni psiholozi pokrivaju tek manji segment potreba za radom s članovima obitelji pripadnika OSRH u mirovnim misijama, jer su obitelji po naravi stvari primarno oslonjene na „civilne“ ustanove u svojoj lokalnoj zajednici (pri tome su naročito važni obiteljski centri koji djeluju u većini županija).

Iskustva iz prakse koja su prezentirali sudionici okruglog stola pokazuju da ima dosta prostora za poboljšanje stručne suradnje između svih sudionika psihologa koji sudjeluju u programima unaprjeđenja mentalnog zdravlja pripadnika OSRH, a što bi znatno olakšalo rad kako vojnim psiholozima tako i psiholozima izvan sustava OSRH.

Obzirom na iznesena iskustva i provedenu raspravu, uočena je potreba za poticanjem i iniciranjem međuresorne suradnje od strane psihologa koji djeluju u različitim sustavima. Vojni psiholozi su zaključili da preko svoje strukovne uspravnice u Ministarstvu obrane RH trebaju inicirati međuresorni sastanak predstavnika Ministarstva sa predstavnicima Ministarstva obitelji, branitelja i

međugeneracijske solidarnosti (koje je nadležno za rad županijskih obiteljskih centara i županijskih centara za psihosocijalnu pomoć stradalnicima iz Domovinskog rata), te predstavnicima Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi (koje je nadležno za zdravstveni sustav i sustav socijalne skrbi).

Cilj tog inicijalnog sastanka predstavnika navedena tri ministarstva trebao bi biti formaliziranje suradnje svih javnih sustava koji rade na planu unaprijeđenja mentalnog zdravlja pripadnika OSRH i članova njihovih obitelji, analiza aktualne situacije, te donošenje smjernica za daljnji rad i međuresornu suradnju. Sličnu suradnju je potrebno inicirati i na županijskoj razini, s ciljem stvaranja učinkovite mreže psihologa i drugih stručnjaka.

Ivan Vračić

Odlazak psihologu, stigma ili... Izvešće s okruglog stola

Na 18. konferenciji hrvatskih psihologa u Opatiji, 15. listopada 2010. održan je okrugli stol: Odlazak psihologu, stigma ili... u organizaciji Stručnog razreda za kliničku psihologiju HPK. Aktivni sudionici Okruglog stola bili su: **Inge Vlašić – Cicvarić, Gordana Kamenečki – Puclin, Andreja Bogdan, Iva Žegura, Ivan Vračić**, predsjednik Hrvatske psihološke komore **Hrvoje Gligora** i predsjednik Hrvatskog psihološkog društva **Josip Lopičić**.

Ideju i potrebu za održavanjem naslovljenog Okruglog stola prezentirala je Inge Vlašić – Cicvarić, a u nastavku je slijedila prezentacija rezultata anketnog ispitivanja na temu kako pacijenti doživljavaju odlazak psihologu, koje je provela Gordana Kamenečki – Puclin. Rezultati provedenih anketa većinom su ukazivali na pozitivan stav pacijenata prema psihološkom pregledu i tretmanu, a samo je manji broj ispitanika osjećalo sram zbog odlaska psihologu.

Rasprava je potaknuta pitanjem – „Djeluju li psiholozi u RH kao voditelji procesa *destigmatizacije* traženja psihološke pomoći ili djeluju kao pasivni podržavatelji ili pak kao aktivni potkrepljivači stigmatizacije?“

Sudeći po brojnosti prisutnih koji su ispunili dvoranu „Magnolija“ dalo bi se zaključiti o

zainteresiranosti struke i aktualnosti ove problematike. Psiholozi iz različitih područja primijenjene psihologije; od zdravstva i socijale, preko školstva, profesionalnog usmjeravanja, policije do područja organizacijske psihologije s područja selekcije i odnosa s javnosti, aktivno su raspravljali o naslovljenoj temi. Rasprava se odvijala na različitim razinama konstruktivnosti rješavanja problema. Svakako je bilo vrijedno podijeliti ilustrativne opise situacija koje daju uvid u prisutnost stigme naše djelatnosti. Posebno su vrijedni doprinosi u inicijativi i idejama ciljanih praktičnih načina djelovanja prema, za našu struku, afirmativnog angažmana u javnosti i medijima. **Gordana Buljan Flander** podijelila je s kolegama svoja znana iskustva i naglasila imperativ kontinuiranog proaktivnog djelovanja u promoviranju korisnosti i važnosti primijenjene psihologije u široj javnosti i medijima.

Budući da se u raspravi pojavilo pitanje „Koliko mi sami kao struka doprinosimo stigmatiziranju našeg rada?“, u više ja navrata istaknuta važnost usklađivanja stavova unutar struke i zajedničkog djelovanja usmjerenog na promociju primijenjene psihologije. Tek se konsenzusom i kontinuitetom našeg planskog djelovanja može postići uspjeh u oblikovanju pozitivnijeg stava javnosti i prihvaćanja primijenjene psihologije kao struke u službi

pružanja pomoći i podrške zaštiti zdravlja i kvalitete življenja.

Predsjednik HPK uputio je apel da probleme i neusuglašenosti kojima obiluje naša struka rješavamo unutar struke. Podsjetio je na postojanje i dostupnost predviđenih organiziranih stručnih tijela koja imaju zadaću iznalaženja pozitivnih rješenja kako za naše korisnike, tako i za našu struku. Prisutni su iskazali slaganje o nužnosti veće proaktivnosti našeg djelovanja u cilju smanjivanja stigmatizacije kao i plansko razvijanje strategija destigmatiziranja pružanja psihološke pomoći i usluga.

Predsjednik HPD-a podsjetio je na sada već tradicionalno održavanje „Tjedna psihologije“ u veljači svake godine, što je prilika za afirmativnu prezentaciju stručnog rada psihologa koju treba kvalitetno i konstruktivno koristiti.

Svi zainteresirani su pozvani svoje ideje i prijedloge uputiti Stručnom razredu za kliničku

psihologiju HPK i / ili Sekcijama za kliničku i zdravstvenu psihologiju HPD-a. U svrhu procjenjivanja *stigme* odlaska psihologu, predloženo je i anketno ispitivanje samih psihologa (kakav stav mi imamo o našem radu) putem WEB stranica HPD-a i HPK, te ispitivanje šire javnosti (ne samo osoba koje su već uključene u psihološku procjenu ili tretman). Potrebno je izraditi i bazu podataka u koju bi se prikupljali svi rezultati koji bi poslužili kao temelj planiranju akcija afirmativnog djelovanja s ciljem suzbijanja *stigme psihologa*. Dogovorena je suradnja s predsjednikom HPD-a i predsjednikom HPK, koji su pokazali velik interes za temu, kao i njezinu važnost u poboljšanju statusa psihologa u društvu općenito.

Inge Vlašić – Cicvarić
Gordana Kamenečki - Puclin

Suvremeni tokovi u psihologijskoj metodologiji Izvešće s okruglog stola

U suvremenoj psihologiji, kako je dobro poznato, dominira kvantitativni istraživački pristup, koji se temelji na prikupljanju, analizi, interpretaciji i prikazivanju

numeričkih informacija, a najčešće se identificira s testiranjem hipoteze. Zahvaljujući tom pristupu psihologija se razvila u respektabilnu i propulzivnu znanost i struku. No, u novije

vrijeme (zadnjih dvadesetak godina, otprilike) sve je više prigovora koji pokazuju kako se psihologija zaustavlja u svom razvitku upravo zbog takvog pristupa. Mnogi psiholozi-znanstvenici počeli su shvaćati kako je psihologiji potrebno metodološko obogaćenje i proširenje. Svjetska, a osobito zapadnoeuropska gibanja u društvu, poput postmodernizma i različitih pokreta kao što je, primjerice, feministički, omogućili su da se iznjedre novi pristupi koji se skupno nazivaju kvalitativna metodologija. Iako se često kvalitativna metodologija suprostavlja kvantitativnoj, racionalno stajalište, koje zastupa sve veći broj psihologa-istraživača, jest združeni pristup, tj. korištenje i kvantitativne i kvalitativne metodologije u istom istraživanju – a o predmetu istraživanja ovisit će i vrsta i omjer i poredak korištenja jednih i drugih metoda. Takva proširena metodološka orijentacija doista može predstavljati obogaćenje psihologijskih istraživanja, i bazičnih i aplikativnih.

U svijetu se, kako je također dobro poznato, prilično burno raspravlja o tim metodološkim pristupima u psihologiji. U nas gotovo da i nema nikakvih rasprava, evaluacija, valorizacija, promišljanja o razlozima i koristima jedne i druge metodologije i njihovog združenog korištenja. Zbog toga bi se na ovom okruglom stolu započela rasprava u kojoj bi, prema očekivanjima organizatora, osim pozvanih

sudionika sudjelovali i svi zainteresirani za psihologijsku metodologiju.

Izlažući svoja stajališta **V. Kolesarić, D. Ajduković, I. Rimac, D. Domijan i G. Milas** pokazali su da je potrebna rasprava o metodološkim pitanjima i dilemama u suvremenoj psihologiji te da je važno izbjegavati isključiva stajališta, što znači da bi za suvremenu psihologiju bilo najkorisnije – u smislu stjecanja novih psihologijskih spoznaja – kooperativno korištenje i kvantitativne i kvalitativne metodologije u istom istraživanju. Vjerojatno je i do sada svaki ozbiljan istraživač imao potrebu, primjerice nakon korištenja kvantitativnog pristupa primjenjujući neke testove, upitnike ili skale i statističke obrade rezultata, obaviti intervju sa sudionicima koji su mu ispunjavali testove i upitnike, kako bi što bolje razjasnio dobivene rezultate, a ne samo opisao rezultate sažetim statističkim vrijednostima. Takav pristup je dobar korak prema združenoj primjeni kvantitativnih i kvalitativnih metoda.

Pri zaključivanju rasprave sudionici – i aktivni i pasivni – podcrtali su potrebu daljnjih sličnih metodoloških razgovora i diskusija.

Vladimir Kolesarić

Zaključci s okruglog stola o autizmu

Okrugli stol ukazao je na nekoliko osnovnih područja vezanih za problematiku autizma u Hrvatskoj:

Prije svega, rana dijagnostika autizma, pervazivnog razvojnog poremećaja i sličnih stanja trebala bi počinjati u dobi od jedne do tri godine jer to postaje odlučujući čimbenik rehabilitacije i uključivanja djece s ovim poremećajem u normalnu sredinu. Pod normalnom sredinom se podrazumijeva dječji habitat, tj. kuća u kojoj živi i vrtić koji pohađa. U ranoj dijagnostici potrebno je odrediti sve profile djetetovih sposobnosti kako kognitivni, mentalni, autistični i adaptivni tako i mogućnost programiranja rehabilitacije na individualiziranom psihoedukativnom planu i ciljano djelovati služeći se našim instrumentima. Skale, intervjui i testovi su naš pravi instrument svakodnevnog rada u kliničkoj praksi (tako da u ranoj dobi možemo koristiti skalu CHAT, a kasnije i skale CARS, ABC, Vineland skalu

socijalne zrelosti, testove inteligencije kao što je npr. Leiter, Griffith ili slični, PEP za edukativnu razinu, i t.d.). Izuzetno je važno upotrebljavati naše psihodijagnostičke instrumente jer svaka improvizacija dovodi do neuspjeha u tretmanu a to samo po sebi povećava rizik nastajanja mentalnih bolesti, mentalne retardacije ili dvojne dijagnoze što kod djece pa i kod roditelja izaziva velike probleme. Rana intervencija koja bi započinjala u dobi ispod tri godine mogla bi 'izvući' dijete izvan institucionalnih okvira a samim time i osloboditi zajednicu velikog tereta osiguravanja svakodnevnog njege i smještaja.

Znanstveni podaci o dugotrajnim rehabilitacijama ukazuju na integraciju kao jedini mogući smjer tretmana, a što su pokazale razvijene zemlje koje primjenjuju ovaj model rehabilitacije (kao na primjer T.E.A.C.C.H. model, Schopler, Almond). Iskustva u radu s ovom djecom u Italiji mogu poslužiti za primjer kako treba početi s ranom dijagnozom i ranim

tretmanom, timskim radom i rehabilitacijom kako bi se ostvarili dugoročni ciljevi. Neka od te djece danas pohađaju fakultet što potvrđuje da rad s njima dok su bili u vrtiću i redovnoj osnovnoj školi ima veliku opravdanost i to ne samo osobnu, obiteljsku i socijalnu već i ekonomsku. U svakom slučaju, opravdanost ovakvih pristupa i rehabilitacije pokazuje njena ekonomska svrhovitost za cjelokupno društvo.

Što se tiče rane dijagnoze ovdje posebno treba naglasiti potrebu za timskim radom. Nijedna stručna disciplina sama za sebe nije u stanju suočiti se s ovako kompleksnim problemom a svakako ne postoji struka koja bi mogla sama ponijeti teret dijagnoze i tretmana ako joj je cilj stvarni napredak djeteta.

U Hrvatskoj ima malo istraživanja oko gospodarskih parametara rehabilitacije, koliko djece je uspješno integrirano u redovne škole ili koliko djece kasnije nemaju više potrebu za stručnim radom. Ovdje bi trebalo naglasiti da svako naše stručno istupanje vodi k jednoj efikasnijoj rehabilitaciji i što je još važnije ka jednom gospodarski opravdanom modelu u kojem će se tijekom godina tretmana smanjivati troškovi izvođenja individualiziranih i visokospecijaliziranih tretmana.

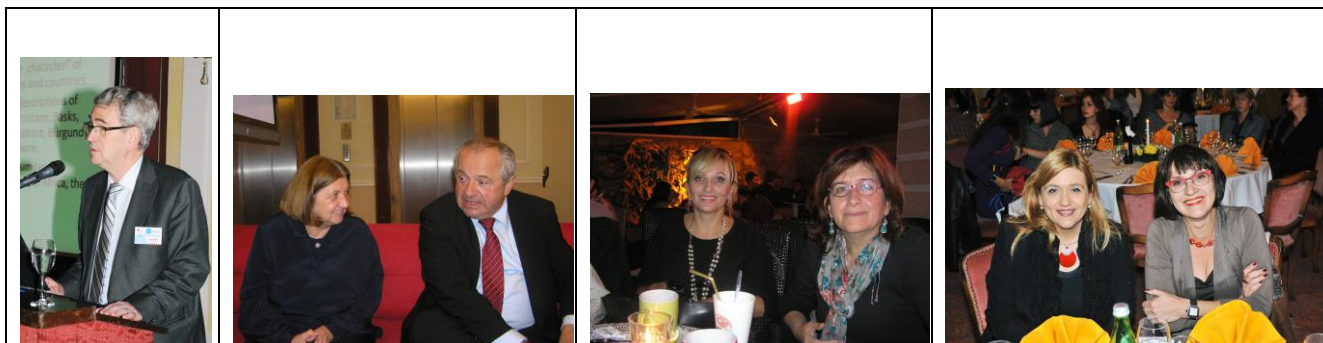
Osnovni motiv održavanja našeg okruglog stola o autizmu jest početak promjene pristupa kao i osvještavanja samog problema, aktivno uključujući afirmaciju psihologa i njihov doprinos ovom području i razvoj mlađih kadrova koje bi trebalo potaknuti preko pripreme/edukacije u dijagnostičkim postupcima, u uporabi dijagnostičkih instrumenata a i tako u metodologiji rada s djecom i odraslim osobama s autizmom. Poznat je doprinos psihologa u

afirmaciji kognitivno-bihevioralnog pristupa u terapiji, psihodijagnostici, metodologiji znanstvenih istraživanja općih i specifičnih problema vezanih za autizam te su jedni od rijetkih koji su u stanju pokrenuti razvoj ovog područja a samim tim i efikasnost tretmana. Ako naša struka ne započne raditi na ovim ciljevima, u ovom trenutku, teško je očekivati da bi i jedna druga struka pokrenula promjene jer niti pokazuju motivaciju, niti su u tom smjeru educirani. Naša znanstvena pripremljenost i naša bogata klinička znanja nam omogućuju pokratanje ovakve promjene.

I na kraju, potrebno je podvući važnost multidisciplinarnog pristupa u radu s autističnom djecom, važnost rane dijagnostike, ekonomsku opravdanost tretmana, veću prisutnost psihologa u ovom području, razvoj i educiranje novih kadrova i naravno mjerenja efikasnosti naših nastojanja poznatim znanstvenim pristupom.

Goran Džingalašević

Fotografije na omotnici Psihologa – Robert Roe, Ksenija Bosnar i Krunoslav Matešić, Gordana Buljan Flander i Bruna Profaca, Andreja Brajša Žganec i Ljiljana Kaliterna Lipovčan

IZ RADA ŽUPANIJSKIH DRUŠTAVA PSIHOLOGA

Društvo psihologa Istre u radnom i prijateljskom posjetu Društvu psihologa Virovitičko-podravske županije

U organizaciji Društva psihologa Virovitičko-podravske županije i Društva psihologa Istre te Hrvatskog novinarskog društva - ogranak Virovitičko-podravske županije, 14. svibnja 2010. godine u Gradskoj knjižnici u Virovitici održan je okrugli stol te predstavljen zbornik Psihologija-mediji-etika: iskustva i promišljanja za bolju suradnju. U ime domaćina predsjednica **Jasna Per Kožnjak** istaknula je da je suradnja među društvima počela na 16. godišnjoj konferenciji u Poreču kada je Društvo psihologa VPŽ bilo suorganizator konferencije a promocija zbornika povod je za susret dvaju psiholoških društava. O knjizi su govorile **Vesna Rusijan Ljuština** i **Marlena Plavšić**, predsjednica istarskog Društva psihologa koja je pozdravila suradnju među društvima i nadalje istaknula da etika povezuje psihologe i novinare. Etika je naš zajednički nazivnik a rasprava je pokazala da je i novinarima do nje stalo.

Prof. dr. sc. **Vladimir Kolesarić**, recenzent knjige, smatra da se psiholozi i novinari zalažu za novi dijalog, da se osvještava javnost što etičnije, kako se ne bi činile štete ljudima koji su doživjeli tragedije. U raspravi je sudjelovao i dr sc **Igor Kanižaj**, predavač sa studija Političkih znanosti, smjer novinarstvo. Prof. dr sc. **Mirjana Krizmanić** govorila je o odnosima vlasnika medija i novinara. O istoj temi govorili su i **Sandra Pocrnić Mlakar**, psihologinja i novinarka, urednica u nakladi Profil, **Ljubo Weiss**, kolumnist, novinarka Večernjeg lista

Marija Lovrenc, te psihijatrica prim.dr. **Elvira Koić**. U ime županijskog ogranaka HND-a nazočne je pozdravio predsjednik **Trpimir Markotić** i pohvalio organizaciju susreta novinara i psihologa.

Opći zaključak nakon rasprave bio je da je okrugli stol uz predstavljanje zbornika bio koristan za obje strane, jer se dijalogom i zajedničkim radom psihologa i novinara može doći do etičnosti medija. Uz kolegicu Vesnu Rusijan Ljuština i Marlenu Plavšić u posjeti Virovitici bili su kolegice i kolege **Marina Župan**, **Kristina Pauro**, **Cvjetko Vretenar** te **Toni Erdfeld**.

Jasna Per Kožnjak

Fotografije na omotnici Psihologa: Nada Kegalj, Vladimir Takšić, Mirjana Nazor, Marina Gulin, Miroslav Venus, Slavko Sakoman, Marina Kuzman i Branka Lukić Cesarik

IZ RADA STRUČNIH SEKCIJA HPD-a

Sekcija za školsku psihologiju Izvešće o radu Sekcije za 2010. godinu

U Tjednu psihologije gosti Sekcije za školsku psihologiju bili su dr. sc. **Krunoslav Matešić** s Filozofskog fakulteta u Zagrebu s predavanjem „Wechslerov pristup mjerenju inteligencije“ te **Krunoslav Matešić ml.** i **Valentina Ružić** iz Naklade „Slap“, koji su prikazali subtestove WISC-a IV. Prikaz istraživanja u provedbi skale samopoštovanja za učenike IV. razreda osnovnih škola i održanih tribina za roditelje i učitelje (tematski i brojčano) dala je **Anja Rajčević**, tajnica Sekcije za školsku psihologiju. Vježbe i prezentacija na osnovi seminara za voditelje ŽSV psihologa iz područja „Samoregulirano učenje“, održala je **Melanija Slaviček**, pročelnica Sekcije za školsku psihologiju i voditeljica ŽSV. Prikazane su osobine samoreguliranog učenika, proveden Upitnik MSLQ (samoprocjena) i nastavljena konstrukcija SRU za nastavnike.

Tribina je održana 19. veljače 2010. u HVU „Petar Zrinski“ uz nazočnost 57 psihologa iz cijele države.

Na 18. godišnjoj konferenciji hrvatskih psihologa izlaganja iz područja psihologije obrazovanja bila su izvrsno posjećena: prvom dijelu nazočilo je 109, a drugom 89 psihologa. Profesori s Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu **Dean Ajduković** i **Gordana Jagodić**

Kuterovac prihvatili su poziv da teme s konferencije prikažu na predstojećim sastancima sekcije.

Drugi ovogodišnji sastanak sekcije održao se 19. studenog 2010. na Tekstilno-tehnološkom fakultetu s bogatim dnevnim redom - Dr. Dean Ajduković prikazao je projekt „Prevencija nasilja u mladenačkim vezama“ te odgovarao na pitanja, a viši prosvjetni inspektor Uprave za inspekcijske poslove MZOŠ-a **Lautaro Galinović**, prof., odgovarat će na pitanja na tribini „Psiholozi u obrazovnom sustavu“.

Temu „Samoregulirano učenje u funkciji cjeloživotnog učenja - 2. modul: poticanje kognitivne samoregulacije učenja u školskom kontekstu“ prikazan je kroz predavanje i vježbe Melanije Slaviček. Tema samoreguliranog učenja prorađena je na seminaru za županijske voditelje 13. i 14. svibnja 2010. u Krapinskim toplicama s predavačima dr. **Vesnom Vlahović Štetić**, dr. **Vlastom Vizek Vidović** i dr. sc. **Darkom Lončarevićem**, u organizaciji više savjetnice za psihologe u AZOO **Teodore Dubrović**. Na ovom sastanku sudjelovalo je 63 psihologa.

Melanija Slaviček

Sekcija za profesionalno usmjeravanje Izvešće o radu Sekcije za 2010. godinu

Tijekom 2010. godine psiholozi okupljeni u Sekciji za profesionalno usmjeravanje provodili su niz aktivnosti namijenjenih najširim skupinama korisnika, prvenstveno nezaposlenim osobama i ostalim tražiteljima zaposlenja, učenicima i poslodavcima. Najveći broj korisnika bio je uključen u aktivnosti profesionalnog informiranja koje su se provodile individualno i grupno te putem letaka, brošura i drugih informativnih materijala. Ukupno je tijekom

2010. godine informirano (individualno i grupno) preko 18.000 korisnika.

Aktivnosti s nezaposlenim osobama i ostalim tražiteljima zaposlenja te poslodavcima

Nezaposlene osobe koje imaju otežan pristup tržištu rada te one kojima je potrebna intenzivnija pomoć u traženju posla i razvoju karijere (dugotrajno nezaposlene osobe, osobe

starije životne dobi, osobe s invaliditetom i drugi) uključuju se u aktivnosti individualnog i grupnog profesionalnog savjetovanja. Individualno savjetovanje uključuje intervju, psihodijagnostičku obradu i po potrebi liječnički pregled. Ukupno je tijekom 2010. godine individualno savjetovano preko 9.000 nezaposlenih osoba. Također, nezaposlene osobe su uključivane u radionice namijenjene razvoju vještina upravljanja karijerom, odnosno aktivnog traženja posla i psihološkog osnaživanja. Ukupno je tijekom 2010. godine organizirano preko 3.200 radionica u kojima je sudjelovalo preko 25.000 osoba. Nezaposlene osobe također su upućivane na obrazovanje i dodatno usavršavanje za tržište rada. U tu svrhu je preko 5.000 osoba uključeno u profesionalne selekcije za obrazovanje.

Pored standardnih aktivnosti namijenjenih nezaposlenim osobama, tijekom 2010. godine provodile su se aktivnosti namijenjene poslodavcima i radnicima poduzeća u restrukturiranju. „Mobilne timove“ čine savjetnik za zapošljavanje, pravnik i psiholog koji svojim stručnim postupcima u poduzeću pružaju pomoć poslodavcima i zaposlenicima kojima prijete otkaz.

Sve aktivnosti usmjerene prema nezaposlenim osobama prilagođene su radu s osobama s invaliditetom. U tom kontekstu potrebno je istaknuti suradnju Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje s URIHO-m (Ustanovom za rehabilitaciju hendikepiranih osoba profesionalnom rehabilitacijom i zapošljavanjem), Gradom Zagrebom i Fondom za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom u realizaciji novog modela profesionalne rehabilitacije „Radnog centra“ u Zagrebu. U tijeku je također i provedba aktivnosti u sklopu IPA 2007-2009 projekta „Poticanje intenzivnijeg uključivanja osoba s invaliditetom na tržište rada“: izrada studije „Položaj osoba s invaliditetom na tržištu rada“, izrada akcijskih planova za zapošljavanje osoba s invaliditetom u 8 odabranih županija te izrada jedinstvenog web portala za osobe s invaliditetom.

Također su organizirana individualna savjetovanja i radionice za poslodavce, iz područja upravljanja ljudskim potencijalima, osobito za mala i srednja poduzeća koja nemaju vlastite odjele ljudskih resursa.

Preventivne aktivnosti u radu s učenicima i studentima

Anketno ispitivanje profesionalnih namjera učenika završnih razreda osnovnih i srednjih škola i ove je godine provedeno na ukupnoj populaciji učenika završnih razreda osnovne škole. Rezultati ankete korišteni su prvenstveno za identifikaciju učenika kojima je potrebno pružiti dodatnu pomoć pri odabiru zanimanja te kao element kreiranja upisne politike učenika u srednje škole.

U postupke individualnog savjetovanja koje uključuje psihologijsko testiranje, intervju i po potrebi liječnički pregled uključeno je preko 8.000 učenika. Savjetnici za profesionalno usmjeravanje iz Hrvatskog zavoda za zapošljavanje kontinuirano surađuju sa stručnim suradnicima u školama, provode edukacije i informiranja stručnih suradnika škola o temama iz područja profesionalnog usmjeravanja i odabira zanimanja, uvjeta na tržištu rada i sl. Također je intenzivna suradnja i sa sveučilištima, osobito u razvoju savjetovališta za razvoj karijere pri pojedinim fakultetima.

Članstvo Republike Hrvatske u europskim udruženjima za razvoj cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja

Članovi sekcije za profesionalno usmjeravanje iz Hrvatskog zavoda za zapošljavanje su tijekom 2010. započeli pripreme za pristupanje RH Europskoj mreži politika cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja (eng. ELGPN - „European lifelong guidance policy network“). ELGPN jest mreža europskih zemalja koja radi na razvoju sustava profesionalnog usmjeravanja svojih članica. Osnovni ciljevi mreže su omogućiti članicama razmjenu informacija u području cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja, praćenje nacionalnih i EU aktivnosti u prioritetnim područjima definiranim u Rezoluciji o cjeloživotnom profesionalnom usmjeravanju te uključivati cjeloživotno profesionalno usmjeravanje u politike EU - zapošljavanje, obrazovanje i socijalno uključivanje. Hrvatski zavod za zapošljavanje je kao glavni nositelj aktivnosti profesionalnog usmjeravanja u RH imenovan koordinatorom aktivnosti Republike Hrvatske u radu ove mreže, a Ministarstvo znanosti obrazovanja i športa te Ministarstvo gospodarstva rada i poduzetništva su partneri u projektu. U tijeku je planiranje rada i aktivnosti Mreže u 2011. i 2012. godini. Također, u tijeku je pristupanje savjetnika za profesionalno usmjeravanje Hrvatskog zavoda

za zapošljavanje Međunarodnom udruženju za školsko i profesionalno usmjeravanje (IAEVG – „International association for educational and vocational guidance“). Članstvo u ovoj mreži omogućiti će psiholozima Zavoda stručna usavršavanja i razmjenu iskustava i primjera dobre prakse u području profesionalnog usmjeravanja.

Razvoj sustava cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja i projektne aktivnosti

U 2010. godini započeta je izrada četvrte verzije računalnog programa profesionalnog usmjeravanja Moj izbor. Nova unaprijeđena verzija programa biti će u upotrebi od lipnja 2011. godine, a uključivat će ažurirane podatke o obrazovanju i zapošljavanju u RH, 350 detaljnih opisa zanimanja, fotografije zanimanja i novi interaktivni upitnik samoprocjene vještina s mogućnošću dobivanja prijedloga odgovarajućih zanimanja.

Planirani projekti u okviru programu IPA uključuju aktivnosti razvoja cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja u RH: izradu zakonske regulative u području profesionalnog

usmjeravanja, izradu Nacionalnog foruma i osnivanje sedam centara za cjeloživotno profesionalno usmjeravanje i savjetovanje o karijeri. Također se planiraju projekti koji uključuju razvoj metoda elektronskog savjetovanja u Hrvatskom zavodu za zapošljavanje.

Predstavnici sekcije za profesionalno usmjeravanje aktivno su sudjelovali na brojnim nacionalnim i međunarodnim stručnim skupovima, konferencijama, okruglim stolovima i sl. iz područja obrazovanja, zapošljavanja, profesionalnog usmjeravanja i rehabilitacije.

Mirjana Zečirević

DOGAĐANJA

Treći interdisciplinarni simpozij o ranom razvoju i komunikaciji, Pula, 17.-19. lipnja 2010.

Pod pokroviteljstvom Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti na Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli od 17. do 19. lipnja 2010. održan je Treći interdisciplinarni simpozij o ranom razvoju i komunikaciji. Nakon Zagreba 2002. i Zadra 2006. godine, simpozij u Puli po treći put je okupio stručnjake različitih profila (pedijatre, logopede, defektologe, psihologe, socijalne radnike, odgajatelje i učitelje) koji se bave djecom s razvojnim poteškoćama. Ove je godine glavna tema simpozija bila: Rana intervencija i lokalna zajednica.

Organizatori simpozija bili su: Hrvatska udruga za ranu intervenciju u djetinjstvu, Hrvatsko logopedsko društvo, Hrvatsko psihološko društvo, Hrvatsko društvo za preventivnu i socijalnu pedijatriju, Odsjek za logopediju Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli i UNICEF - Ured za Hrvatsku.

Programski odbor simpozija činili su: **Marta Ljubešić** (predsjednica), **Draženka Blaži, Đurđica Ivković, Milivoj Jovančević, Josip Lopižić i Igor Medica**, dok su članovi Organizacijskog odbora bili: **Neala Ambrosi-Randić** (predsjednica), **Vesna Rusijan Ljuština, Kristina Pauro i Marina Župan**.

U tri dana simpozija održana su ukupno četiri plenarna predavanja, pet radionica, jedan okrugli stol, četiri skupine tematskih izlaganja i dvije skupine usmenih priopćenja. Kroz četrdesetak usmenih izlaganja i 20 poster prikaza autori su izložili i podijelili s kolegama svoja iskustva, dosadašnje rezultate rada, promišljanja i prijedloge za unapređenje rane intervenciju u djetinjstvu. Simpoziju je prisustvovalo oko 200 sudionika iz zemlje i inozemstva.

Plenarno predavanje Unaprjeđenje provedbe Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. – 2015. godine na lokalnoj razini, održala je u ime MOBMS-a, načelnica Odjela za osobe s invaliditetom **Zvezdana Bogdanović**, dok je plenarno predavanje Prema zajednici usmjerenoj obitelji: jačanje sustava rane podrške održala **Martina Ferić Šlehan**, docentica s Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta u Zagrebu.

Drugi dan simpozija održan je u Motovunu, a posebna zanimljivost u programu bila su dva plenarna predavanja pozvanih predavača iz

inozemstva. Izlaganja **Helen Norris** s Phoenix Children's Resource Centre iz Londona (Early Intervention and Early Support in the United Kingdom) i **Manfreda Pretisa** s Hamburg Medical School (Early Childhood Intervention – How Inclusive are the Systems – with a Special Focus on the Austrian Situation) pružila su uvid u iskustva rada u Engleskoj i Austriji.

Tematski simpoziji nosili su nazive: Rana intervencija – inovativni programi, Poticanje ranog jezično-govornog razvoja; različite mogućnosti djelovanja, Lokalna zajednica i zdravi razvoj: primjer dobre prakse, a simpozijem Rana komunikacija – zašto je važna ujedno je i prigodno obilježena 15. godišnjica rada Kabineta za ranu komunikaciju, kliničke jedinice Centra za rehabilitaciju Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Sudionici simpozija imali su mogućnost prisustvovanja i radionicama: Rana intervencija u dječjem vrtiću Vrbik, Towards community based model of early childhood intervention (ECI) in Lithuania, Darovita djeca predškolske dobi – programi koji im pomažu, Kako prilagoditi i smisliti pjesmicu u službi poticanja jezičnog i govornog razvoja? i Multidisciplinarna procjena djece s oštećenjem vida i dodatnim poteškoćama.

Okrugli stol Rana intervencija i lokalna zajednica održao se pod pokroviteljstvom Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi. Cilj okruglog stola bio je istaknuti potrebu i mogućnosti zajedničkog rada svih nadležnih resora i lokalne zajednice u unapređivanju rane podrške za obitelji s malom djecom s razvojnim teškoćama i razvojnim rizicima. Uvodničari su bili: **Katarina Bošnjak – Nađ**, dr. med. i **Vesna Mihanović**, prof. def. (Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi), mr. sc. **Edita Ružić** (Ministarstvo obrazovanja, znanosti i športa), **Ivana Petanjek**, prof. def. (Agencija za odgoj i obrazovanje), **Zvezdana Bogdanović**, prof. def. (Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti), **Vesna Rusijan Ljuština**, psihologinja kao predstavica lokalne zajednice grada Pazina, te **Vesna Mužina**, dipl. soc. radnica (Ured pravobraniteljice za osobe s invaliditetom). Raspravu su usklađivali prof.dr.sc. **Marta Ljubešić** (predsjednica Hrvatske udruge za ranu intervenciju u djetinjstvu i mr.sc. **Josip Lopižić**, psiholog, predsjednik Hrvatskog psihološkog društva). Temeljem rasprave na okruglom stolu kao i isticanih stavova u raspravama tijekom simpozija Programski odbor je oblikovao sljedeće zaključke:

I. Osnivanje međuinstitucionalne i međusektorske Radne skupine

Populacija djece i obitelji koji trebaju ranu podršku se mijenja i povećava. Nove metode probira i dijagnostike dovode do sve ranijeg otkrivanja razvojnih odstupanja/rizika. Oko 10% novorođene djece odnosi se na neurorizičnu skupinu djece (izvor: Hrvatski registar osoba s invaliditetom). Osim bioloških rizika za uredan razvojni ishod povećava se i broj djece koja su u socijalnom riziku (siromaštvo, ovisnosti, disfunkcionalne obitelji). Sudionici su se složili da nas to obvezuje na aktivniji i regionalno ujednačeni razvoj usluga iz područja rane intervencije kao i na stvaranje odgovarajuće jasne zakonske osnove za njihovu provedivost i financijsku održivost. Pozivamo stoga pokrovitelja simpozija, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti da pokrene osnivanje međuinstitucionalne i međusektorske Radne skupine koja bi uključivala predstavnike svih ključnih dionika iz tijela državne uprave, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, akademske zajednice te predstavnike civilnog društva s ciljem izrade prijedloga Smjernica za provedbu rane intervencije u djetinjstvu na nacionalnoj razini. Time bi se prepoznala preventivna uloga rane intervencije u djetinjstvu i njezina važnost za što povoljniji razvojni ishod djeteta, za društvenu uključenost djetetove obitelji, ali i za društvo u cjelini. Utvrdila bi se osnovna načela državne politike prema maloj djeci s razvojnim teškoćama/rizicima (0 - 6 godina) i njihovim obiteljima te radni plan i mehanizmi provedbe usmjereni na postizanje ciljeva, uključujući, posebice, osiguravanje odgovarajućih financijskih i ljudskih resursa.

Omogućilo bi se stvaranje standarda u kojima bi otkrivanje poremećaja doista postalo rano, te izravno povezano s podrškom koju trebaju i dijete i njegova obitelj. Sudionici smatraju da u ranoj dobi usluga mora biti pružana prvenstveno unutar obitelji i ondje gdje obitelj živi.

Između ostalog utvrdili bi se standardi kvalitete pružanja usluga rane intervencije i načini praćenja i evaluacije usluga, te stvorio okvir za rješavanje izazova poput manjka stručnjaka u manjim gradovima, timske suradnje s obzirom na interdisciplinarnost rane intervencije i pitanja stručnog usavršavanja za ovu djelatnost.

II. Donošenje regionalnih i lokalnih planova za pružanje usluga rane intervencije u djetinjstvu

Nedovoljna i regionalno neujednačena razvijenost usluga rane podrške djeci s razvojnim teškoćama/rizicima i njihovim obiteljima utemeljenih u zajednici stalan su i zahtjevan izazov.

Stvaranje sveobuhvatnih sustava rane intervencije unutar zajednice i povezivanje raznovrsnih servisa namijenjenih djeci i njihovim obiteljima kako bi mogli odgovoriti na potrebe svih korisnika zahtijeva jačanje „partnerstva“ unutar zajednica te strateško planiranje na lokalnoj razini. Potrebno nam je učinkovito partnerstvo između jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, organizacija civilnog društva i korisnika kako bi sva djeca ostvarila svoje pravo na najbolji mogući razvoj od početka života i to upravo ondje gdje obitelj živi. Stoga je neophodno unaprijediti regionalno i lokalno socijalno planiranje, te upućujemo poziv svim jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave da kroz svoje strateške planove te njihovu primjenu odgovore na potrebe obitelji male djece s razvojnim teškoćama i razvojnim rizicima.

III. Poticanje pluraliteta pružatelja usluga kroz primjere dobre prakse

Sustavno podizanje razine svijesti javnosti o potrebama djece s razvojnim teškoćama/rizicima i njihovih obitelji obveza je profesionalaca - pružatelja usluga, akademske zajednice i organizacija civilnog društva.

Stoga pozivamo pružatelje usluga, akademsku zajednicu i organizacije civilnog društva da pokrenu/podrže inicijative koje razvijaju nove pristupe za poboljšanje kvalitete života djece s razvojnim teškoćama/rizicima i njihovih obitelji, te kroz razmjenu iskustava, primjere dobre prakse i njihovu medijsku promociju senzibiliziraju i informiraju lokalnu zajednicu o potrebama male djece s razvojnim teškoćama/rizicima s naglaskom na podršku njihovim obiteljima.

IV. Obiteljski centri kao centralno mjesto rane podrške obiteljima djece s razvojnim teškoćama/rizicima

Obiteljski centri, kao ustanove koje na lokalnoj razini obavljaju poslove savjetodavnog i preventivnog karaktera vezane uz obitelj i djecu,

prepoznati su od strane sudionika simpozija kao važni sudionici u sustavu rane intervencije te je predloženo da preuzmu središnju ulogu u informiranju roditelja te aktiviranju i povezivanju lokalnih stručnih resursa kao pružatelja usluga rane intervencije bez obzira kojem sektoru davatelji usluga pripadaju (javnom, privatnom ili civilnom društvu). Stoga se preporuča Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti da stručnjacima ovih centara omogući dodatnu edukaciju i osposobljavanje za obavljanje ove funkcije.

V. Stručna podrška u uspostavljanju sustava rane intervencije u RH

Stručna društva, UNICEF i sveučilišne jedinice - organizatori simpozija suglasni su da svojim resursima pridonese realizaciji ovih zaključaka u partnerstvu s nadležnim ministarstvima, Uredom pravobraniteljice za djecu i Uredom

pravobraniteljice za osobe s invaliditetom, sudionicima okruglog stola „Rana intervencija i lokalna zajednica“. Koordinaciju ovih aktivnosti preuzet će Hrvatska udruga za ranu intervenciju u djetinjstvu (HURID).

Zvuci glazbe istarskih autora (Krasna zemljo Istro mila, Povratak u Istru i Istarska polka) prigodom svečanog otvaranja simpozija, izlet u središte Istre uz razgledavanje Motovuna i Grožnjana, kušanje tipične hrane kao što su tjestenina s tartufima i šparugama, istarskih tradicionalnih kolača (cukerančića, fritula i kroštula) te riblja večera u malom ribarskom mjestu Sv. Marina, pretvorili su ovaj simpozij ne samo u znanstveno - stručni već i kulturološki događaj.

Marta Ljubešić
Neala Ambrosi-Randić

Bihevioralno-kognitivni tretman učenika sa ADD / ADHD poremećajem Seminar za školske psihologe, Zagreb, 12. i 13. studeni 2010.

U organizaciji Hrvatskog psihološkog društva, 12. i 13. studenog 2010. u prostorijama Češke besede, Šubićeva 20 u Zagrebu, održan je dvodnevni seminar „Bihevioralno-kognitivni tretman učenika sa ADD / ADHD poremećajem“. Edukacija je bila namijenjena stručnim suradnicima psiholozima, a sudjelovalo je 29 stručnih radnika, uglavnom iz sustava odgoja i obrazovanja. Program seminara predstavlja cjelinu u ukupnom trajanju od 20 školskih sati. Sastoji se od predavanja na teme: Suvremeno razumijevanje ADD i ADHD poremećaja (biološke osnove, okolinski utjecaji, rasprostranjenost, komorbiditet); Procjena djece s ADD i ADHD poremećajem (mjerni instrumenti, opažanja i procjene, izravne mjere ponašanja, pažnja kao bitni dio poremećaja i kao predmet mjerenja); Racionala bihevioralno kognitivnog tretmana djece s ADD poremećajem (intervencije na izgrađivanju samokontrole, izgrađivanje socijalnih vještina, pomoć u učenju/čitanju) i Roditelji i učitelji kao koterapeuti (rad s roditeljima i učiteljima radi usklađivanja reakcija okoline i postavljanja međusobno dogovorenih neposrednih i dugoročnih ciljeva).

Kroz interaktivni rad s profesoricama mr sc **Nadom Anić i Elvirom Nimac** polaznici su imali priliku saznati:

- koji su čimbenici suvremenog razumijevanja ADD / ADHD poremećaja, koje su mu biološke osnove, kako utječe okolina, koliko ima takve djece, kakav je komorbiditet – što suvremena perspektiva kaže o tome,
- kako napraviti procjenu učenika s ADD / ADHD-om, koje mjerne instrumente koristiti, kako izravno mjeriti ponašanje, kako mjeriti pažnju,
- na koji način planirati tretman s učenikom koji ima poteškoće u učenju,
- koje su najučinkovitije intervencije:
 - usmjerene na izgrađivanje samokontrole
 - usmjerene na izgrađivanje socijalnih vještina
 - usmjerene na pomoć u učenju/čitanju
- kako raditi s roditeljima i učiteljima radi usklađivanja reakcija okoline i postavljanja međusobno dogovorenih i dugoročnih ciljeva.

Bihevioralno-kognitivni tretman je pristup koji je primjenjiv na različite probleme a u kojem se primjenjuje kombinacija tehnika usmjerenih na

misli i ponašanja osobe. Seminar je koristan za razvoj kompetencija stručnih suradnika psihologa u neposrednom radu s učenicima, roditeljima i učiteljima, te je dobio preporuku Agencije za odgoj i obrazovanje.

Zadovoljni polaznici izrazili su želju za nastavkom seminara i predložili nove teme koje im mogu biti korisne u stručnom radu.

HPD - info

VIJESTI

9. Alpe-Adria psihološka konferencija Klagenfurt, Austrija, 16.-18. rujna 2010.

Nakon konferencije u Ljubljani 2008. godine, psiholozi regije Alpe-Jadran sada se okupljaju svake dvije godine. Razlog takvoj odluci leži u činjenici da je broj psihologa koji sudjeluju na tim konferencijama značajno porastao, te je razdoblje od tri godine postalo predugo za čekanje. Broj sudionika i raznovrsnost zemalja iz koje su sudionici došli na 9. konferenciju u Klagenfurt, potkrijepili su opravdanost takve odluke. Profesor **Herbert Janig**, čelnik organizacijskog i znanstvenog odbora ove konferencije, navodi u predgovoru knjige sažetaka da je za konferenciju prijavljeno više od 230 izlaganja s preko 300 sudionika iz 20 različitih zemalja, uglavnom iz regija Alpe-Jadran, bližeg ili daljeg europskog okruženja ali i daleko izvan regije (Iran, Australija).

Konferencija u Klagenfurtu imala je uobičajeni ritam i način rada znanstvenih skupova: poster, izlaganja, okrugli stolovi, diskusije, pozvana predavanja. Imam potrebu istaknuti jedno pozvano predavanje, ono profesora **Riccarda Luccia** iz Trsta s naslovom: In search of the Soul. Profesor Luccio, kao eminentni istraživač u području percepcije ima već duže vrijeme sklonost kritizirati metode i načine istraživanja u psihologiji i potencijalnog zastranjivanja u uske i formalne probleme akademske psihologije. Na tom tragu u svojem je izlaganju pokušao pokazati da je koncept duše možda neopravdano prognan iz psihologije, te da nije ništa lošiji od npr. termina mind kojeg svi koriste a zapravo vrlo je malo slaganja među znanstvenicima što bi on zapravo značio u suvremenoj psihologiji i kada ga specifično koristiti. U svakom slučaju, slagali se s profesorom ili ne, činjenica je da u suvremenoj psihologiji raste broj termina s kojima se opisuju određeni psihički procesi, a koji zapravo nisu ništa novo, tek samo moderne inačice već prije korištenih (u međuvremenu „zastarjelih“) opisa

psihičkih procesa. To je bila i jedna od poanti njegovog izlaganja.

Ono što je ova konferencija dala kao novitet u odnosu na prethode, i to primarno zahvaljujući organizatorima, jest da je određeni broj mladih znanstvenika iz regije dobio nagrade za svoje sudjelovanje na konferenciji, tj. za istraživanja koja su izlagali. Organizatori su raspisali natječaj a pristigli radovi bili su recenzirani, te je na kraju odabrano šest mladih autora koji su nagrađeni kao najbolji. Nagrađeni su imali mogućnost objaviti istraživanje u časopisu Review of Psychology (2010. Vol. 17 (2), koji je zapravo hrvatski časopis ali je i časopis regije Alpe-Jadran). Spomenimo da je iz Hrvatske nagradu dobila **Koraljka Modić Stanke** za istraživanje uloge iskustva u procjeni intenziteta i neugode tuđe boli. Kad već spominjemo Review of Psychology, onda treba reći da je i knjiga sažetaka tiskana u okviru istog broja kao i spomenuti nagrađeni radovi, slijedeći tako praksu mnogih časopisa koji u posebnim izdanjima tiskaju sažetke sa znanstvenih skupova. Na tragu naših doprinosa treba dodati da je konferencija bila pod pokroviteljstvom i Hrvatskog psihološkog društva, kao i ostalih

nacionalnih asocijacija psihologa iz regije Alpe-Jadran. Naravno, nezaobilazna je i Naklada Slap koje je tiskala specijalni broj Review of Psychology, na čemu im je organizator isto tako zahvalio. Postoji potreba spomenuti kako relativno puno autora nije došlo na konferenciju iako su se prijavili. Trend koji se u posljednje vrijeme primjećuje na sve više konferencija očito nije rezultat slučajnih čimbenika. Organizatorima to stvara teškoće na više razina i ovo je mali apel da se takva strategija svjesno ne prakticira. Nakon dvije „alpske“ konferencije (Ljubljana 2008. i Klagenfurt 2010.), ponovo će nas ogrijati sunce Jadrana. Naime, dogovoreno je da se sljedeća konferencija održi 2012. godine u

relativno malom turističkom mjestu Lignanu na obali Jadranskog mora u Italiji. Organizatori će biti kolege s Odsjeka za psihologiju sveučilišta u Trstu (prof. Luccio i prof. Tiziano). Kratko su predstavili znanstveno-sportsko rekreacijski centar u kojem će se konferencija održati. Specifičnost će biti u tome da će svi sudionici konferencije moći biti smješteni na istoj lokaciji u okviru turističko-sportskog kompleksa što će omogućiti više međusobne komunikacije onih koji to žele, a naravno neće omesti one koji žele u slobodnim terminima malo upoznati jadransku obalu s druge strane.

Dragutin Ivanec

Simpozij „Context 4“ – održan u Karancu

U etno-selu Karanac, Baranja, održan je simpozij s naslovom „Context 4“. Prvi simpozij s naslovom „Context“ održan je u Zagrebu 2007., drugi u Trstu 2008. i treći u Klagenfurtu 2010. Početno je simpozij bio posvećen utjecaju konteksta u percepciji, ali je ubrzo interes proširen i na utjecaj konteksta u drugim područjima, ne samo u percepciji. Redoviti sudionici ovog simpozija su iz Klagenfurta, Trsta, Verone, Ljubljane, Peci, Beograda, Rijeke i Zagreba. Organizatori ovogodišnjeg simpozija bili su **Mirjana Krizmanić, Dragutin Ivanec i Vladimir Kolesarić**. Desetak radova s prošlih simpozija tiskano je u „Review of Psychology“. Ove su godine prezentirani ovi radovi: „The inner context: Soul & Co.“ (R. Luccio, Trst); „Contextual effects in the perception of shape-from-shading“ (D. Todorović, Beograd); „Perception as a context for conceptual and

language understanding“ (D. Domijan, Rijeka); „Food and sensory experiences: Testing the efficacy of an educational project in the primary school of Friuli Venezia Giulia Region“ (T. Agostini, Trst, A. Galmonte, Verona, G. Gellini, Trst); „Hospitalization of nursing homes residents – multi-method research project“ (H. Janig, Klagenfurt); „Psychology in the context of crisis“ (M. Krizmanić, Zagreb); „Historical trajectory-related emotions in Hungarian historical novels“ (J. László, B. Péley and É. Fülöp, Pecs); „From integrative problem solving to the evolution of mind – The initial use of fire“ (G. Suessenbacher, Klagenfurt) i „Wine in context“ (D. Ivanec and V. Kolesarić, Zagreb). Sudionici redovito opširno raspravljaju o izloženim radovima.

Vladimir Kolesarić

14. međunarodni simpozij dječje neuroonkologije – ISPNO 2010

14. međunarodni kongres dječje neuroonkologije, ISPNO 2010 održan je od 20.-23. lipnja 2010. u Beču (Austrija). Zadnjih nekoliko godina došlo je do velikog napretka neuroznanosti što je omogućilo preživljavanje većeg broja pacijenata, stoga dugoročni efekti terapije (neuropsihološki, endokrinološki i kvaliteta života) dobivaju sve veću važnost. Na ovom simpoziju sudjelovale su dvije osobe iz Hrvatske, dječji neuroonkolog mr.sc. **Milan Rimac** i dječja psihologinja **Marta Benko**, prof. (zaposlena na mjestu dječjeg psihoonkologa i neuropsihologa) iz Klinike za dječje bolesti Zagreb, KB „Sestre milosrdnice“. Kolegica

Benko aktivno je sudjelovala s dvije poster-prezentacije naslova „Nacionalna strategija razvoja rehabilitacijskih centara za djecu oboljelu od malignih bolesti“ („National strategy for developing rehabilitation centers for cancer kids in Croatia“) i „Terapija umjetnošću: Kako vidim svoju bolest?“ („Art therapy: How do I see my illness?“).

Prvi dan ISPNO-a 2010 bio je edukacijski dan naslova „Funkcionalni pristup liječenju tumora mozga“. Drugog dana simpozija održano je pozvano predavanje prof.dr.sc. **Roberta Butlera** „Neuropatološka oštećenja i posljedni

kognitivni i ponašajni deficiti nakon terapije dječjih malignih bolesti: Pristup terapiji neuropsiholoških oštećenja“. Vrlo slično predavanje prof.dr.sc. Butler održao je na 40. međunarodnom kongresu društva dječje onkologije, SIOF 2008., ukazujući na veliki interes znanstvene zajednice ka razvoju ciljane neuropsihologijske (psiho)terapije.

Drugog dana simpozija održana su dva bloka predavanja posebno zanimljiva za psihologe: Neuropsihologija i Multidisciplinarni pristup pacijentu i obitelji. Predavanja s temom Neuropsihologije bavila su se neuropsihološkim posljedicama radio-terapije medulloblastoma, dugoročnim neuropsihološkim posljedicama terapije medulloblastoma i ependymoma, cerebralnim mutizmom nakon neurokirurške operacije, intelektualnim ishodima liječenja bilingvalne i monolingvalne djece s medulloblastomom, deficitima planiranja, pažnje i procesiranja nakon liječenja tumora posterior fossa, povezanosti osobne percepcije kognitivnog funkcioniranja sa depresijom i umorom, načinima procjene pažnje, neurokognitivnim razvojem djece mlađe od tri godine s tumorom mozga, brzinom procesiranja informacija nakon embrionalnog tumora mozga. Predavanja s temom Multidisciplinarni pristup pacijentu i obitelji bavila su se načinima komunikacije s djecom (primj. komunikacija s umirućom djecom, načini pripreme djece od 4-7 godina za MRI bez anestezije i sl.), edukacije i potreba obitelji djece s tumorom mozga, načinima suočavanja, radnim statusom i socijalnom kognicijom odraslih nakon tumora mozga u djetinjstvu, kasnim efektima terapije, palijativnoj skrbi.

Trećeg dana ISPNO-a 2010. održana su za psihologe dva zanimljiva bloka predavanja: Kvaliteta života i Istraživanja ishoda liječenja. Istraživanja kvalitete života usmjeravaju se na fazu aktivnog liječenja te na dugoročno izliječene pacijente (odrasle osobe koje su se liječile od tumora mozga u djetinjstvu). Istraživanja ishoda liječenja bave se zdravstvenim ishodima, nakon liječenja određene vrste tumora mozga. Sažeci svih radova objavljeni su u časopisu Neuro-oncology, Vol. 12, Issue 6, June 2010.

Kao što je i običaj na međunarodnim kongresima dječje onkologije, održan je susret izliječene djece, njihovih roditelja i srodnika. Djeca koja su izliječena od tumora mozga

pričala su o svom iskustvu liječenja, održana su predavanja o kampovima za onkološku djecu, prikazani su edukacijski filmovi, održane su prezentacije raznih projekata.

Održana radionica naslova „Neuropsihologijska metoda: Neuropsihologijska procjena i intervencije kod djece s tumorom mozga“ ispunila je i nadmašila sva očekivanja obzirom da se bazirala isključivo na računalnoj neuropsihologijskoj dijagnostici i terapiji. Napravljena je analiza The Vienna Test System – baterije testova za procjenu pažnje, pamćenja, izvršnih funkcija, prostornog procesiranja, motoričkih funkcija, anksioznosti, zlorabe lijekova i procjena boli. Drugi dio radionice bio je posvećen praktičnom radu na CogniPlus i RehaCom, računalnoj terapiji kognitivnih i izvršnih funkcija. Nakon izvanrednih edukacija neuropsihologijske rehabilitacije mr.spec. **Sanje Čipčić-Schmidt** (održanih tijekom rujna 2009. u organizaciji HPD-a i koje bi valjalo nastaviti) hrvatski psiholozi imali su prigodu steći i praktično znanje u radu sa spomenutim programima s kojima će se, vjerujemo, uskoro i koristiti u svom svakodnevnom radu.

Međunarodni kongres dječje neuroonkologije - ISPNO je multidisciplinarni i usko specifičan simpozij koji se održava svake druge godine. Iskreno ga preporučam svim dječjim psihoonkolozima, neuropsiholozima, onkolozima, neuro-kirurzima i neuropedijatrima.

Marta Benko

PSIHOTEHNIKA

osvrt na njezin nastanak, uspon i prestanak – 2.dio

*Povodom 27. kongresa primijenjene psihologije u Melbourneu,
od 11. do 16. srpnja 2010. godine*

Prof. dr. Mira Kolar, umirovljena redovita profesorica na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta, autorica mnogobrojnih radova iz naše ekonomske povijesti, objavila je 2004. monografiju „Hrvatski radiša 1903.-1945.-2003.“ U knjizi iznosi sukes povijesnih analiza ekonomskog razvoja Hrvatske od vremena Hrvatsko-ugarske nagodbe iz 1868. godine pa do konca Drugog svjetskog rata. Profesorica Kolar ističe da je Nagodbom Hrvatska bila onemogućena u upravljanju svojim ekonomskim razvojem jer se o gospodarstvu odlučivalo u Pešti. U razdoblju 1901.-1902. iselilo se u Ameriku 2% hrvatskog stanovništva. U tom političko-povijesnom okruženju dolazi 1903. godine do osnivanja **Hrvatskog radiše**. Nakon Prvog svjetskog rata Hrvatski radiša dobiva snažan zamah i postaje najmoćnija poluga u razvoju gospodarstva u zemlji. Ali, Hrvatski radiša usmjeren je na razvoj obrtništva, poslije i poljoprivrede, dok je osnivanje industrijskih poduzeća u vremenu između dvaju ratova bilo ipak prepušteno krupnom stranom kapitalu.

Dakle, u odnosu na europske zemlje u kojima je psihotehnika bila određena potrebama za industrijskim radnicima, u Hrvatskoj se razvoj psihotehnike javlja prvenstveno radi unaprjeđenja obrtništva.

Kada je u Zagrebu u lipnju 1931. donijeta odluka o osnivanju **Stanice/Savjetovaništa pri izboru zvanja** u okviru Industrijsko-trgovinske komore, djelatnost Stanice/Savjetovaništa usmjerena je na selekciju pitomaca za obrtnička zanimanja. Sustavna primjena psihotehnike počela je kod nas 2. siječnja 1932., kada je otvorila svoja vrata

Stanica za savjetovanje pri izboru zvanja (Spomenica, 2006.). U Stanici je doktor filozofije **Zlatko Pregrad** (1903.-1983.), kasniji sveučilišni profesor pedagogije, bio sistematiziran na radno mjesto psihotehničara. U rad Stanice poslije je bio uključen **Zoran Bujas**, koji je tokom boravka u Parizu od 1933. do 1936. studirao kod **Henrija Piérona** (1881.-1964.). Bujas je kod Piérona stekao doktorat iz primijenjene psihologije (Pavlina i Kolesarić, 2005.), tj. iz psihotehnike.

O odnosu Hrvatskog radiše i Savjetovaništa izvještava Mira Kolar. Za potrebe Hrvatskog radiše „u 1939. godini namješteno je u nauk 760 mladića nakon što su prošli sve provjere u Stanici za izbor zvanja i položili ispit nakon 36 pripremnih tečajeva u toj godini.“ (Kolar, 2003., str. 239).

Prof. Kolar je prikazala i negativnu ulogu Hrvatskog radiše koja je rezultirala zabranom njegovog djelovanja nakon završetka Drugog svjetskog rata.

Prof. dr. Boris Petz je prvo radno mjesto nakon stjecanja diplome 1944. godine također dobio u Savjetovaništu (Petz, 2002). U koautorstvu sa Zoranom Bujasom profesor Petz je razvio Seriju 'R-II', tj. test za mjerenje inteligencije, koji je bio ciljano konstruiran za potrebe Hrvatskog radiše.

Djelatnost Stanice/Savjetovaništa za izbor zvanja održala se sve do kraja 1948. Tada je nakon povijesno poznatog napada na **Ramira Bujasa**, Zorana Bujasa i **Adelu Ostojčić**, došlo do raspuštanja tadašnjeg Savjetovaništa, a petero zaposlenih psihologa ostalo je bez posla. U raspravi odnosno referatu u kojem su napadnuti

navedeni psiholozi jedan od razloga bila je eksplicitno navedena psihotehnička praksa. Pozivajući se na zabranu psiholoških testova i psihotehničke prakse u Sovjetskom Savezu, do čega je došlo 1936., uspjelo se to zabraniti i kod nas.

Sveučilišni profesor **Vladimir Poljak** (1920.-1998.), kod kojega sam tokom studija slušao Didaktiku, ispričao je povijesnu anegdodu u svezi sa zabranom psihotehnike u Sovjetskom Savezu. Prof. Poljak je tvrdio da su u vrijeme industrijalizacije Sovjetskog Saveza, kada se tjeralo neobrazovane seljake na rad u novostvorenim tvornicama, zemljom jurili s kraja na kraj psihotehnički vlakovi. U njima su priučeni psihotehničari obavljali odabir radnika. Nakon što je projekt industrijalizacije u SSSR-u sredinom 1930-ih doživio potpuni kolaps, netko je morao biti kriv za taj neuspjeh. Kao dežurni krivac na sjednici CK KP(b) od 4. srpnja 1936. odabrana je psihotehnika.

Joseph Brožek (1913.-2004), poznati povjesničar psihologije u Istočnoj Europi, koji je višekratno boravio i u Hrvatskoj, u zborniku o povijesti razvoja psihologije u SSSR-u (Brožek, 1972.) ne daje potvrdu Poljakove interpretacije. On šturo navodi tek datum sjednice CK KP(b) i ništa više. Ni **Jašarevski** (1966.) ne navodi ništa drugo osim datuma. Međutim, **Olga Clark** (2010.) opisuje prilično detaljno sudbinu **Izaka Špilrajna** (1891.-1937.), vodećeg sovjetskog psihotehničara. Iako je Špilrajn organizirao 1931. u Moskvi Sedmi psihotehnički kongres, ujedno i prvi međunarodni kongres, nakon Oktobarske revolucije, to mu i nije baš pomoglo. Naprotiv! Godine 1935. uhićen je kao trockist, i poslan u Gulag, gdje je pogubljen. Poljakov opis psihotehničke prakse od strane nekvalificiranih osoba u SSSR-u u cijelosti je podudaran s opisima drugih autora u smislu da se tako radilo i u drugim europskim zemljama (usp., npr. Roesgen, 1999.).

Od 1952. godine, kada u Zagrebu dolazi do novog pokretanja Savjetovaništa za izbor zvanja, pa do sredine 1960-ih u Hrvatskoj je bilo vrlo

malo psihologa (Pavlina, Kovačić, 1973.). Jedina sustavna primijenjena psihologija odvijala se u okviru ondašnjeg Zavoda za zapošljavanje. Industrijski psiholozi u suvremenom smislu riječi pojavljuju se krajem 1950-ih, da bi do značajnijeg porasta njihovog broja došlo tek nakon Privredne reforme, koja je započela 1965. godine, nakon čega u bivšoj Jugoslaviji dolazi do snažne decentralizacije privrednog odlučivanja (Matković, 2003.).

Na kraju ostaje otvoreno pitanje bi li kraj psihotehničke prakse u Hrvatskoj trebalo vezati uz prestanak rada Stanice/Savjetovaništa 1948. ili uz 15. međunarodni kongres primijenjene psihologije koji je održan od 2. do 8. kolovoza 1964. godine u Ljubljani pod predsjedanjem Zorana Bujasa.

Bujasov kongres koincidira s odlukama da se krene u Privrednu reformu, nakon koje psiholozi uposleni u industrijskim poduzećima dolaze do proširenih okvira svoga djelovanja te samim time dobivaju i nove uloge. Držim da će na ovu dvojbu morati odgovoriti neki budući povjesničari naše psihologije. Danas, uz više od 2000 diplomiranih psihologa, i uz pet odsjeka za studij psihologije, pitanje je dana kada će se pojaviti specijalizirani istraživač/povjesničar koji će izgrađivati svoj znanstveni profil proučavajući prošlost psihologije u svijetu i u Hrvatskoj.

I na kraju, na retoričko pitanje što je kod nas danas ostalo od psihotehnike, može se odgovoriti - vrlo malo, gotovo ništa. Poznata Bonnardelova sinusoida jedini je psihotehnički instrument koji se našao u popisu psihodijagnostičkih sredstava i u našem aktualnom Pravilniku o mjerilima i načinu utvrđivanja duševne, tjelesne i zdravstvene sposobnosti psihotehničara (NN 26/1996.), te u Pravilniku o utvrđivanju uvjeta zdravstvene sposobnosti članova posade pomorskih brodova i brodova unutarnje plovidbe (NN, 111/2002.). Ovo ljeto, Bonnardelova sinusoida se spominjala i pri selekciji kandidata za stomatološke studije u Hrvatskoj, i to je zapravo sve.

LITERATURA

- Brožek, J. (1972). History of Soviet Psychology. U J. Brožek, D. I. Slobin (ur.). *Psychology in the USSR: An historical perspective* (str. 11-17). White Plains: International Arts and Sciences Press.
- Clark, O. L. (2010). The History Corner: *The rise and fall of Soviet Industrial psychology: A History Lesson*. Pristupljeno: 6. 4. 2010. Dostupno na: <http://www.siop.org/tip/Oct06/11zickar.aspx>
- Jašarevski, M. G. (1966). *Istorija psihologii*. Moskva: Mjislj.
- Kolar, M. (2004). *Hrvatski radiša 1903.-1945. (2003.)*. Zagreb: Dom i svijet.

- Matković, H. (2003). *Povijest Jugoslavije . (1918-1991-2003)*. Drugo, dopunjeno izdanje. Zagreb: Naklada Pavičić.
- Pavlina, Ž., Kolesarić, V. (2005). O znanstvenom i stručnom radu akademika Zorana Bujasa. U B. Sokač (Ur.). *Zoran Bujas 1910.-2004. (str. 19-41)*. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti.
- Pavlina, Ž., Kovačić, M. (1973). Psiholozi u Hrvatskoj. U Ž. Pavlina i M. Kovačić. *Imenik psihologa članova Društva psihologa u Hrvatskoj* (str. 31-45), Zagreb: Društvo psihologa SRH.
- Petz, B. (2002). Curriculum Vitae. U Boris Petz, *Proffesor emeritus Facultatis Philosophicae Universitatis studiorum Zagrabiensis*. (str. 20-21). Zagrabiae: FF Press.
- Pravilnik o mjerilima i načinu utvrđivanja duševne, tjelesne i zdravstvene sposobnosti pirotehničara (Narodne novine br.: 26. od 03.04.1996.),
- Pravilnik o utvrđivanju uvjeta zdravstvene sposobnosti članova posade pomorskih brodova i brodova unutarnje plovidbe (Narodne novine broj: 111/2002 25.09.2002.).
- Roesgen, P. (1999). *Die Psychotechnik in Deutschland. Eine psychologiegeschichtliche Darstellung*. Koblenz: Soziale Verhaltenswissenschaft.
- Spomenica Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. Pretraženo: 3. svibnja 2006. Dostupno na: <http://www.hzz.hr/default.aspx?id=4004>

MEĐUNARODNA AKTIVNOST HPD-a

Kako će EFPA surađivati s EAP- om?

Izvešće dr.sc. Nataše Jokić Begić, predstavnice HPD-a u EFPA Standing Committee on Psychotherapy, Lisabon, 8.-10. svibanj 2009.

Na sastanku EFPA Standing Committee on Psychotherapy održanom u Lisabonu, u svibnju 2009. godine bili su prisutni **David Lane** (predsjednik), **Roal Ulrichsen** (tadašnji predsjednik EFPA-e) i predstavnici Češke, Slovenije, Litve, Španjolske, Francuske, Slovenije, Turske, San Marina, Danske, Portugala, Belgije i Hrvatske. David Lane je zadužen za sastavljanje i distribuiranje službenih zaključaka sastanka, koji su naknadno uslijedili. U ovom izvješću ću se osvrnuti samo na one dijelove koji se neposredno odnose na Hrvatsku, te moje preporuke o daljnjim aktivnostima.

Dnevni red sastanka uključio je:

- izvješće svakog predstavnika o situaciji s psihoterapijom u njegovoj zemlji. Ja sam podnijela (i predala Davidu Lanu u pismenoj formi) izvješće o situaciji u Hrvatskoj koje se nalazi u prilogu ovog izvješća.
- odnos EuroPsych i priznanice zvanja psihoterapeuta – zaključak je da službena pravila o psihologu-psihoterapeutu koje propisuje EFPA automatski uključuje i EuroPsych (bez toga se ne može dobiti zvanje psihologa-psihoterapeuta). Iz toga proizlazi da izdavanje priznanice o zvanju psihoterapeuta automatski znači dobivanje i EuroPsych (cijena za oboje je 50 eura: 25

eura za EuroPsych i 25 eura za „EuroPsych with Specialist Expertise in Psychotherapy“)

Ponovljeno je da postoje tri načina kojima se može ostvariti zvanje psihologa-psihoterapeuta priznatog od EFPA-e. Koji će se način odabrati ovisi o psihološkoj asocijaciji pojedine zemlje. Tri načina su:

- putem Nacionalnog registra koji će odgovarati EFPA kriterijima za psihologa-psihoterapeuta, a bit će prihvaćen i potvrđen od EFPA Standing Committee. Nacionalni registar će oformiti Nacionalno vijeće za psihologe-psihoterapeute koje će biti potvrđeno od EFPA-e. Nacionalno vijeće mora biti sastavljeno od najmanje 5 članova od kojih su 3 sveučilišna nastavnika, a 2 iz prakse (naravno, moguće je da je ista osoba udovoljava oba uvjeta). Članovi moraju imati i zadovoljene EFPA standarde za psihologa-psihoterapeuta.
- putem priznavanja pojedine edukacije od strane Nacionalnog vijeća. Svi koji završe priznatu edukaciju automatski zadovoljavaju uvjete za dobivanje priznanja psiholog-psihoterapeut.
- putem individualnog zahtjeva – pojedinci koji imaju zadovoljene standarde bivaju priznati

od nacionalnog vijeća koje prosljeđuje zahtjev EFPA-i.

Izravna preporuka za Hrvatsku jest da odaberemo prvi način. On je najbolji za zemlje koje tek počinju s čitavim procesom priznavanja statusa psihologa-psihoterapeuta. U skladu s tom preporukom preporučam slijedeći akcijski plan:

- Službeno prevesti EFPA Standarde za psihologa-psihoterapeuta na hrvatski jezik.
- Ustrojiti Nacionalno vijeće (National Awarding Committee). Vijeće mora imati najmanje 5 članova od kojih 3 sveučilišna nastavnika i 2 psihologa-psihoterapeuta iz prakse.
- Nacionalno vijeće treba odobriti EFPA Standing Committee on Psychotherapy na svom slijedećem sastanku.

Nacionalno vijeće tada ustrojava registar psihologa-psihoterapeuta prema EFPA pravilima. Savjet je da se u registar upiše što više etabliranih i poznatih psihoterapeuta čime bi se dala jasna poruka o nužnosti upisivanja u registar koji će pratiti isključivo načela izvrsnosti koje je prepoznato od EFPA-e. Također se na taj način radi promocija EuroPsych.

Moje je mišljenje da na taj način možemo izbjeći brojne zamke do kojih bi moglo doći ukoliko EAP pravila za psihoterapiju postanu važeća i u Hrvatskoj. Standardi te organizacije su daleko

niži nego što ih zahtjeva EFPA-a. Mi smo u puno boljoj situaciji nego brojne europske zemlje jer imamo Komoru koja nam omogućuje samostalno i relativno nezavisno djelovanje s mogućnošću određivanja vlastitih standarda u odnosu na druge struke. Stoga bih toplo preporučila praćenje EFPA standarda jer oni garantiraju visoku razinu profesionalnosti, „cehovska“ su. Cijela politika EFPA-e se zalaže za jasno raspoznavanje psihologije kao posebne struke unutar koje se provode i psihološki tretmani koji su zasnovani na provjerama i znanstvenim dokazima čime je osigurana kvaliteta za potencijalne korisnike takvih usluga. EFPA Stanading Committee on Psychotherapy priznaje različite terapijske pravce (većina prisutnih na sastanku je psihodinamski orijentirana), njeguje se demokratičnost u različitim pristupima psihoterapiji, ali se inzistira i na znanstvenom utemeljenju koje proizlazi iz naše temeljne struke. Stoga mi se EFPA standardi čine izvrsnim temeljem za priznavanje statusa psihologa-psihoterapeuta i u našoj zemlji.

Koraci koji bi u slučaju prihvaćanja prvog načina (putem Nacionalnog registra) bili pred nama su jasni i relativno lako izvedivi, te bih ohrabrila UO HPK i HPD da donesu odluku u tom smjeru.

Nataša Jokić Begić

Status psihologa koji se bave psihoterapijom u Hrvatskoj

Prema Zakonu o psihološkoj djelatnosti, psiholog je osoba koja je završila dodiplomsko obrazovanje namijenjeno izobrazbi psihologa. Psihološku praksu mogu obavljati psiholozi s osnovnom ili posebnom dopusnicom koju dodjeljuje Hrvatska psihološka komora (dalje: HPK). Osnovna dopusnica psihologu se dodjeljuje nakon položenog stručnog ispita.

Prema Nacionalnoj klasifikaciji zanimanja, naziv psihoterapeut može imati samo psihijatar koji se školovao za psihoterapeuta (u načelu radi se o psihoanalitičkom usmjerenju). Kompromisno rješenje za psihologe koji se bave terapijom pronađeno je u terminu „psihološki tretmani“. Praktički to ne ometa psihologe u njihovom radu i na taj način im je omogućeno prakticirati terapijske postupke za koje su se školovali, ali za to su plaćeni jedino ukoliko ih obavljaju u

okviru privatne prakse. Ako rade u sustavu zdravstva onda zdravstveno osiguranje plaća isključivo psihoterapiju (koju smiju provoditi samo psihijatri), dok psiholozima psihološki tretmani nisu plaćeni.

Hrvatska psihološka komora, kao glavno tijelo koje izdaje psiholozima dopusnice za rad, još uvijek nije definirala potrebne uvjete za dobivanje dopusnice iz psiholoških tretmana. Danas, psiholozi u Hrvatskoj, ako žele, takve usluge mogu pružati s osnovnom licencom (koja se dobiva nakon završenog fakulteta u trajanju od 5 godina, godinu dana superviziranog praktičnog rada i položenog stručnog ispita).

Izobrazba iz psiholoških tretmana u Hrvatskoj se odvija izvan sveučilišta, u okviru različitih udruga. Udruge uglavnom imaju usklađene

standarde s matičnim europskim udruženjima. Najzastupljenije su: gestalt terapija, KBT, realitetna psihoterapija, psihodinamska psihoterapija i transakcijska analiza.

Različite udruge imaju pravila u vezi s primarnom izobrazbom polaznika. Neke udruge primaju isključivo psihologe i liječnike (KBT), a neki primaju i defektologe, socijalne radnike kao i druge "društvene" struke.

Ekskluzivno vezanje termina "psihoterapeut" uz psihijatre je izazvalo negodovanje i osnivanje krovne psihoterapijske udruge koja na tragu Europske asocijacije psihoterapeuta pokušava promovirati psihoterapiju kao posebno zanimanje. Ova udruga predlaže i donošenje Zakona o psihoterapiji. U prijedlogu tog zakona nužni standardi su niži nego što su standardi Hrvatske psihološke komore za dobivanje

osnovne dopusnice. Hrvatska psihološka komora će trebati odrediti svoje standarde za izdavanje posebnih dopusnica za psihoterapeute (psihoterapiju), pri čemu ih namjerava uskladiti s europskim zakonima i praksom.

Nataša Jokić Begić

HRVATSKI PSIHOLOZI U SVIJETU

Dr. Branka Špehar

Department of Psychology, University of New South Wales, Sydney, Australia
b.spehar@unsw.edu.au

Dr. Branka Špehar rođena je 1964. godine u Slavanskom Brodu. Nakon gimnazije, koju je pohađala u Slavanskom Brodu, upisala se na studij psihologije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Diplomirala je 1986. i ostala u Odsjeku za psihologiju kao znanstveni novak pri Katedri za eksperimentalnu psihologiju. Magistarski studij u Odsjeku za psihologiju završila je 1989. godine obranom magistarske radnje s naslovom „Podražajni kontekst, stavovi i vrijeme jednostavne senzomotorne reakcije“ (mentor: **prof. Vladimir Kolesarić**).

Iste (1989.) godine odlazi u Sjedinjene Američke Države na doktorski studij u Department of Psychology, Rutgers University, New Jersey. Za vrijeme doktorskog studija radila je kao asistent predavač u Department of Psychology. Doktorirala je na ovom sveučilištu 1994. godine obranom radnje „The decisive role of luminance and spacial relations in three lightness illusions“ (mentor: **prof. Alan Gilchrist**). Slijedilo je postdoktorsko usvršavanje na College of Optometry, State University of New York, New

York sve do 1996. kada odlazi u Department of Psychology, University of New South Wales, Sydney, Australia. U ovom Odsjeku najprije radi kao predavač, od 1998. kao docent i od 2002. kao viši predavač. Od 2005. direktor je dodiplomskog programa u studiju psihologije. Predaje kolegije u području eksperimentalne metodologije, vizualne percepcije, kognitivne neuroznanosti i od nedavno u području percepcije umjetnosti i eksperimentalne estetike.

Od početka sveučilišne karijere usmjerena je i nastavno i znanstveno-istraživački na eksperimentalnu psihologiju, naročito u području psihofizičkog pristupa u vizualnoj percepciji. Njezine kontinuirane istraživačke teme uključuju percepciju boja, perceptualnu organizaciju i vidnu pažnju. U novije vrijeme istražuje i neuralne mehanizme (fMRI, EEG) ovih procesa te njihovu ulogu u percepciji estetike i umjetnosti.

Objavila je 40 izvornih znanstveno-istraživačkih radova u prestižnim međunarodnim časopisima (Psychological Science, Psychonomic Bulletin and Review, Journal of Vision, Journal of Neuroscience, Perception). Njezini su radovi citirani više od 500 puta. Redovito recenzira radove za vodeće časopise u području psihologije i konzultantni je editor časopisa „Attention, Perception and Performance“ te časopisa „Frontiers in Psychology“. Članica je međunarodnih društava: International Society for Color; Society for Neuroscience te American

Psychological Society i Australian Psychological Society.

Aktivno surađuje sa znanstvenicima iz SAD, Japana, Velike Britanije i Italije, osobito u okviru psihološke zajednice Alpe-Jadran, pa tako i s psiholozima u Odsjeku za psihologiju u Zagrebu u kojemu je započela svoju akademsku karijeru, često govoreći „Dobro započeti znači obaviti pola posla“.

Od 2001. udana je za **Colina Clifforda**, profesora na Department of Psychology, University of Sydney. Dr. Clifford takodjer je znanstvenik u području percepcije i neuroznanosti. Suistraživači su na nekoliko znanstvenih projekata. Uz profesionalne projekte, trenutačno su vrlo zauzeti i privatnim zajedničkim „projektom“: šestogodišnjim sinom koji se zove **Edward Milan Clifford**. U Hrvatsku nastoje doći barem svake dvije godine u posjet rodbini i prijateljima. Branka se u slobodnom vremenu voli posvetiti filmu, knjigama, kazalištu a ponekad i slikanju. Australija je prekrasna zemlja, i Sydney je jedan od najljepših svjetskih gradova – no od potpunog savršenstva dijeli ga jedino geografska udaljenost od Hrvatske (i ostalog svijeta).

Priredili:
Josip Lopžić
Vladimir Kolesarić

PSIHOTERAPIJSKI KUTAK

Grupna analiza

Grupna analiza je psihoterapijski smjer u okviru psihodinamski orijentirane grupne psihoterapije. Ima razrađena teorijska i tehnička načela koja se primjenjuju u praktičnom radu s osobama s mentalnim poteškoćama, te osmišljen program izobrazbe. Nekad se smatralo da je grupna analiza pogodna samo za liječenje osoba s neurotskim smetnjama. Danas se tijekom analitičkog procesa pokušava staviti naglasak na razvoj objektnih relacija, pa se u grupu može uključiti i pokoji teški bolesnik s problemom selfa. Najčešći teški bolesnici koje

uključujemo u analitičku grupu su osobe s graničnim i narcističnim poremećajima ličnosti.

Tipična analitička grupa se sastoji od osam članova (po mogućnosti četiri muška i četiri ženska člana), iako različiti autori navode različit broj članova s obzirom na svoja iskustva i on se kreće od 5 do 12 članova. Grupa je “odškrinutih vrata” što znači da kada jedan član izađe, drugi ulazi u nju. Sastaje se jednom do dva puta tjedno u trajanju od 90 minuta, uvijek u isto vrijeme i na istom mjestu.

Povijesni razvoj grupne analize

Razvoj grupne analize vezan je uz **Sigmunda Heinricha Foulkesa** koji je profesionalnu karijeru psihoanalitičara započeo u Beču, a od 1933. godine, bježeći pred nacizmom, nastavio u Londonu. Grupnu analizu je otkrio 1939. godine u privatnoj praksi u Exteru, te ju je primjenjivao zajedno s psihologinjom **Eve Lewis** s kojom je radio kao koterapeut. Značajno iskustvo je stekao tijekom II. svjetskog rata u bolnici u Northfieldu radeći s ratnim veteranima koji su imali psihičke smetnje. S Foulkesom su u Northfieldu radili i mnogi kasnije poznati grupni analitičari i grupni psihoterapeuti koji su vodili grupnu psihoterapiju u malim grupama, te primjenjivali načela terapijske zajednice za cijelu grupu veterana. Foulkes se nakon rata vratio u London gdje je nastavio psihoanalitičku i grupnoanalitičku praksu. Prve obrazovne tečajeve iz grupne analize je počeo provoditi u Londonu 1951. godine, a 1952. godine je osnovao udruženje za grupnu analizu. 1971. godine je utemeljen Institut za grupnu analizu u

Londonu, te je od tada edukacija iz grupne analize formalizirana i institucionalizirana.

U Hrvatskoj, kao i u mnogim drugim zemljama, razvoj grupne psihoterapije je slijedio razvoj psihoanalize. Najveći doprinos razvoju psihoterapije u Hrvatskoj iza II. svjetskog rata je dao prof. dr. **Stjepan Betlheim** koji je 1953. godine osnovao prvi psihoterapijski odjel u tadašnjoj Jugoslaviji, uveo psihanalitički način razmišljanja u studij medicine i izobrazbu psihijataru, te u radu s pacijentima ubrzo počeo primjenjivati grupnu psihoterapiju. Osnovna edukacija prvih grupnih psihoterapeuta na Klinici za psihološku medicinu KBC Rebro u Zagrebu je bila psihoanaliza. Tijekom vremena terapeuti su završili edukaciju pri Institutu za grupnu analizu u Londonu.

Institut za grupnu analizu u Zagrebu je osnovan 1988. godine, te pod vodstvom prof. **Eduarda Klaina** radi po modelu Instituta za grupnu analizu u Londonu.

Odnos grupne analize i psihoanalize

U razumijevanju grupne analize bitno je poznavanje njezinog odnosa s psihoanalizom. Sam Foulkes je smatrao da je grupna analiza dijete psihanalize kao jednog roditelja, te psihologije, filozofije i sociologije kao drugog roditelja. Osnovna ideja da se pomoću terapijskog procesa dođe do promjena, te da se tim promjenama pomogne čovjeku i oslobodi ga se njegovih tegoba kod obiju terapija je jednaka. Također, jednak je i cilj da se što brže i lakše dođe do nesvjesnog (u psihanalizi kroz slobodne asocijacije, a u grupnoj analizi kroz slobodno lebdeću diskusiju).

Nadalje, u obje terapije se koristi analiza snova kao dragocjeni materijal za upoznavanje nesvjesnog. I u psihanalizi i u grupnoj analizi se raščlanjuju transfer, kontratransfer i otpor. Međutim, dok je u psihanalizi transfer usmjeren na psihoanalitičara i dovodi do vrlo duboke regresije koju nazivamo transfernom neurozom (stvaranje i razrješenje transferne neuroze je osnovni instrument psihoanalize i osnovni proces u psihoanalitičkoj terapiji), u grupnoj analizi su transferi manje konstantni, intenzivni i brojni jer se razvijaju u odnosu na terapeuta, članove grupe i grupu kao cjelinu. Slično je i s otporima (opiranje bolesnika upoznavanju

vlastitog nesvjesnog) koji su u grupnoj analizi povezani s terapeutom, drugim članovima grupe i grupom kao cjelinom, uslijed čega je jezik otpora bogatiji i često pokazuje ekstraverbalne manifestacije u obliku *acting outa*. Upravo zbog toga je u grupnoj analizi ponekad teško pratiti grupnu situaciju i razumjeti zbivanja u grupi što često može biti izvor kontratransfernih reakcija terapeuta.

Temeljna razlika psihoanalize i grupne analize je u terapijskom *settingu*. Dok tijekom psihoanalize pacijent leži na kauču, a terapeut sjedi iza njega, u grupnoj analizi je položaj ravnopravan, tj. članovi grupe sjede u krugu okrenuti jedan prema drugom licem u lice. Stoga se u psihanalizi pacijent može osjećati izolirano i usamljeno, dok grupa kao medij pomaže da se otkloni izolacija i potakne proces obnavljanja poremećene komunikacije. Terapeut treba poticati komunikaciju u grupi, analizirati je i interpretirati u situaciji "ovdje i sada" kako bi pomogao svim članovima grupe i grupi kao cjelini da razumiju komunikaciju koja se u grupi razvija.

I u psihanalizi i u grupnoj analizi učimo o sebi, u prvom redu o svojim nesvjesnim potrebama i

nagonima. Međutim, osim učenja o sebi, grupna analiza omogućuje članu grupe da uči i o drugima u izravnoj komunikaciji s njima - toleranciju prema drugim članovima grupe, slobodu komuniciranja, sublimaciju, potiskivanje

i kontrolu narcizma, sveukupno da doživi korektivno emocionalno iskustvo koje može primijeniti u svim drugim životnim grupama (Klain, 2008).

Izobrazba iz grupne analize

Trening za grupnog analitičara je dugotrajan, te iziskuje emocionalni angažman i motivaciju za ovaj oblik psihoterapijskog rada. Model edukacije pri Institutu za grupnu analizu se sastoji od vlastitog doživljaja grupnog procesa, vođenja vlastitih grupa pod supervizijom grupnog analitičara edukatora i teorijske izobrazbe.

Izobrazbi za grupnog analitičara mogu pristupiti liječnici, psiholozi, defektolozi, dipl. socijalni radnici. Kandidati liječnici koji nisu psihijatri ili specijalizanti psihijatrije, kao i psiholozi, defektolozi i dipl. socijalni radnici koji nisu radili najmanje pet godina u ustanovi za zaštitu mentalnog zdravlja, moraju provesti 6 do 8 mjeseci na psihijatrijskom odjelu-klinici da bi se upoznali s općom i specijalnom psihopatologijom. Nakon toga polažu ispit iz psihopatologije pred povjerenstvom koje čine dva edukatora iz grupne analize-psihijatra.

U okviru izobrazbe kandidat treba:

- Završiti Osnove grupne analize - provesti 40-60 školskih sati u grupi s drugim osobama s VSS stručnom spremom, te steći osnovna teorijska znanja o grupnoj analizi kroz 20 školskih sati.
- Proći intervju kod tri grupna analitičara koji daju mišljenje o kandidatu.
- Steći osobno iskustvo, odnosno doživljaj procesa grupne analize kroz boravak u grupi zajedno s pacijentima (najmanje 180 seansi).
- Proći teorijsku izobrazbu koja se sastoji od aktivnog sudjelovanja na seminarima u trajanju od 150 školskih sati, 50 školskih sati u radu s mentorom na završnoj radnji, te proći 50 školskih sati iz teorije psihoanalize (ne moraju je proći kandidati koji su završili poslijediplomski studij Psihoterapije ili Dječje i adolescentne psihoterapije).

- Proći grupnu superviziju vođenja vlastite grupe u trajanju od 240 školskih sati kod dva supervizora (kod prvog supervizora treba obaviti od 120 do 140 školskih sati, te kod drugog supervizora od 100 do 120 školskih sati). Grupna supervizija započinje godinu dana nakon početka edukacije.
- Napisati i obraniti radnju iz područja grupne analize nakon čega se stječe naziv grupni analitičar.

Osim izobrazbe za grupnog analitičara, Institut za grupnu analizu provodi i izobrazbu iz grupne psihoterapije nakon koje se stječe naziv grupni psihoterapeut. Model edukacije je isti kao za grupnog analitičara, osim što se superviziraju homogene i heterogene grupe različitih psihopatoloških poremećaja, te ne postoji obaveza pisanja i branjenja završne radnje iz grupne analize. Institut također provodi i izobrazbu iz grupne psihoterapije za medicinske sestre i tehničare nakon čega se stječe naziv medicinska sestra/tehničar-grupni psihoterapeut.

Sanja Mršić Husar

PRIVATNA PSIHOLOŠKA PRAKSA

Turbulentnih 11 godina moje psihološke prakse

Pripremajući se za pisanje ovog članka prelistala sam svu dokumentaciju vezanu za otvaranje svoje privatne psihološke prakse i još se jednom prisjetila svih aktivnosti i problema koji su pratili to razdoblje.

Do 01.11.1999. godine bila sam zaposlenica Doma zdravlja Požega s ugovorom o radu na neodređeno vrijeme. Zbog procesa privatizacije u zdravstvu, a kako je to napisano u obrazloženju mogeg „redovnog otkaza ugovora o radu“, temeljem čl. 27. Pravilnika o davanju u zakup dijelova domova zdravlja i ljekarni, kao nezdravstveni djelatnik proglašena sam viškom zaposlenika. U tako nezavidnoj situaciji jedina dobra stvar je bila mogućnost zakupa mog dotadašnjeg radnog prostora i sklapanje Ugovora o poslovnoj suradnji za poslove u medicini rada, u prvo vrijeme s Domom zdravlja, a kroz neko vrijeme s doktorom medicine specijalistom medicine rada, koji je kasnije također otvorio privatnu praksu. U svemu tome moj prijašnji poslodavac Dom zdravlja Požega je ispoštovao sve odredbe programa zbrinjavanja viška zaposlenika koje su se odnosile na mene, tako da sam ostvarila pravo prvozakupa radnog prostora i sklopila s njima Ugovor o poslovnoj suradnji.

U postupku otvaranja privatne psihološke prakse bila sam "pionir" u ovom dijelu Hrvatske. Pošto tada nismo imali svoju komoru morala sam otvoriti obrt no javio se problem pod kojom šifrom djelatnosti taj "obrt" registrirati. Nakon konzultacija s Ministarstvom gospodarstva, Ured za gospodarstvo moje županije izdao mi je rješenje o Upisu novog obrta i početka obavljanja obrta i to za:

- Istraživanje i eksperimentalni razvoj u društvenim znanostima (73.20.1);
- Savjetovanje u vezi s poslovanjem i upravljanjem (74.14);
- Ostale uslužne djelatnosti (93.05).

Već sam pogled na izbor naziva djelatnosti govori da u popisu djelatnosti za otvaranje obrta uopće nije bilo poslova psihologa. Osim toga, svrstavajući nas u „obrtnike“ automatski smo bili obveznici PDV-a bez obzira što je većina poslova bila u sklopu različitih ocjena sposobnosti u području medicine rada koje tada

nisu bile u sustavu PDV-a. Npr. svi ostali dijelovi pregleda kandidata za vozače, oružje, određene poslove i sl. nisu podlijegali obračunu PDV-a dok jedino psihologijska obrada jest. Tada nije postojao niti cjenik psihologijskih usluga tako da je u tom dijelu bilo velikih problema u određivanju realne cijene naših pregleda koju bi prihvatili liječnici s kojima smo imali ugovor o poslovnoj suradnji. Mnoge kolege koji su do tada radili u medicini rada ostaju bez posla, bilo zbog nepoštivanja Programa zbrinjavanja viška zaposlenika od strane njihovog bivšeg poslodavca, bilo zbog neloyalne konkurencije naših kolega koji su na temelju ugovora o djelu sa specijalistima medicine rada po dampinškim cijenama, honorarno uz svoj redovni posao obavljali i poslove psihologa u medicini rada, najčešće u neadekvatnim uvjetima, kopiranim testovima, s nedovoljnim poznavanjem specifičnih zahtjeva rada u tom području. Mogu slobodno reći da je tih godina vladao kaos u području rada psihologa u medicini rada čije posljedice se osjećaju i sada.

Osnivanjem Hrvatske psihološke komore dobili smo mogućnost preregistracije te sam odjavila obrt i po Rješenju o izdavanju odobrenja za privatnu praksu koje mi je izdala HPK od 01.09.2005. imam registriranu privatnu psihološku praksu koja je razvrstana u područje NKD-2002 N Zdravstvena zaštita i socijalna skrb, podrazred 85.14.0 - ostale djelatnosti humane medicine.

Cijelu ovu proceduru opisala sam zbog toga da ukažem na ogromnu važnost Hrvatske psihološke komore i potrebu da ona kroz rad svojih tijela cijelo vrijeme prati potrebe svojih članova i da u što kraćem vremenu rješava probleme i zahtjeve na koje oni nailaze. Sretna sam što sada nitko tko želi registrirati privatnu psihološku praksu više ne mora prolaziti sve ovo što smo prije 10-ak godina morali mi koji smo se iznenada, bez svoje volje, našli u situaciji „privatizacije“ u zdravstvu.

Naravno da samim osnivanjem komore nisu riješeni svi problemi, ali smo time dobili instituciju kroz koju smo ih mogli početi rješavati. Tek tada je trebalo „zasukati rukave“ i početi uređivati područje koje je praktički 5 godina bilo

prepušteno samo sebi na tržištu rada bez ikakvih pravila i kontrole.

Ovdje moram naglasiti da je i u takvim uvjetima većina kolega radila svoj posao po pravilima struke no činjenica da uopće nije bilo evidencije tko sve radi taj posao, u kojim uvjetima i po kojim kriterijima i cijenama, donijela je i puno neželjenih pojava. Osnivanjem Stručnog razreda psihologa u medicini rada započeo je proces traženja rješenja svih nagomilanih problema. Nezadovoljni brzinom njihovih rješavanja puno smo energije potrošili na ljutnju zbog „inertnosti institucija“, „nedohvatljivosti nadležnih ministarstava“ „neefikasnosti naše komore“ i sl. Tada smo shvatili da samo naš pojačani angažman, osobno zauzimanje i konkretne aktivnosti svakog od nas koji radimo u tom području čiju problematiku najbolje poznajemo, može dovesti do značajnih pomaka. Uspjeli smo argumentirano pojasniti probleme koji su bili prisutni i dobiti podršku i aktivno djelovanje HPK u njihovom rješavanju. Uz sve službene procedure koje su bile neophodne i idu preko HPK, često smo i osobnim kontaktima i raznim dopisima nastojali ubrzati razne postupke, a u svemu tome uvijek smo imali i podršku predsjednika HPD-a kojeg smo stalno informirali o tekućim aktivnostima.

U svrhu podizanja kvalitete rada i ujednačavanja kriterija rada psihologa u području medicine rada, kao i zbog novonastalih zahtjeva u provođenju „Nacionalne strategije razvitka zdravstva od 2006. do 2011.“ kao i „Nacionalnog programa zaštite zdravlja i sigurnosti na radu za razdoblje 2009.-2013.“, uvedene su posebne dopusnice za to područje. Provedena su dva ciklusa edukacija za njihovo stjecanje. Na temelju povratnih informacija polaznika predložen je novi dorađeni program edukacije za posebne dopusnice koji je prihvaćen na nedavnoj Skupštini HPK. Upravo su u tijeku završne pripreme za provođenje novog ciklusa edukacije koja treba započeti do kraja ove (2010.) godine.

U toku je i završna faza izrade Standarda rada za psihologe u medicini rada čiji je nacrt predstavljen na okruglom stolu medicine rada na 18. godišnjoj konferenciji psihologa u Opatiji.

U ovom procesu od velike pomoći nam je bilo i osnivanje Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje zaštite zdravlja na radu (HZZOZZR) koji djeluje od početka 2008. godine.

Psiholozi u medicini rada su tada postali ugovorni subjekti u poslovima vezanim za zaštitu zdravlja na radu. Psihologijska obrada u tom području je prema Pravilniku o standardima i normativima prava na zdravstvenu zaštitu zdravlja na radu definirana sadržajem i cijenom. Jasno je definirano i to da ugovor s HZZOZZR-om mogu sklopiti psiholozi koji imaju privatnu psihološku praksu ili su zaposlenici poliklinika ili trgovačkih društava koja se bave djelatnosti medicine rada te posjeduju posebnu dopusnicu za rad u medicini rada.

Organizacija rada i određivanje standarda i normativa na način kako je to učinio HZZOZZR u području zaštite zdravlja na radu pokazalo se vrlo učinkovitim. Stoga želimo to urediti i za ostale psihologijske preglede u medicini rada (pregled i ocjena sposobnosti kandidata za vozače, oružje, zaštitare i dr).

Hrvatska psihološka komora i Stručni razred psihologa u medicini rada odlučni su provesti aktivnosti koje će omogućiti kvalitetan rad psihologa i odgovarajuće uvjete u tom području. Jedna od bitnih stvari na kojoj upravo radimo je ažuriranje registra psihologa koji rade u području medicine rada. Želja nam je da se svi psiholozi u medicini rada uključe u kontinuiranu edukaciju i da aktivno djeluju na unapređenju struke.

Osnivanjem Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje zaštite zdravlja na radu (HZZOZZR) i objedinjavanjem djelatnosti Hrvatskog zavoda za medicinu rada i Zavoda za zaštitu na radu osnivanjem Hrvatskog zavoda za zaštitu zdravlja i sigurnosti na radu (HZZZSR), stvoreni su uvjeti za još bolji multidisciplinarni pristup i zajedničko usmjereno djelovanje stručnjaka koji sudjeluju u zaštiti zdravlja i sigurnosti na radu. Do sada smo već ostvarili vrlo dobru suradnja s tim zavodima, a upravo radimo i na intenziviranju suradnje s Hrvatskim društvom za medicinu rada Hrvatske liječničke komore.

U cijelom prethodnom dijelu opisivala sam u stvari događanja u medicini rada u proteklih 11 godina jer je moj angažman u tome bio, i još uvijek jest, neodvojiv od mojih svakodnevnih poslova. U prvom sastavu sam četiri godine bila članica Stručnog razreda psihologa u medicini rada, a od prošle godine u drugom sastavu sam predsjednica razreda.

Dakle, najveći dio mojih poslova vezan je za područje medicine rada. Imam Ugovor o poslovnoj suradnji s dvije ambulante medicine

rada s kojima imam jako dobru suradnju. Moj radni prostor nalazi se u njihovoj blizini i oni klijente upućuju k meni tako da psihologijske obrade obavljam u adekvatnom i lako dostupnom prostoru.

Osim toga, u ponudi imam i individualno savjetovanje te organiziranje raznih radionica kao što su „Trening komunikacijskih vještina“, „Cjelovit život i zdravlje“ „Škola uspješnog roditeljstva“ i dr. (Više informacija o tim programima može se pročitati na mojoj web stranici www.mozaik-psihologija.hr).

Završila sam certifikalni i postcertifikalni program edukacija iz Realitetne terapije, praktičarski i majstorski program iz Neurolingvističkog programiranja te početkom devedesetih godina dva stupnja edukacije iz bihevioralno-kognitivne terapije. Sva ta znanja stečena kroz kontinuiranu edukaciju i sada već 24 godine radnog iskustva omogućila su mi da i u proteklom najstresnijem i najturbulentnijem profesionalnom razdoblju nađem svoje mjesto rada u zanimanju koje volim. Moj tadašnji izbor je bio ostati u području medicine rada, iskoristiti mogućnost zakupa dotadašnjeg radnog prostora i upustiti se u neizvjesnost privatnog poslovanja. Druga mogućnost izbora je bila ići na Zavod za zapošljavanje, odnosno tražiti daljnje mogućnosti zapošljavanja u drugim institucijama, koje su i tada bile vrlo male. Mislim da je sreća što tada nisam znala koji me problemi sve čekaju u privatnoj praksi jer bih se možda pokolebala. Ovim izborom sam se našla u situaciji da angažiram sve svoje resurse od kojih za mnoge nisam niti znala da posjedujem. To je svakako veliki izazov koji traje i dalje jer se stalno događaju neke promjene koje traže brza i adekvatna rješenja, a iza privatnika ne postoji institucija koja će to za njega rješavati. U tome se krije razlog što je Stručni razred psihologa u medicini rada najaktivniji (prema izjavama drugih), najuporniji, a po nekima i „najnaporniji“.

Vjerujte da se kroz ovih 11 godina privatne prakse niti u jednom trenutku nisam osjećala „elitistički“ niti zaštićeno. Upravo suprotno, kroz cijelo ovo vrijeme moje kolega i ja izuzetno puno

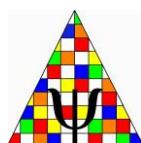
energije i vremena trošimo na aktivnosti vezane za uspostavljanje neophodne regulative koja će generalno omogućiti svim psiholozima koji rade u ovom području poštivanje pravila struke, jednake uvjete rada i transparentna pravila poslovanja. Pretpostavljam da je neodobravanje potrebnosti posebnih dopusnica za područje medicine rada od strane jednog manjeg broja kolega posljedica nedovoljne informiranosti o ovoj problematici, a dio odgovornosti za to svakako je i na nama. Nadam se da će i ovaj članak doprinijeti našem boljem razumijevanju. Unatoč svim problemima mi smo sigurni da ćemo uspjeti postići da se područje rada psihologa u medicini rada uredi na adekvatan način u skladu s novonastalim zahtjevima i dignitetom naše struke.

Ovom prilikom nikako ne smijem zaboraviti naglasiti da sam od samog početka osnivanja privatne prakse imala podršku svih kolegica i kolega psihologa u mojoj sredini. Isto tako često sam kontaktirala s kolegicama i kolegama iz cijele Hrvatske koji su se našli u sličnoj situaciji. Razmjenjivala sam informacije, zajednički tražila rješenja s njima, tražila i davala suport. Na kraju ističem i ogromnu podršku obitelji bez koje ne bih mogla u ovolikoj mjeri biti profesionalno angažirana i u obavljanju svoje privatne psihološke prakse i u aktivnostima u Stručnom razredu psihologa u medicini rada.

Barica Urh

**Agencija za
psihologijske usluge
“MOZAIK”**

**Požega, Primorska 5
tel: 034/273-680
barica.urh@po.t-com.hr
www.mozaik-psihologija.hr**

AKTUALNOSTI

Medijacija – alternativna metoda rješavanja sukoba

Sukobi – možda najteža lekcija međuljudskih odnosa. U teoriji i na papiru čini se jednostavno. Ljudi će najčešće reći – Nisam konfliktna osoba, ili Nemojmo se svađati. No svi koji smo se našli u konfliktnom odnosu, situaciji, ili preživjeli upropašteni i zamrznuti odnos zbog neriješenog konflikta (ili više njih) znamo koliko je priča složena.

MOŽEMO TO RIJEŠITI

Ne samo na osobnoj, već kad pogledamo i na društvenoj razini - sa sukobima se nosimo na neprimjeren način, ili nikako. Mediji su prepuni primjera u kojima se sukobi rješavaju vrijeđanjem, fizičkim nasiljem ili pak eskaliraju u kaznena djela. Tako svakodnevni sukobi mišljenja, želja, potreba i vrijednosti (koji su zapravo neizbježni) prerastu u svađe i prepucavanja, a dvije strane koje se nađu u sukobu ne uspijevaju riješiti problem. Svi se mi povremeno, kad se sukob dogodi, povlačimo, odustajemo, popuštamo ili povrjeđujemo druge. Kad se sukob dogodi, upravo će naše ponašanje u sukobu i poslije njega odrediti cijeli tijek daljnjeg odnosa s drugom stranom.

Kako možemo olakšati sebi i drugima nošenje sa sukobima, koji čine velik dio međuljudskih odnosa? Mogu li se sačuvati odnosi i pozitivna radna klima i uz sukobe? Je li sukobe moguće rješavati na konstruktivan način i može li se to naučiti?

Što je medijacija?

Medijacija je aktivan proces rješavanja sukoba, u kojem medijator - nepristrana i stručna osoba - pruža podršku sukobljenim stranama da situaciju riješe na način povoljan za ob(o)je, unapređujući odnos i komunikaciju. Ovdje je potrebno naglasiti da se ne radi o završnom rezultatu, nego o procesu koji je dobrovoljan, što znači da obje strane žele riješiti nastali sukob. Osim toga, poštuju se integritet i potrebe svih onih koji se u sukobu nalaze.

Medijator/ica, naime osigurava da se nitko ne osjeća oštećeno i cilj je da obje strane dođu do tzv. win-win situacije, odnosno situacije u kojoj će se svi osjećati kao pobjednici. Sastavni dio medijacije je, osim o činjenicama razgovarati i o osjećajima nastalim u sukobu, tj. istražiti želje i potrebe koje su dovele do sukoba, a koje najčešće i vode k razrješenju. Primjena medijacije postala je i kod nas neizostavna u sudskim procesima, socijalnoj skrbi, školama, ali i u poslovnom svijetu. Spominjala se čak i u graničnom sporu sa Slovenijom, no na kraju je ipak odlučeno da se spor riješi arbitražom.

Medijacija je zaista primjenjiva na svima razinama, a vještine medijacije mogu pomoći gotovo svakome da bude kompetentniji u sukobima ili u njihovom sprečavanju. Najbolje ju je opisao **Christopher Moore**, poznati medijator, koji kaže da medijacija ima moć okrijepiti, „odnosno ponovno uspostaviti odnos povjerenja i poštovanja; ili pak pomaže da se odnos zaključi na način da su čuvstveni i psihološki gubitci što manji“.

Tijekom medijacije postići ćemo ono što ponekad teško postizemo kad se sami snalazimo u sukobu, a to je: iskreno progovoriti o svojim željama, potrebama, emocijama te moći zaista čuti i onu drugu stranu!

Gdje naučiti više o medijaciji

Jedna od organizacija koje intenzivno provode edukacije iz medijacije jest organizacija civilnog društva Forum za slobodu odgoja (FSO www.fso.hr), koja ima dugu tradiciju bavljenja medijacijom. Stotine nastavnika, stručnih

suradnika, ravnatelja i ostalih stručnjaka educirani su kako bi stekli dodatne vještine i znanja iz područja komunikacije i medijacije, a oni zatim stečena znanja prenose na same učenike. Na taj način moguće je unaprijediti komunikacijske vještine u sukobu – vlastite, ali i osoba koje dolaze u medijaciju.

Tijekom Osnovnog 2-dnevnog seminara vježba se primijeniti temeljne vještine komunikacije (kao što su aktivno slušanje, reflektiranje, parafraziranje, postavljanje pitanja i prepoznavanje emocija) u specifičnoj situaciji sukoba. Također se polaznici senzibiliziraju za pitanja nepristranosti, povjerljivosti i dobrovoljnosti, iznimno bitnim za proces medijacije.

Sudionici/e kroz igre uloga i primjere uče prepoznati i konstruktivno sudjelovati u sukobu. Svi/e sudionici/e dobivaju priručnik „Možemo to riješiti: Medijacijom prema kulturi demokratske komunikacije i rješavanja sukoba“ u kojem se nalaze primjeri sukoba te kako ih riješiti, kao i praktični primjeri kako medijaciju uvesti u sustav (kroz različite radionice, vježbe, priče i događaje).

Polaznici edukacije upoznaju se i s Etičkim kodeksom medijatora, kako bi se zaštitio integritet svake osobe koja se nalazi u procesu medijacije, a oni najmotiviraniji odlučuju se za Napredni program iz medijacije.

FORUM
ZA
SLOBODU
ODGOJA

Medijacijski centri

S ciljem pružanja što veće podrške educiranim medijatorima i boljem rješavanju problema nasilja i sukoba u školama, ali i društvu općenito, Forum za slobodu odgoja je u suradnji s tri grada – Zagrebom, Rijekom i Velikom Goricom osnovao Medijacijske centre. Medijacijski centri imaju za cilj postati jedno od središnjih mjesta u borbi protiv nasilja, prvenstveno u lokalnoj zajednici. Medijacijski centar otvoren je svima za rješavanje sukoba te pružanje podrške u uvođenju medijacije u sustav.

Sve veći broj škola odlučuje se uvesti medijaciju u kurikulum te izvještavaju o odličnim rezultatima primjene medijacije u radu s djecom i mladima.

Više o programu medijacije možete pronaći na internetskoj stranici -

<http://www.fso.hr/programi/medijacija>, a o Medijacijskim centrima u Zagrebu, Rijeci i Velikoj Gorici možete pronaći na - <http://www.fso.hr/medijacijski-centri>

Ana Karlović

MIŠLJENJA I OSVRTI

Reforma sustava socijalne skrbi – iskustva psihologa

Reforma sustava socijalne skrbi pokucala je na naša vrata, a u 10-tak Centara za socijalnu skrb (u daljnjem tekstu: CZSS) koji su je prvi počeli provoditi još u veljači 2007., kada je otvoren natječaj za inovativne projekte u području socijalne skrbi, ušla je i „žari i pali“ po tim „pilotima“, kako se nazivaju ti probni CZSS-i. U nastavku se ne iznose očekivane reformske promjene u domovima socijalne skrbi, ali je korisno da se i kolege koji u njima rade upoznaju s promjenama u CZSS-ima. Moramo savladati brojne vještine, a onda i neka znanja te promijeniti ukorijenjene navike, stavove i očekivanja (što je najteži dio posla) u četiri područja, koje u nastavku navodim po proizvoljnom imenu i redosljedu, a ne po redosljedu važnosti

Individualizacija

Prvo područje je individualizacija u smislu usmjerenosti i usklađivanja procesa u CZSS prema potrebama klijenta, formalno se naziva „ured sve na jednom mjestu“ (engl: „one-stop shop“), a u neposrednoj fizičkoj provedbi to je „prijemni ured“ koji služi za prvu ulaznu trijažu potreba klijenta i objedinjavanje i evidenciju onih tehnoloških procesa CZSS koji se odnose na ulaz klijenta u sustav, što znači prijem sve pošte i zaprimanje i usmjeravanje telefonskih poziva koji se odnose na klijenta, a danas-sutra to će se odnositi i na elektronsku poštu. Za psihologe to ne znači neki dodatni angažman, jer sav taj opsežan posao u prijemnom uredu odrađuju socijalni radnici koji usmjeravaju klijente prema aktivnostima „stražnjeg ureda“ kojeg čine slijedeće tehnološke cjeline: (a) „novčana davanja“, dakle svi oni poslovi u kojima se CZSS pojavljuje kao isplatiatelj različitih oblika novčane pomoći, (b) „djeca, mladež i obitelj“, koja se odnosi na dosadašnje timove „za brak i obitelj“, „za djecu i mlade s poremećajima u ponašanju“ i „za djecu i mlade s psihofizičkim razvojnim poteškoćama“ i (c) „odrasle osobe“, koja se odnosi na odrasle s psihofizičkim poteškoćama i na smještaj odraslih u ustanove socijalne skrbi. U manjim CZSS će se vjerojatno objediniti poslovi pod (b) i (c).

U tom „stražnjem uredu“ se poslovi psihologa također bitno ne mijenjaju, ono što se mijenja su

prema dosadašnjem iskustvu dvije stvari: (1) vremenski se bolje planira i ispunjava radno vrijeme jer trijažu odrađuje prijemni ured, do psihologa dolaze selektirani poslovi a klijentu možete uskratiti dolazak k vama, ako se prethodno nije najavio, te predložiti neki drugi termin i (2) povećan je opseg suradnje sa drugim stručnjacima „stražnjeg ureda“ jer su, prema reformi svi u njemu pozvani da „skupe glave“ oko pojedine obitelji i rješavaju problematiku klijenta „na svim razinama“. Taj dio posla će voditi i usmjeravati socijalni radnik „voditelj slučaja“ (engl.: „case manager“), a formalizirat će se putem „individualne procjene potreba i plana skrbi“ koji će se raditi za cijelu obitelj, a ne samo za pojedinog člana parcijalno u pojedinim odjelima, kako je bilo do sada.

U ovom dijelu reforme je trenutno najviše dilema iz više razloga. Prvo, nije jasno kako će „voditelj slučaja“ voditi predmete ako ih kao socijalni radnik sada ima više stotina godišnje (optimalno opterećenje se procjenjuje na 30 do 40), drugo, ako će svi socijalni radnici u stražnjem uredu biti voditelji slučaja gubi se specijalizacija među njima jer „svi rade sve“, pa se ne uvažava višegodišnje iskustvo i stečena znanja u nekom području. Prvi problem se nastoji riješiti jačanjem „stražnjeg ureda“ na način da čim više socijalnih radnika iz prijašnjeg „općeg socijalnog rada“ prijeđe u „stražnji ured“, a prema procjeni socijalnih radnika s kojima surađujem ni to ne bi bilo dovoljno, već je „ključ rješenja“ u opsežnom rasterećenju novčanih davanja, odnosno da se pojedini oblici pomoći za radno sposobne građane isplaćuju negdje drugdje, na primjer pri Hrvatskom zavodu za zapošljavanje. Iz pozicije korisnika novčane pomoći svejedno je gdje mu se ta pomoć isplaćuje, a iz pozicija logike također je jasno da radno sposobno stanovništvo nema što tražiti u sustavu socijalne skrbi.

Drugi problem se sagledava kao ukidanje specijalizacija znanja, vještina i iskustava iako je praksa razvijenih zemalja da je potiče. Kao rješenje se spominje „srednji put“, a taj je da dok se ne osposobe nove generacije socijalnih radnika sa specifičnim znanjima i vještinama koje podrazumijevaju zahtjevi reforme da se specijalizacije uvažavaju na način da će „voditelj

slučaja“ dodijeliti izvršavanje pojedinih zadataka onim kolegama socijalnim radnicima koji su se i do sada bavili sadržajno sličnim predmetima. Kada se osposobe te „nove generacije“ specijalizacije će se uvažavati na sličan način, ali će „specijalisti“ imati i ona znanja i vještine da mogu raditi i druge poslove osim onih specijalističkih. Na taj način se želi postići podjednako opterećenje svih stručnih djelatnika CZSS.

Standardizacija

Drugo područje je standardizacija svih navedenih tehnoloških procesa CZSS. Da bi se ona mogla provesti CZSS osniva „Tim za kvalitetu“ (u daljnjem tekstu: TZK), koji daje podršku u primjeni svih drugih sastavnica reforme. Zadatak tog tima je zapravo pionirski jer se do sada osim izoliranih pokušaja (1) nijednom nije na sustavan i cjelovit način pristupilo problematici kvalitete usluga socijalne skrbi. Dakle, članovi TZK provodit će procjenjivanje („audit“) tehnoloških procesa u CZSS i davati prijedloge za njihova poboljšanja. Kroz nekoliko sukcesivnih procjena i provođenje promjena po preporukama TZK u dužem vremenskom periodu očekuje se podizanje kvalitete i opsega usluga CZSS.

U ovom području je doprinos psihologa poželjan, jer mogu svoja metodološka znanja primijeniti u radu TZK, ali to istovremeno znači gubitak radnog vremena za redovite poslove, pa je na svakom psihologu da sam procijeni koliko će se u radu TZK angažirati. Dobro je biti na izvoru informacija, ali ne izložiti se previše u dodatnom angažmanu jer on neće biti dodatno honoriran. Općenito se može reći da reforma, po onoj narodnoj „dobro zvuči ali ne zveči“, što znači da će svima nama donijeti dodatnih poslova koji neće biti dodatno honorirani. Jedna od dobiti koja je neposredno vidljiva su nova znanja i vještine, koji su potencijalno upotrebljivi transferom na ona područja u kojima se psiholog može dodatno angažirati i kapitalizirati ta novostečena znanja i vještine, kao na primjer, znanja i vještine upravljanja projektima. (2) Druga dobit je što se kao angažirani sudionik reforme možete izboriti za respektabilniji odnos kolega i ravnatelja, koji vašu pomoć očekuju, te dobiti neke pogodnosti koje do sada niste imali (na primjer, dodatnu edukaciju ili literaturu).

Reforma može uspjeti samo zahvaljujući širini i dubini našeg angažiranog predznanja i profesionalnog iskustva, razvijenosti stručnih vještina i zahvaljujući dobrim interpersonalnim

odnosima svih zaposlenika sustava socijalne skrbi te se samo i jedino zahvaljujući tome mogu voditi i provoditi vrlo zahtjevne promjene, a ne putem „direktiva“, kakva se praksa možda očekuje i u ovoj reformi, po uzoru na prethodne „reforme“, a niti putem angažiranja „vanjskih konzultanata“, koji vrlo često skupo naplaćuju ono što već i sami znamo.

Standardizacija je definitivno najvažniji i najopsežniji dio posla, a za psihologe ona znači i još dvije novine, ako se uspijemo složiti oko njih i uvesti u sustav:

(1) standardizacija minimalno potrebnih psihodijagnostičkih instrumenata u svakodnevnom radu psihologa. U CZSS-ima se većim dijelom tretira „siva zona“ odnosno granični slučajevi koji su između adekvatne prilagodbe i psihijatrijskih problema te je potrebna vrlo rafinirana i stručna „dubinska“ dijagnostika i radi navedenih razloga mora biti najbolja moguća i zapravo složenija u odnosu na psihijatrijsku dijagnostiku. Na žalost u CZSS-ima je premali broj PDI u upotrebi, dovoljno je pogledati strane preporuke o pojedinim područjima psihologijske procjene, (3) te nije razrađena hijerarhija upotrebe sve složenijih PDI i procedura procjene u skladu s vrstom i složenosti postupaka (trijaža, uobičajena obrada, vještačenje, nadvještačenje). Za razmisliti je da li bi bilo dobro rješenje da središnja služba Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi ima centraliziranu nabavku testova za sve CZSS, te da se opremanje PDI svih CZSS provede putem financiranja iz predpristupnih fondova EU (zajednički projekt MZSS-HPD-HPK).

(2) standardizacija minimalno potrebnih edukacija i stručnog usavršavanja za psihološke tretmane za djelatnike CZSS i domova. Ravnatelji domova su potrebu za tim iskazali (4), ali se nisu izjasnili o tome kako financirati navedene edukacije. Na nama je, jer drugi za nas to neće učiniti, da procijenimo potrebe za njima, povežemo se sa pružateljima usluga edukacija, i „na veliko“ utvrdimo cijenu koštanja i dinamiku provođenja tih edukacija, uz legitimno očekivanje da za naše dodatno osposobljavanje trošak snosi onaj koji tu dodatnu osposobljenost traži i koristi. Smatram da je nedopustivo da država odnosno sustav socijalne skrbi ima velika očekivanja od nas u pogledu pružanja psiholoških tretmana, a da osposobljavanja nužna za učinkovito pružanje navedene usluge nije voljna financirati.

Naročito se potreba za stručno kvalificiranim psiholozima „tretmanašima“ prepoznaje u domovima socijalne skrbi za djecu (dječji dom, odgojni dom). U njima psiholozi brzo sagorijevaju radi zapošljavanja nekvalificiranih osoba za odgojitelje koji svoju ulogu roditeljskog supstituta i autoriteta radi manjka odgojnih znanja i ne odrađuju „do kraja“, pa teret ostatka posla pada na psihologe. Njih osim toga ravnatelji uključuju i u svakodnevni odgojni rad odnosno za zamjene odgojitelja i tu dolazi do „konfuzije uloga“ gdje psiholog gubi status i autoritet psihoterapeuta.

Razumljiva je nemogućnost domova socijalne skrbi da se nose sa djecom koja imaju razvojnih poteškoća te ne daju suglasnost za prijem djece, pogotovo ako se radi o djeci s učestalim agresivnim ispadima, niskog praga frustracije, s teškoćama funkcioniranja u školi i obitelji, koji se nisu prilagodili svom biološkom odrastanju u kognitivnom, emocionalnom i socijalnom smislu i koji su na pragu psihopatologije. Kako takve djece ima sve više njihove potrebe mogu zadovoljiti jedino stacionarne ustanove za djecu s psihijatarskim poteškoćama, kojih u Hrvatskoj nema dovoljno. Takav zanemarujući odnos prema specifičnim potrebama djece i mladih je toliko goruća tema da čudi da se Pravobraniteljstvo za djecu već nije oglasilo o tome. Upravo „vrišti“ potreba da se barem u većim regionalnim centrima (Zagreb, Rijeka, Split, Osijek) otvore odjeli za stacionarni tretman djece s psihijatrijskim poteškoćama, koji se uglavnom tretiraju ambulantno.

Informatizacija

Treće područje je informatizacija i ako je standardizacija „temelj“, informatizacija bi trebala biti „krov“ novog sustava. Dovoljno je reći da bi se njome riješila pitanja centralnog i jedinstvenog Registra udomitelja i Registra posvojitelja te bi se evidentirali svi korisnici i usluge koje im je sustav i njegovi pomagači – „vanjski suradnici“ pružio. To u širem smislu znači da bi socijalni radnici kao što inače rade i liječnici opće prakse pisali uputnice za različite „specijalističke usluge“, unutar ili izvan CZSS, kao što su obrade kod psihologa, opskrbljivanje odjećom u Caritasu, savjetovanja o roditeljskim vještinama u privatnoj praksi psihologa, pomoć za ogrjev u općinama i drugo.

U užem smislu informatizacija za psihologe, ali i druge zaposlenike u CZSS znači da će se njihovi nalazi i mišljenja o nekom klijentu „uploadati“ (možemo reći „pohraniti“) na server

MZSS te biti dostupni svakome koji će se s navedenim klijentom susretati, a potrebno mu je mišljenje psihologa (naravno, radi zaštite privatnosti, uz stroge kriterije pristupa). Osim što će se time omogućiti dostupnost svih nalaza psihologa i time kontinuirani rad na njihovom poboljšavanju i standardizaciji, za svakog djelatnika CZSS, pa i za psihologa će biti vidljivo koje je akte donio, koliko ih je bilo i koje složenosti su bili, a to bi trebala biti i osnova za drugačije vrednovanje našeg rada u kojem dominiraju nalazi i mišljenja koja su visoke složenosti. Naš posao u CZSS je višestupnjeviti, mi ne možemo „sjest i pisat“, već se u svakom predmetu uz koji ide naše mišljenje više-manje posao sastoji iz tri koraka: (1) upoznavanje s predmetom, saslušanje stranaka i primjena PDI, (2) obrada i interpretacija PDI i (3) izrada nalaza i mišljenja. Od informatizacije je opravdano imati velika očekivanja jer će se zahvaljujući informatizaciji i standardizaciji moći izraditi realno utemeljeni (engl: „evidence-based“) normativi potrebe za psiholozima, a ne da se, kao do sada, broj potrebnih stručnih radnika u CZSS procjenjuje prvenstveno po broju stanovnika na nekom području umjesto prema broju korisnika (5).

Osim preciznih normativa, informatizacija rješava konačno i pitanje radne učinkovitosti. Tu se, na žalost, radi zapuštenosti upravljanja ljudskim resursima u državnim službama otvaraju brojne dileme i problemi, a navest ću dva primjera. Prvo, nelogičnosti su u utrošku radnih sati: ne može biti ista plaća za onoga koji radi sve sam na računalu u odnosu na one koji se ne služe računalom i drugi im „kucaju“, (a toga još uvijek ima) jer potonji radnik za isti posao potroši dvostruko duže radnog vremena (svog i tuđeg) a ista situacija je i za onoga koji se sam vozi na teren u odnosu na onoga kojeg vozi vozač. Drugo, stručno usavršavanje zaposlenika potrebno je uvesti kao obvezni dio radnog vremena, da se ponekad pročita poneki članak ili se samostalno ili iz edukacije drugih kolega upozna neko novo područje, da postanemo „radnici znanja“ a ne „radnici papira.“ Isto se odnosi i na superviziju koja bi trebala biti stalna i uobičajena praksa za sve stručne djelatnike CZSS, a ne izuzetak. U području upravljanja ljudskim resursima u državnim službama može se reći da smo mi još uvijek država koja ne uvažava a niti vrednuje razlike u sposobnostima, znanjima, vještinama i motivaciji a time i u postignućima zaposlenika, a još smo, čini se daleko od toga da se to i reflektira na osobna primanja.

Lokalizacija

Četvrto područje je lokalizacija, što znači objedinjavanje ponude svih socijalnih usluga lokalne zajednice namijenjene korisnicima na jednom mjestu (koje se ne bez razloga zove „centar“) i distribucija i razvijanje tih socijalnih usluga putem „županijskih planova socijalne skrbi“ ili sličnih općih planova, kojima se utvrđuje koje postojeće usluge razvijati i koje nedostajuće uvoditi u lokalnoj zajednici. Svi identificirani pružatelji usluga socijalne skrbi do ulaska u sustav socijalne skrbi bi trebali također proći „audit“ kvalitete usluga koje pružaju od strane nadležnog CZSS te bi se na taj način svim korisnicima socijalne skrbi jamčila podjednaka kvaliteta usluga unutar i izvan CZSS bilo gdje u Hrvatskoj.

Ovaj dio reforme je manje važan psiholozima koji rade u CZSS, osim ako su voljni uključiti se kao voditelji pojedinih projekata u lokalnoj zajednici. No veću važnost lokalizacija ima za usluge psihologa u privatnoj praksi s kojima bi CZSS mogao ugovarati dio usluga, kao i sa psiholozima koji bi izvan radnog vremena bili angažirani u pružanju usluga lokalnoj zajednici kroz savjetovališta. Smatram da je ovo prilika da se ponude usluge psihološkog savjetovanja u svim sredinama organiziranjem psiholoških savjetovališta u zajednici na teme koje su od značaja ne samo korisnicima socijalne skrbi (nasilje, roditeljstvo, spolnost, odgoj djece, izbor partnera i dr.). Za to postoje i infrastrukturni uvjeti, u svakom većem mjestu postoji „Pučko otvoreno učilište“ ili „Gradsko društvo Crvenog križa“ ili druga neka ustanova koja može ponuditi prostor za savjetovališta u popodnevnim satima.

Ostaje za vidjeti u kojoj formi te usluge ponuditi sustavu, kao usluge privatne prakse, usluge udruge koja pruža psihološko savjetovanje ili usluge učilišta ili Crvenog križa koje ima ugovor s psihologom – pojedincem koji radi izvan uredovnog radnog vremena. Inače je potrebno razgraničiti koje se usluge pružaju u privatnoj praksi od usluga u udrugama odnosno potrebno je po uzoru na odvjetnike pravno urediti pružanje psihosocijalne pomoći jedino od strane ovlaštenih privatnika, udruga i pojedinaca - honoraraca. Dobrobiti pristupa za „mentalno zdravlje u zajednici“ nije potrebno naglašavati (6), a u nas je tek u začetku osnivanje „centara za mentalno zdravlje“, a do sada ih je otvoreno, koliko mi je poznato, svega dva. (7). Također ne postoje ni razgranata savjetovališta ni „škole za roditelje“, iako su predviđena zakonom (8), a

Obiteljski centri su brojnim korisnicima nedostupni radi troškova plaćanja prijevoza. Radi toga što je psihološko savjetovanje i tretman zahtjevna i vrlo odgovorna aktivnost, kako prema korisniku tretmana, tako i prema zajednici nužno je tu složenu aktivnost (a i sva ostala savjetovanja i tretmane, npr. savjetovanje djece i mladih s PUP, „male kreativne socijalizacijske grupe“, „produženi stručni postupak“) izuzeti iz CZSS, jer je vremenski neizvediva i ne može se učinkovito strukturirati (npr. 4 korisnika da dolaze 6 tjedana po 3 sata svaki tjedan) uz postojeće opterećenje zaposlenika CZSS, te dodatno opterećenje u izradi i provedbi individualnih planova skrbi.

Umjesto zaključka

Umjesto zaključka o reformi sustava socijalne skrbi koja zapravo tek počinje i trajat će kroz duže vrijeme, rekao bih nešto o nama samima. Prvo, morali bismo se suočiti s time da među nama ponekad postaje suprotstavljena stajališta i interesi i da treba težiti „srednjem putu“ koji je „dobitna kombinacija“ za dvije suprotstavljene strane ili barem za većinu. Na primjer, zadnjih godina se suočavamo s porastom broja studija psihologije. To za sada nije dovelo do toga da se broj nezaposlenih psihologa povećao, jer je završene psihologe apsorbiralo tržište rada, ali se primjećuje porast broja psihologa u gradovima u kojima su se pojavili novi studiji psihologije (Zagreb, Osijek), u odnosu na gradove u kojima to nije slučaj (Rijeka) (9). Da li je interes većine bio da se podrži širenje učilišta za psihologe ili bi srednji put bio da se najprije otvore neke nove „niše“ u kojima psiholozi mogu raditi, na primjer povećati njihov broj upravo u socijalnim uslugama, a onda ići na ekspanziju studija psihologije?

Drugo, čini mi se da se psiholozi zaposleni u praksi socijalne skrbi, a i drugdje prečesto ponašaju kao zanemarena djeca: niskog samopoštovanja, nerazvijenih socijalnih i komunikacijskih vještina, niske asertivnosti, lakovjerni i povodljivi. To je razumljivo s obzirom da nismo imali „starijeg brata“, a možda ni „odgovorne roditelje“ u važnim formativnim periodima, u vrijeme kada je HPD godinama bio „usidren“ u akademskoj zajednici, ili u novije vrijeme kada zaposlenici u socijalnoj skrbi nemaju onu potporu struke koju su prije imali do ukidanja Republičkog fonda socijalne zaštite, ali je svakako, radi naše dobrobiti, potrebno promijeniti takvo ponašanje. Ne bismo trebali dozvoliti da nas, radi našeg nesnalaženja, reformiraju drugi.

Velika je sreća što je ova reforma zamišljena kao „mic-po-mic“ reforma, koja poštuje „zatečeno stanje“, iako bi se posao CZSS mogao restrukturirati i na dramatičniji način: da poslove novčanih davanja preuzme lokalna zajednica, da poslove timova za brak i obitelj te skrbništvo preuzmu Obiteljski sudovi, da poslove vezano za nasilje preuzme Pravobraniteljstvo za djecu (po uzoru na Državno odvjetništvo), da se preostali poslovi socijalne skrbi dodijele privatnim agencijama te da od CZSS ne ostane ni „C“, s neizvjesnim statusom većine zaposlenika.

Kako bi ipak završio na pozitivan način mogu reći da sam ugodno iznenađen brojem kolega, koji su se pojavili na sastanku Sekcije psihologa u socijalnoj skrbi u Lekeniku 4. svibnja 2010., kada su po prvi puta formalno upoznati s početkom reforme socijalne skrbi. Nadam se da ćemo unatoč očekivanim poteškoćama, ovu kompleksnu reformu koja nam predstoji i provesti. Reforma je prilika da se mnogo nauči i da se oblikuju rješenja od trajne vrijednosti. Prihvatimo se posla, ima ga za sve, čini se da je na pomolu „veliko pospremanje“ u koje ako uđimo motivirani, visokog samopoštovanja i

asertivnosti, razrađenih socijalnih i komunikacijskih strategija, možemo mnogo toga „pospremiti“.

Ovaj pregled izazova reforme socijalne skrbi naravno nema namjeru ponuditi gotova rješenja, nego veći broj ideja i prijedloga za raspravu i mogućih „srednjih putova“ kojima bi trebalo ići kako bismo „svoju kuću“ pospremili tako da u njoj možemo ugodno raditi i uživati u poslu.

Bojan Klapčić

1 vidi npr.: Dulčić, A. (ur): *Standardi programa i prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih*, Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži, Zagreb, 2003.

2 Klapčić, B.: *Inovativni projekti u sustavu socijalne skrbi - uloga psihologa u pripremi i provedbi projekta, poster prezentacija, 16. godišnja konferencija hrvatskih psihologa, Poreč, 01.-04. listopada 2008.*

3 vidi npr. „Assessing Social-Emotional Development in Children From a Longitudinal Perspective“ i druge priloge na <http://www.nationalchildrensstudy.gov/research/reviewsreports>

4 „domovi su dužni omogućiti psihoterapijsko savjetovanje i pružanje psihosocijalne podrške korisnicima“, *Zaključci Aktiva ravnatelja domova za odgoj djece i mladeži s poremećajima u ponašanju – preporuke za daljnji rad, Stubičke Toplice, 21. i 22. siječnja 2010.*

5 članak 11. *Pravilnika o uvjetima glede prostora, opreme i potrebnih stručnih i drugih djelatnika centra za socijalnu skrb i podružnice, Narodne novine br.: 120, 15.10.2002.*

6 vidi npr. Lehtinen, V.: *Building Up Good Mental Health: Guidelines based on existing knowledge*, STAKES, Gummerus Printing, Jyväskylä (Finland), 2008., dostupno na: <http://groups.stakes.fi/NR/rdonlyres/06DFABF7-3532-4EBB-BED5-19BDE0C69B32/0/buildingupgoodmentalhealth.pdf>

7 vidi: <http://www.hcjz.hr/clanak.php?id=13031&rnd=> i <http://www.plivamed.net/?section=home&cat=p&id=24802&show=1>

8 *Obiteljski zakon, Narodne novine br.: 116, 22. 7. 2003., Članak 109.: Centar za socijalnu skrb upozorit će roditelje na pogreške i propuste u skrbi i odgoju djeteta i pomoći im da te pogreške i propuste uklone, a može ih uputiti u savjetovalište ili školu za roditelje.*

9 vidi podatke o broju nezaposlenih psihologa objavljene u *PSIEN-u broj 10-2003. od 11. rujna 2003. i PSIEN-u broj 88-2009. od 24. prosinca 2009.*

Uloga i status psihologa u djelatnosti vještačenja radne sposobnosti u mirovinskom sustavu

Praćenjem propisa kojima se regulira rad psihologa u različitim sektorima društva, uz svjesnost o potrebi skorog usklađivanja sa propisima EU, te usklađivanja s UN Konvencijom o pravima osoba s invaliditetom, uočljiva je nedostatna zakonska regulativa rada psihologa u sustavu medicinskog vještačenja u mirovinskom osiguranju.

Kao što je poznato, radna sposobnost može se definirati kao niz parcijalnih sposobnosti koje omogućuju radno funkcioniranje, pri čemu su osnovne morfološka, funkcionalna i psihička sposobnost za rad, što upućuje na nezaobilaznu uključenost psihologa u vještačenje radne sposobnosti.

Međutim, praćenjem propisa kojima se regulira procjena radne sposobnosti u mirovinskom osiguranju, pronađena su svega dva dokumenta u kojima se spominju psiholozi, no bez pojašnjenja njihove uloge u cijelom postupku.

Uredbom o medicinskom vještačenju u mirovinskom osiguranju, psiholozi su spomenuti jedino u članku 19. koji se odnosi na postupak profesionalne rehabilitacije u koji su uz druge profesije uključeni psiholozi, no bez navođenja obveze uključivanja psihologa u taj postupak, te bez navođenja i opisa stručnih aktivnosti.

Uredbom o opsegu i sadržaju medicinske dokumentacije (NN 94/99) propisuje se potreba za nalazom i mišljenjem psihologa, no na nepotpun način s obzirom da se popisuje tek manji broj bolesti kod kojih je nužna obrada psihologa (neki od duševnih poremećaja i poremećaja ponašanja, no ne svi, bolesti i traume živčanog sustava, bolesti mišićno-koštanog sustava). Tekst Uredbe odnosi se de facto na psihologe iz zdravstva, odnosno na medicinsku dokumentaciju koja dolazi s osiguranikom, a upućena je od njegovog ordinariusa, a samo proizvoljno se, što je slučaj u praksi, primjenjuje na psihologe u mirovinskom sustavu.

Protivno tome, Uredbom o medicinskom vještačenju u mirovinskom osiguranju (NN 52/1999.) uređuje se tko su ovlašteni vještaci, način imenovanja, područje i način njihovog

rada, kao i sadržaj njihovog nalaza i mišljenja. Uredba o medicinskom vještačenju, shodno tome, odnosi se na ovlaštene vještake i više vještake odabrane iz redova liječnika, specijalista iz različitih područja medicinske znanosti s najmanje pet godina radnog iskustva u svojoj specijalnosti.

Uredbom o medicinskom vještačenju u mirovinskom osiguranju također se uređuje i postupak revizije, broj članova, način imenovanja i rada stručnog povjerenstva za reviziju nalaza i mišljenja o invalidnosti.

Vlada planira novi način utvrđivanja invalidnosti, prema Jedinstvenoj listi funkcionalnih sposobnosti, koji bi uskoro trebao stupiti na snagu, no u prijedlogu Zakona o jedinstvenom tijelu vještačenja i načinu utvrđivanja invaliditeta, kao i u Uredbi o osnivanju ustanove za poslove vještačenja, spominju se samo vještaci, a ne i druge profesije uključene u postupak vještačenja.

Usprkos tome, prema izvješću Odjela medicinskog vještačenja, medicinsko vještačenje u mirovinskom osiguranju je davanje nalaza i mišljenja zakonom određenih tijela (vještaka, viših vještaka, Povjerenstva za reviziju) uz sudjelovanje i drugih stručnih osoba (pravnik, socijalnih radnika i psihologa) o postojanju temelja za stjecanje prava iz mirovinskog osiguranja (invalidnosti, profesionalne nesposobnosti za rad, opće nesposobnosti za rad, tjelesnog oštećenja i drugo), a na osnovi prikupljenih činjenica (zakonskih osnova, medicinske dokumentacije, opisa poslova radnog mjesta).

Prema Zakonu o mirovinskom osiguranju, invalidnost postoji kada je kod osiguranika, zbog promjena u zdravstvenom stanju koje se ne mogu otkloniti liječenjem, radna sposobnost trajno smanjena za više od polovice prema tjelesno i psihički zdravom osiguraniku iste ili slične naobrazbe i sposobnosti (profesionalna nesposobnost za rad). Invalidnost postoji i onda kada kod osiguranika zbog promjena u zdravstvenom stanju koje se ne mogu otkloniti liječenjem, nastane trajni gubitak sposobnosti za rad (opća nesposobnost za rad). Poslovi prema kojima se ocjenjuje sposobnost za rad

osiguranika obuhvaćaju sve poslove koji odgovaraju njegovim tjelesnim i psihičkim sposobnostima, a smatraju se odgovarajućim njegovim dosadašnjim poslovima.

Radi okvirnog pojašnjenja postupaka koje u sklopu složenog postupka medicinskog vještačenja rade psiholozi, ovdje ću ih ukratko navesti.

Psiholozi na zahtjev ovlaštenih vještaka, viših vještaka, kao i povjerenstva za reviziju provode složene psihodijagnostičke postupke, te pišu svoj nalaz i mišljenje, kojim u osnovi nastoje odgovoriti na slijedeća pitanja:

- da li sposobnosti, crte ličnosti, te dinamika i struktura ličnosti osiguranika omogućuju funkcioniranje u radu,
- da li su kod osiguranika prisutna oštećenja u kognitivno-mnjestičkom, emocionalnom i socijalnom funkcioniranju i kojoj mjeri su ona prisutna,
- ukoliko su kod osiguranika prisutna oštećenja kognitivno-mnjestičkog, emocionalnog i socijalnog funkcioniranja, da li ona utječu na radno funkcioniranje,
- da li kod osiguranika postoje sposobnosti, crte ličnosti i motivacija koje su preduvjet uspješne provedbe profesionalne rehabilitacije.

Kako bi odgovorio na ta i druga, više specifična pitanja, te svojim nalazom i mišljenjem sudjelovao u postupku medicinskog vještačenja, psiholog na zahtjev ovlaštenih vještaka, viših vještaka i povjerenstva za reviziju invalidnosti provodi složeni psihodijagnostički postupak kojim nastoji što objektivnije, uz ograde prema dijelu pitanja na koja ne može egzaktno odgovoriti, prikazati aktualni psihološki potencijal ispitanika.

Psihodijagnostički postupak se sastoji od psihodijagnostičkog intervjua i nužnog psihologijskog testiranja baterijom testova koja uključuje testove za procjenu motorike, pamćenja, inteligencije u svrhu određivanja kognitivno-mnjestičkog statusa, te testove za procjenu osobnosti, prilagodbe i psihopatoloških odstupanja. Postupak koji se u praksi provodi, prema proceduri, najbliži je psihodijagnostičkom postupku koji u praksi provodi klinički psiholog, uz dodatni zadatak procjene preostale radne sposobnosti čime se svrstava u područje medicine rada.

Ukoliko se radi o sudjelovanju psihologa u procjeni potencijala za profesionalnu rehabilitaciju, u tom području rada psiholog sa članovima stručnog tima (liječnik specijalist, pedagog) sudjeluje u procjeni opravdanosti upućivanja ispitanika u neki od vidova profesionalne rehabilitacije, predviđajući uspješnost i smislenost rehabilitacije, a uzimajući u obzir sposobnosti, crte ličnosti i motivaciju ispitanika kao neke od ključnih činitelja profesionalne rehabilitacije. U ovome dijelu rada, područje rada psihologa je blisko području profesionalne orijentacije, te andragogije.

U sustavu mirovinskog osiguranja, psiholog procjenom psihičkog statusa osiguranika pruža vrijedne informacije ovlaštenom vještaku, što uz druge vrlo važne informacije (kompletna medicinska dokumentacija, nalazi i mišljenja drugih stručnjaka, opis radnog mjesta i ostalo) olakšava i ubrzava proces donošenja ocjene invalidnosti, te omogućuje da se ocjena donese sa većom sigurnošću i točnošću, uz smanjen rizik od pogrešne ocjene.

Usprkos opsežnoj zakonskog regulativi koja određuje položaj i kompetencije liječnika vještaka na području procjene radne sposobnosti, djelatnost rada psihologa u sustavu mirovinskog osiguranja za sada nije pravno regulirana, kao ni usklađena sa odredbama Zakona o psihološkoj djelatnosti (Nn.47/2003.).

Naime, djelatnost rada psihologa u sustavu mirovinskog osiguranja potrebno je uskladiti sa odredbama Zakona o psihološkoj djelatnosti (Nn.47/2003.), prema kojemu je psihološka djelatnost samostalna djelatnost.

Prema Zakonu o psihološkoj djelatnosti za obavljanje samostalne djelatnosti psiholog mora posjedovati dopusnicu za rad, koja se na temelju bodova prikupljenih stručnim usavršavanjem produljuje svakih 6 godina, a s obzirom da poslovi psihologa spadaju u područje medicine rada, nameće se pitanje nužnosti dopusnice s područja djelatnosti psihologa u medicini rada, koja se stječe na temelju uvjeta koje propisuje komora.

Zatim, standardi rada psihologa u području medicine rada određuju da nalaz psihologa radi utvrđivanja preostale radne sposobnosti treba sadržavati sve elemente kliničke psihologijske obrade, a njegova opća forma je donesena u

standardima rada kliničkih i zdravstvenih psihologa.

Navedene odredbe nisu uključene niti u jedan propis kojim se regulira postupak vještačenja u mirovinskom osiguranju, koji je definiran isključivo kao medicinski postupak.

Nadalje, nigdje nije definirano koje su indikacije za pregled psihologa, da li ga moraju proći svi u sustavu medicinskog vještačenja, samo oni koji boluju od psihijatrijskih i srodnih poremećaja, ili oni koji nisu prošli takvu obradu u zdravstvu ili je to pak na slobodnu volju i izbor vještaka od kojih će neki tražiti takvu obradu, a drugi neće. Nije definirano ima li nalaz psihologa HZMO-a veću ili manju težinu u donošenju konačne ocjene od nalaza psihologa iz zdravstva, kao i da li je vještak u obavezi poštovanja nalaza i mišljenja psihologa.

Kako bi se otklonile nedorečenosti u pogledu definiranja uloge i položaja psihologa u sustavu medicinskog vještačenja u mirovinskom osiguranju, nadležnim tijelima (Vladi, ministarstvima) bi trebalo predložiti :

- Donošenje propisa koji određuju nužnost dopusnice za rad, opće, i posebne, te permanentnog stručnog usavršavanja kao uvjeta za obavljanje poslova radnog mjesta psihologa u medicinskom vještačenju, čime bi se ispoštovao Zakon o psihološkoj djelatnosti.

- Donošenje propisa koji detaljno opisuju djelatnost psihologa u sustavu medicinskog vještačenja u mirovinskom osiguranju.

Kako bi se ti ciljevi proveli, nužno je upoznati Vladu RH, kao i predstavnike ministarstava, sa odredbama Zakona o psihološkoj djelatnosti (nužnost osnovne i specijalne dopusnice, stalnog stručnog usavršavanja, poštivanja standarda rada i drugo).

Također, treba nametnuti pitanje pravne regulative psihološke djelatnosti u sustavu u kojem je reguliran rad liječnika raznim uredbama, dok je rad psihologa zasada nereguliran, a time i bitno slabije statusno pozicioniran, te podložan mogućim zloupotrebama, tim više što se radi o djelatnosti pod znatnim uplivom društvenih procesa (političkog, ekonomskog i socijalnog karaktera).

Irena Pastuović Terze

HRVATSKA PSIHOLOŠKA KOMORA

Broj: 01-3430/4-09-10.

Opatija, 14. listopada 2010.

Na temelju članka 12. Statuta Hrvatske psihološke komore Skupština Hrvatske psihološke komore na svojoj 17. sjednici održanoj dana 14. listopada 2010. godine, usvojila je ovaj

ELABORAT O POSEBNIM DOPUSNICAMA ZA OBAVLJANJE PSIHOLOŠKE DJELATNOSTI U MEDICINI RADA

Sukladno Zakonu o psihološkoj djelatnosti, čl. 7 i čl. 59 te Odluci o pravu na stjecanje posebne dopusnice iz područja medicine rada od 30.11.2007. g. (u daljnjem tekstu Odluka), u prosincu 2007. g. Hrvatska psihološka komora (HPK) izdala je prva Rješenja o izdavanju

posebnih dopusnica za obavljanje psihološke djelatnosti u području medicine rada za psihologe koju su ispunjavali propisane uvjete. Posebne dopusnice su tada izdane na rok važenja osnovnih dopusnica te obnovljene

početkom ove (2010.) godine za period do 2016. godine, zajedno s osnovnim dopusnicama.

Za psihologe koji prema Odluci nisu udovoljavali propisane uvjete, a željeli su steći posebnu dopusnicu za poslove u medicini rada, u 2008. i 2009. godini organizirana su dva ciklusa edukacija za njezino stjecanje. Posebnu dopusnicu za rad u području medicine rada trenutno ima 111 psihologa.

Uvođenje posebnih dopusnica za područje medicine rada kao i kontinuirani nastavak edukacija nakon njezinog stjecanja pokazalo se neophodnim kao odgovor na zahtjeve koje pred psihologe i njihov stručni angažman stavlja provođenje „Nacionalne strategije razvitka zdravstva od 2006. do 2011.“ kao i „Nacionalnog programa zaštite zdravlja i sigurnosti na radu za razdoblje 2009.-2013.“

Psiholog u medicini rada obavlja psihološku dijagnostičku procjenu sposobnosti i osobina ličnosti kao neophodnih uvjeta za rad ili aktivnost (indikacija) ili zabrana, ograničenja, prepreka za obavljanje konkretnih poslova i aktivnosti prema konkretnom radnom riziku ili grupi rizika (kontraindikacija), a sve je veća intencija bavljenja i preventivnim radom.

Svaki donešeni nalaz, ocjena i mišljenje o radnoj sposobnosti i sposobnosti čovjeka uopće, osim stručnog ima i svoje specifično pravno i etičko značenje. Zato se na ovu djelatnost reflektiraju sve promjene u zakonskim propisima osiguranja i zaštite čovjeka, te pravilnicima koji određuju sadržaje i kriterije ocjena sposobnosti određenih grupa.

Obzirom da u programima preddiplomskog i diplomskog obrazovanja psihologa ne postoji posebno područje koje se odnosi na područje medicine rada u smislu povezivanja bazičnih znanja, obimne zakonske regulative i specifičnosti vezane za područje zdravstvenog osiguranja zaštite zdravlja na radu, pokazalo se neophodnim organizirati dodatnu edukaciju za stjecanje posebne dopusnice, kao i program daljnjeg kontinuiranog educiranja u tom području.

Osnivanjem Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje zaštite zdravlja na radu (HZZOZZR) i objedinjavanjem djelatnosti Hrvatskog zavoda za medicinu rada i Zavoda za zaštitu na radu osnivanjem Hrvatskog zavoda za zaštitu zdravlja i sigurnosti na radu (HZZZSR), psiholozi u medicini rada od 2008. g. su postali ugovorni

subjekti s HZZOZZR-om. Psihologijska obrada u tom području jasno je definirana prema Pravilniku o standardima i normativima prava na zdravstvenu zaštitu zdravlja na radu. Time su stvoreni uvjeti za još bolji multidisciplinarni pristup i zajedničko usmjereno djelovanje stručnjaka koji sudjeluju u zaštiti zdravlja i sigurnosti na radu, ali i u ostalim područjima koja su u nadležnosti medicine rada. Na rad svih stručnjaka u ovom području uz Zakon o zdravstvenoj zaštiti, Zakon o zdravstvenom osiguranju i Zakon o zdravstvenom osiguranju zaštite zdravlja na radu utječu i Zakon o radu i Zakon o zaštiti na radu sa svim njihovim izmjenama i dopunama, ali i čitav niz pravilnika, uredbi i podzakonskih akata koji se odnose na mjesta s posebnim uvjetima rada, na promet motornih vozila, na držanje i nošenje oružja, na zaštitare, čuvare, vatrogasce, pomorce itd. Obzirom da je dugogodišnja praksa da liječnici-specijalisti medicine rada koji obavljaju te poslove moraju steći i posjedovati dodatne licence, ukazana je potreba da se posebne licence uvedu i za psihologe. Odredba o potrebi posebne dodatne edukacije za psihologe koji rade u medicini rada ugrađena je i u „Nacionalni program zaštite zdravlja i sigurnosti na radu za razdoblje 2009.-2013.“, gdje se također navodi da u našoj zemlji ne postoji posebna edukacija psihologa za područje medicine rada te da je „... zadatak Hrvatske psihološke komore osmišljavanje plana edukacije i provođenje dodatne edukacije psihologa iz područja medicine rada. Hrvatska psihološka komora izrađuje plan i program.“ (citat sa str. 22).

Tada je osmišljen i odobren program edukacije za stjecanje posebne dopusnice i intenzivirana suradnja HPK s HZZOZZR-om i HZZZSR-om u suradnji s kojima su i provedena dva ciklusa edukacije.

HZZOZZR svake godine raspisuje „Natječaj za sklapanje ugovora o provođenju specifične zdravstvene zaštite radnika iz obveznog zdravstvenog osiguranja zaštite zdravlja na radu za psihološku djelatnost“ u kojem je jedan od uvjeta i posjedovanje posebne dopusnice za rad psihologa u području medicine rada. Stoga je obveza HPK da prema postojećim zakonskim aktima i u budućnosti osigura mogućnost za njezino stjecanje te omogući svim psiholozima koji zadovoljavaju uvjete da konkuriraju i na slijedećim natječajima HZZOZZR-a.

Na temelju povratnih informacija iz evaluacija programa od strane polaznika dosadašnjih edukacija, Stručni razred psihologa u medicini

rada izradio je prijedlog novog programa edukacije koji se nalazi u prilogu. Odmah nakon njegovog odobrenja od strane nadležnog tijela HPK i odluke o provoditelju edukacije, obavezni smo organizirati provedbu novog ciklusa edukacija kako bi omogućili da svi zainteresirani psiholozi koji rade u području medicine rada konkuriraju za natječaj koji će krajem ove godine HZZOZZR raspisati za sklapanje ugovora za 2011. godinu. Predlažemo da provoditelj edukacije bude Hrvatska psihološka komora u suradnji s Hrvatskim psihološkim društvom, HZZOZZR-om i HZZZSR-om.

Iz svega navedenog nametnula se i potreba uspostavljanja registra psihologa koji rade u području medicine rada radi njihovog daljnjeg uključivanja u edukacije i omogućavanja razmjene iskustava, a sve u svrhu podizanja kvalitete rada psihologa u području medicine rada i djelotvornije suradnje s liječnicima-specijalistima medicine rada. Izrada registra je u

tijeku kao i završna faza donošenja Standarda rada psihologa u medicini rada.

Intenzivan rad Hrvatske psihološke komore i Stručnog razreda psihologa u medicini rada u posljednje 3 godine, suradnja s HZZOZZR-om i HZZZSR-om i uspostavljanje posebnih dopusnica dovelo je do značajnih rezultata u smjeru podizanja kvalitete rada psihologa u tom području i pozicioniranje psihologa u sustavu provođenja zdravstvene zaštite kao ravnopravnog i respektabilnog partnera. Obaveza sviju nas je da taj proces nastavimo daljnjim poboljšanjima programa edukacije za stjecanje posebne dopusnice, kvalitetnim programima kontinuiranih edukacija nakon njezinog stjecanja te umrežavanjem svih psihologa koji rade u području medicine rada.

**Predsjednik Hrvatske psihološke komore
Hrvoje Gligora**

Broj: 01-3430/5-09-10.

Opatija, 14. listopada 2010.

Na temelju članka 12. Statuta Hrvatske psihološke komore Skupština Hrvatske psihološke komore je na svojoj 17. sjednici održanoj dana 14. listopada 2010. godine, donijela ovaj

**PROGRAM EDUKACIJE ZA STJECANJE POSEBNE DOPUSNICE
ZA OBAVLJANJE PSIHOLOŠKE DJELATNOSTI U MEDICINI RADA**

NASLOV PREDAVANJA	SATI	DAN
1. TJEDAN		
Standardi rada psihologa u medicini rada - Plan i program vježbeničkog staža	3	petak
Pravilnici vezani uz poslove psihologa u medicini rada	4	subota
Testovi koji se koriste u procjeni i kriteriji za ocjenjivanje sposobnosti	4	subota
2. TJEDAN		
Uloga psihologa u ocjeni zdravstvene sposobnosti radnika koji radi na radnim mjestima s posebnim uvjetima rada	1,5	petak
Preventivna uloga psihologa u specifičnoj zdravstvenoj zaštiti radnika	1,5	petak
Upoznavanje sa ZOZZOR i na osnovu njega donesenim provedbenim propisima koji se odnose na psihologe	1	subota
Uloga psihologa u timskom radu sa specijalistima medicine rada	1	subota
Specifičnosti kliničke diferencijalne dijagnostike u odnosu na procjenu rad. sposob.	3	subota
Mobbing	3	subota
3. TJEDAN		
Ergonomija	3	petak
Procjena radne sposobnosti	7	subota
Sažetak edukacije, evaluacija, komentari	1	subota

Ukupan broj sati edukacije za posebnu dopusnicu iz područja medicine rada je 33 (11 sati po vikendu). Edukacija petkom održat će se od 16 - 19 sati, a subotom od 9 - 18 sati (subotom uključen 1 sat pauze za ručak).

**Predsjednik Hrvatske psihološke komore
Hrvoje Gligora**

IN MEMORIAM

U 2010. godini napustili su nas:

*Ivona Babić
Zoran Ivezić
Danijel Jurić
Dragutin Mayer*

Počivali u miru!

**Dragutin Mayer
Osijek, 1912. – Zagreb, 2010.**

Profesor Dragutin Mayer umro je ove godine u 99. godini života. Prof. Mayer dvadeset je godina bio član Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, od 1961. do 1981., kad je otišao u mirovinu. U Odsjeku za psihologiju predavao je „Optiku, akustiku i elektricitet“, predmet koji je bio važan za sve one koji su se bavili osjetnom psihologijom i percepcijom, a napose psihofizikom. Osim što je predavao ovaj predmet, prof. Mayer je blisko surađivao s profesorom Z. Bujasom pri istraživanjima, na prvom mjestu okusa, ali i u mnogim slučajevima kad je bilo potrebno

rezultate izraziti u matematičkom obliku. Za vrijeme boravka u Odsjeku za psihologiju objavio je samostalno šest radova temeljenih uglavnom na istraživanjima u Odsjeku, a u suautorstvu s prof. Z. Bujasom te prof. B. Petzom objavio je tridesetak radova. Primjerice, na „Danima Ramira Bujasa“ 1974. imao je izlaganje „Izrada jednostavnih aparata i pribora – tradicija zagrebačkog Odsjeka za psihologiju“. Napisao je skripta za studente psihologije kao i više stručnih radova poput „Od eksperimenta do matematičke formule“ te „Objektivna i subjektivna akustika“. Objavio je više stručnih radova iz različitih područja fizike te više udžbenika iz fizike za srednje škole i za studente medicine. Bio je dugogodišnji suradnik i odgovorni urednik časopisa „Priroda“.

Mi, stariji članovi Odsjeka za psihologiju, ali i svi psiholozi kojima je bio profesor, sjećaju se profesora Mayera kao mirnog, staloženog, ljubaznog čovjeka, koji je uvijek s puno strpljenja porazgovarao sa svakim i rado dao savjete koji su se temeljili na njegovom bogatom životnom iskustvu. U Odsjeku smo se uvijek voljeli družiti s profesorom Mayerom u slobodno vrijeme kad smo se okupljali oko njega. Profesor Mayer je bitan dio povijesti Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta – i kao čovjek i kao profesor i kao znanstvenik – i ostat će nam u doista lijepom sjećanju i, prisjećajući se tih, za nove naraštaje davnih vremena, središnje mjesto redovito ima naš Drago.

Vladimir Kolesarić

NAJAVE DOGAĐANJA

3.

OBAVIJEŠT I POZIV ZA SUDJELOVANJE

**20. Dani Ramira i Zorana Bujasa
Međunarodni znanstveno-stručni psihologijski skup
Zagreb, 7. – 9. travnja 2011.**

Pozivamo vas na jubilarne 20. Dane Ramira i Zorana Bujasa, koji će se održati od 7. do 9. travnja 2011. godine na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Ovaj skup ima 40-godišnju tradiciju i poznat je po visokoj razini empirijskih i teorijskih radova iz svih područja temeljne i primijenjene psihologije. To je tradicionalno mjesto okupljanja psihologa

iz prakse i istraživača, kao i stručnjaka srodnih struka iz zemlje i inozemstva. Ovo je jedinstvena prilika da sudjelujete u razmjeni znanja, izložite svoja iskustva i istraživanja, uspostavite nove kontakte i dogovorite suradnju. Društveni dio programa prilika je da se družite s kolegama i kolegicama koje rjeđe susrećete, a vežu vas stručni interesi ili sjećanja na zajedničko studiranje.

Zadovoljstvo nam je najaviti da će ovog puta međunarodni pozvani plenarni predavač na otvorenju „Dana“ biti profesorica **Christina Maslach** sa Sveučilišta u Berkeleyu, vodeće svjetsko ime u području profesionalnog stresa i prevencije sagorijevanja na poslu. U pozvanom predavanju će najnovije spoznaje i istraživanja iz područja psihologije poremećaja prehrane predstaviti profesorica **Alessandra Pokrajac-Bulian** s Filozofskog fakulteta u Rijeci, a kako bismo spolne partnere je tema pozvanog predavanja profesorice **Meri Tadinac** s Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Očekujemo i oko 200 prezentacija u obliku simpozija, usmenih izlaganja, postera i okruglih stolova.

Sudjelovanje

Pozivamo i vas da aktivno sudjelujete u 20. Danima Ramira i Zorana Bujasa. Registracija sudionika i prijavljivanje izlaganja, te slanje sažetaka mogu se obaviti isključivo putem internetske stranice skupa <http://psihologija.ffzg.hr/drzb2011/prijava>.

Posljednji rok za prijavu izlaganja je **20. 1. 2011.**

Sažetak rada treba biti napisan na hrvatskom ili engleskom jeziku prema uputama koje su objavljene na web-stranici skupa. Jedna osoba može biti autor u najviše tri rada, pri čemu na samo jednom može biti prvi ili jedini autor.

Programski odbor će recenzirati prijavljene radove i donijeti odluku o njihovu prihvaćanju za izlaganje na skupu. Sažeci prihvaćenih radova bit će tiskani u knjizi sažetaka, koja će biti objavljena prije početka održavanja skupa.

Radovi se mogu izložiti na hrvatskom ili engleskom jeziku. Trajanje usmenog priopćenja ograničeno je na 15 minuta, a neposredno nakon svakog izlaganja predviđena je rasprava u trajanju od 5 minuta.

Skup će biti prijavljen Hrvatskoj psihološkoj komori u skladu s Pravilnikom o sadržaju, rokovima i postupku stručnog usavršavanja.

Kotizacija

Iznosi kotizacija navedeni su u tablici. Kotizacija uključuje tiskane materijale i knjigu sažetaka, domjenak dobrodošlice, zajedničku večeru, osvježanje u pauzama i potvrdu o sudjelovanju. Članovi Hrvatskog psihološkog društva imaju popust prilikom uplate kotizacije. Kotizacija se može uplatiti na žiro-račun 2360000-1101311177 (poziv na broj 2103), ili prilikom registracije na samom skupu. Svi sudionici skupa dužni su uplatiti kotizaciju jer će ulaz biti moguć samo s valjanom akreditacijom.

	Do 10. 3.	Od 11. 3.
Puni iznos kotizacije	400,00 kn	600,00 kn
Kotizacija s popustom za članove HPD-a *	350,00 kn	500,00 kn
Kotizacija za studente**	oslobođeni plaćanja	oslobođeni plaćanja

*uz predočenje potvrde o plaćenju članarini za 2011. godinu, ili plaćanje članarine prilikom registracije.

**nije uključena zajednička večera

Programsko-organizacijski odbor

Dean Ajduković (predsjednik), Dinka Čorkalo Biruški, Željka Kamenov, Josip Lopižić (HPD), Damir Ljubotina, Marijana Glavica, Aleksandra Huić, Tanja Jurin, Ajana Löw, Koraljka Modić Stanke, Maja Parmač Kovačić, Blaž Rebernjak, Veseljka Rebić, Svjetlana Salkičević, Maša Tonković, Dražen Urch, Tena Vukasović.

Organizator

Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta, Zagreb

Suorganizator

Hrvatsko psihološko društvo

Adresa

Odsjek za psihologiju
Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3
10 000 Zagreb
tel: 01 6120 187; faks: 01 6120 037
e-pošta: drzb@ffzg.hr

Sve aktualne obavijesti možete pratiti na web stranici <http://psihologija.ffzg.hr/drzb2011>, a dodatne obavijesti možete dobiti putem e-maila drzb@ffzg.hr.

4. Tjedan psihologije u Hrvatskoj – 14. - 20. 02. 2011.

Tjedan psihologije u Hrvatskoj, nakon uspješnih prethodno organiziranih Tjedana kreće dalje. I četvrti Tjedan psihologije u Hrvatskoj organizira Hrvatsko psihološko društvo s ciljem prikaza širokih i različitih mogućnosti s pomoću kojih psiholozi mogu doprinijeti poboljšanju kvalitete življenja pojedinca i zajednice, a kroz vrlo široki spektar djelatnosti koje će se tijekom tog tjedna događati diljem Hrvatske. Zašto baš tjedan od 14 - 20. veljače? Zbog toga jer u tom tjednu pada 20. veljače, dan kada je 1953. godine utemeljeno Hrvatsko psihološko društvo.

Jedan od važnih ciljeva ovog događanja jest razotkrivanje mita da samo osobe s ozbiljnim poremećajima mentalnog zdravlja posjećuju psihologe što je, na žalost, veoma često stereotipno gledanje na psihologiju i posao psihologa. Nasuprot ovakvom mišljenju, cilj nam je pokazati svu širinu posla psihologa kroz različite vidove primjene struke u zajednici te kroz rad s potpuno zdravim pojedincima i skupinama. Naravno, činjenica je da se dio psihologa bavi kliničkom praksom i radi s ljudima s psihičkim poteškoćama. Ali, isto tako, moramo se složiti da je vrijeme za pokušaj promjene javne percepcije naše struke kao isključivo kliničke te isto tako za pokušaj jasnijeg pozicioniranja naše struke u odnosu na druge profesije koje se bave mentalnim zdravljem.

Hrvatsko psihološko društvo sa svojim stručnim sekcijama te u uskoj suradnji sa županijskim društvima psihologa poziva sve kolegice i kolege da se uključe u obilježavanje Tjedna psihologije u Hrvatskoj.

Kakvu vrstu događanja možete organizirati?

Navodimo nekoliko prijedloga i ideja:

- *Otvoreni dani na fakultetima, u školama, dječjim vrtićima, bolnicama, domovima zdravlja, obiteljskim centrima, centrima za socijalnu skrb, izdavačkim kućama, savjetovalištim, uz demonstracije i radionice iz psihologije organizirane za javnost i uz prisutnost medija.*
- *Otvorene telefonske linije, psihološko savjetovanje putem telefona.*
- *Otvorena savjetovanja putem interneta (e-savjetovanja).*
- *Posjeti i predavanja psihologa u dječjim vrtićima, osnovnim i srednjim školama. Predavanja mogu biti vezana uz stres, poremećaje ponašanja, probleme odrastanja, razvojna odstupanja, poremećaje u koncentraciji, nasilno ponašanje, zaštitu od nasilja nad djecom, nastavnicima, roditeljima, nasilju na internetu i medijima, agresivnost, utjecaj alkohola i, droga na ponašanje, ili bilo koju drugu temu koja može biti zanimljiva djeci i mladima, nastavnicima i roditeljima. Možete organizirati kratki kviz iz različitih tema iz psihologije ili likovne radionice na različite psihološke teme uz podjelu simboličnih nagrada za najbolje radove.*
- *Posjeti i predavanja psihologa u domovima umirovljenika. Predavanja mogu biti vezana uz promjene ponašanja vezane za stariju životnu dob, neurodegenerativne bolesti i slabljenje kognitivnih funkcija, stres, poremećaje u spavanju i memoriji ili dati savjete kako vježbati kognitivne funkcije, svladati poteškoće u prilagodbi na smještaj i život u domu, poteškoće umirovljenja.*
- *Javna predavanja koja publici mogu pojasniti različite teme iz psihologije svakodnevnog života.*
- *Sudjelovanja psihologa u kontaktnim radio i tv-emisijama u kojima građani mogu postavljati pitanja i odmah dobiti odgovore.*
- *Izložbe radova djece i odraslih s posebnim potrebama i slične likovne aktivnosti.*
- *Izložbe knjiga iz psihologije u gradskim knjižnicama.*
- *Projekcije filmova čija je tematika vezana za psihologiju.*
- *Predstavljanja knjiga iz psihologije.*
- *Održavanje glazbenih događanja uz raspravu kako glazba utječe na ponašanje čovjeka.*
- *Organizacija humanitarnih akcija.*

Gdje održati događanje?

- Raspitajte se koji bi prostor bio najpogodniji za održavanje predavanja, projekcija, radionica ili izložbe (rezervirajte prostor nekoliko mjeseci unaprijed).
- Razmislite o organizaciji događanja na javnim mjestima (kao što su parkovi, trgovi ili trgovački centri).

Kako osigurati sredstva za organizaciju Tjedna psihologije?

- Donacije ne moraju biti novčane. Dvorana za predavanje može biti iznajmljena besplatno, također i fotokopiranje materijala vezanih uz Tjedan psihologije.
- Potražite sponzore koji će pokriti troškove organiziranja.

Kako oglašavati događanja u Tjednu psihologije?

- Hrvatsko psihološko društvo svake godine tiska plakat kojim najavljuje Tjedan psihologije te ga šalje svima koji bi mogli obilježiti i pratiti Tjedan psihologije, a možemo ga poslati i na upit.
- Podijelite letke (ili tiskajte manje plakate) s rasporedom događanja u domovima umirovljenika, knjižnicama, školama, čitaonicama.
- Kontaktirajte lokalne medije i osigurajte besplatni prostor za oglašavanje.
- Sastavite adresar medija (novine, časopisi, radiopostaje, televizije, web-portali) nekoliko tjedana prije Tjedna psihologije i na te adrese uputite priopćenje za javnost i poziv na press konferenciju te odaberite najpogodniju osobu za odnose s javnošću.

Ovim prijedlozima sigurno nisu iscrpljene sve mogućnosti koje možete koristiti u organizaciji događanja u Tjednu psihologije, vjerojatno će se pojaviti još dobrih, zanimljivih i kreativnih ideja o načinima sudjelovanja. Obavijestite nas o tome, javite nam se na hpdcpa@net.hr ili na telefon 01-2312-733.

**PRIDRUŽITE NAM SE –
UČLANITE SE U HRVATSKO PSIHOLOŠKO DRUŠTVO
OBNOVITE ČLANARINU ZA 2011. GODINU!**

Članstvom u hpdc-u ostvarujete sljedeće pogodnosti:

- osiguravate redovito dobivanje svih obavijesti o radu, aktivnostima, projektima Hrvatskog psihološkog društva redovitim dobivanjem članskog glasila „Psiholog“ (2 broja i jedan dvobroj godišnje),
- osiguravate besplatno dobivanje godišnje 2 broja časopisa HPD-a „Suvremena psihologija“,
- osiguravate popust pri godišnjoj pretplati na službeni časopis HPD-a „Klinička psihologija“ – 2 broja za 50,00 kn,
- ostvarujete sudjelovanje u radu HPD-a, možete predlagati, poticati i unapređivati rad svoje strukovne udruge kao i nadzirati njezin rad kao i rad svih njezinih tijela te tako pridonijeti kvalitetnijem radu, oblikovanju profesionalnog identiteta psihologa, jačanju struke na svim područjima psihološke djelatnosti te stvaranju osjećaja zajedništva i povjerenja u hrvatskoj psihološkoj zajednici
- osiguravate mogućnost članstva u stručnim sekcijama HPD-a i sudjelovanje u radu, edukacijama i svim aktivnostima stručnih sekcija,

- osiguravate posebne i značajne popuste pri plaćanju kotizacija za sudjelovanje na godišnjim konferencijama hrvatskih psihologa te svim skupovima u kojima se HPD pojavljuje kao organizator ili suorganizator,
- osiguravate značajne popuste pri sudjelovanju u svim edukacijama o organizaciji HPD-a,
- osiguravate prednost pri predbilježbama za sve edukacije, tribine, predavanja u organizaciji HPD-a,
- ostvarujete posebne popuste pri oglašavanju vaše psihološke djelatnosti u medijima HPD-a,
- ostvarujete popust od 20% pri kupnji knjiga kod nakladnika popularne psihologije – IEP,
- ostvarujete popust od 10% pri kupnji knjiga od Naklade Slap,
- članstvom u HPD-u postajete član i Europske federacije psiholoških udruga (EFPA-e).

Pridružite nam se u radu Hrvatskog psihološkog društva, učlanite se u HPD ili obnovite svoju članarinu i u 2011. godini! Sve upute o učlanjivanju i obnovi članstva potražite na našoj mrežnoj stranici www.psihologija.hr.

Iznos članarine za 2011. godinu
za redovite i pridružene članove HPD-a
iznosi 200,00 kn,
a za umirovljenike i studente 70,00 kn.

Članovi izvan Republike Hrvatske plaćaju članarinu u iznosu od 50€.

Matični podaci:

Matični broj: 3249492
Žiro račun: 2360000-1101549126
Zagrebačka banka

Devizni račun Hrvatskog psihološkog društva

BANKA: Zagrebačka banka d.d.

PRIMATELJ:

Hrvatsko psihološko društvo
Švarcova 20, Zagreb

SWIFT: ZABHR2X

IBAN: HR9323600001101549126

Svrha uplate: članarina 2011.

Poziv na broj odobrenja: unosite svoj članski matični broj u HPD-u (možete ga dobiti pozivom na tel. 01-2312-733 ili upitom na hpd-cpa@net.hr).

Članstvo u HPD-u najjednostavniji je način da osigurate potrebne bodove za stručno usavršavanje: prisustvovanjem stručnim sastancima koje redovito održavaju pojedine sekcije HPD-a, dobivate bodove potrebne za stručno usavršavanje prema Pravilniku o sadržajima, rokovima i postupku stručnog usavršavanja Hrvatske psihološke komore!

4 TJEDAN PSIHOLOGIJE U HRVATSKOJ

14. – 20. veljače 2011.

Organizator
HRVATSKO PSIHOLOŠKO DRUŠTVO

